

ΔΡΙΒΑΣ

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΗΛΙΑΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΡΙΤΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1948

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΕ)

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΡΙΤΩΝ

Ση. Παπαδόπουλος

17809

Σπύρος Ι. Παπαδόπουλος
Ζωγράφος
Καθηγητής Εφαρμογών ΤΕΙ/ΗΠ.

ΚΟΝΟΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΡΓΩΝ
ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ

66 Νικη
67 Ηρώ
ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

~~Λεωφ. Κρατισίας 2~~

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΡΙΤΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ

Μουσ
Αρ. Εισ. 17803

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1948

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η σταθερότητα είναι μια ιδιότητα των συστημάτων που εξαρτάται από την απόκρισή τους σε μικρές διαταραχές. Τα συστήματα που είναι σταθερά επιστρέφουν στην κατάσταση ισορροπίας μετά από μια μικρή απόκλιση. Η σταθερότητα είναι μια σημαντική ιδιότητα για την ανάλυση και τον σχεδιασμό συστημάτων. Η σταθερότητα μπορεί να μετρηθεί με διάφορους τρόπους, όπως η μέτρηση της απόκρισης του συστήματος σε μια μικρή διαταραχή. Η σταθερότητα είναι μια ιδιότητα που μπορεί να μετρηθεί με διάφορους τρόπους, όπως η μέτρηση της απόκρισης του συστήματος σε μια μικρή διαταραχή.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ὁ Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 427 π. Χ. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ Ἀρίστον καὶ Περικτιόνη κατήγοντο ἐξ εὐγενῶν, πλουσίων καὶ ἀρχαίων γενῶν τῆς Ἀττικῆς.

Λόγω τῆς καταγωγῆς του ταύτης ἔτυχεν ὁ Πλάτων ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως. Παρὰ τὰ ἄλλα δὲ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα, τὰ ὁποῖα συντέλεσαν εἰς τὴν προκοπὴν καὶ εὐδοκίμῃσιν αὐτοῦ ὡς μαθητοῦ, ἦτο προικισμένος καὶ ὑπὸ καλλιτεχνικῆς καὶ ποιητικῆς διαθέσεως, ἡ ὁποία κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ἐξεδηλώθη εἰς ποιητικὰ δοκίμια.

Εἰκοσαετῆς περιῖπου ὁ Πλάτων ἐγκατέλιπε τὴν ποίησιν καὶ ἐστράφη εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τοῦ νεαροῦ Πλάτωνος συντέλεσεν ἡ προσωπικότης τοῦ Σωκράτους, παρὰ τῷ ὁποίῳ προσελθὼν ἐμαθήτευσεν περὶ τὰ 10 ἔτη. Ἀλλὰ καὶ ἄλλος λόγος παρώρμησεν αὐτὸν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. Αἱ οἰκογενεϊακαὶ παραδόσεις ἀφ' ἑνός, ἡ ἰδιάζουσα πρὸς τὴν γενέθλιον πόλιν ἀγάπη ἀφ' ἑτέρου ἐγέννησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν ψυχὴν του τὸν πόθον πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐξέθρεψαν τὸ μέγα ὄνειρον τῆς ζωῆς του, ὅπως ἀναμορφώσῃ τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς ἰδίας πατρίδος καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου διὰ τῆς φιλοσοφίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου διδασκάλου (399 π. Χ.) φοβηθεὶς, μήπως καταδιωχθῆ, κατέφυγε μετ' ἄλλων μαθητῶν πρὸς τὸν σωκρατικὸν Εὐκλείδην εἰς τὰ Μέγαρα. Βραδύτερον περιηγήθη τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρήνην, διὰ νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν περιθρῶλητον αἰγυπτιακὸν πολιτισμὸν καὶ πλουτίσῃ τὰς γεωμετρικὰς γνώσεις του διὰ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὸν διάσημον κυρηναῖον μαθηματικὸν Θεόδωρον. Περὶ δὲ τὸ 388 ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, ἵνα μνηστῆ εἰς τὴν πυθαγόρειον φιλοσοφίαν. Ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου

καί μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου διὰ δευτέραν φοράν εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ Διονυσίου τοῦ νεωτέρου. Εἰς τὰς πρὸς Σικελίαν ταύτας ἀποδημίας του ὤθησε τὸν φιλόσοφον ἢ ἐλπίς, ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν τυράννων θὰ κατώρθωνε νὰ πραγματώσῃ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἰδανικόν, τὴν ὀργάνωσιν δηλ. πολιτείας ὑπὸ ἄρχοντα ἐμπορούμενον σωφροσύνης καὶ φιλοσοφικοῦ πνεύματος. Ἄλλ' εἰς τὰς προσδοκίας του ταύτας διεψεύσθη ὁ Πλάτων. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀποδημίας ἦλθεν εἰς ῥῆξιν πρὸς τοὺς τυράννους. Καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου παρεδόθη εἰς τὸν Σαρτιάτην Πόλλιν καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πωληθῇ ὡς δοῦλος ἐν Αἰγίνῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ νεωτέρου ἐξεδιώχθη ἐκ τῆς αὐτῆς. Ἐν τούτοις παρὰ τὰς περιπετείας ταύτας αἱ ἀποδημίαι τοῦ Πλάτωνος εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἀπέβησαν δι' αὐτὸν εὐεργετικαὶ ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τῆς φιλοσοφικῆς τελειώσεως αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἀναστροφῆς δηλ. πρὸς τοὺς Πυθαγορείους ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ εὐκαιρία νὰ συμπληρώσῃ τὸ φιλοσοφικὸν του σύστημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι καταφανῆς ἡ ἐπίδρασις τῆς διδασκαλίας τοῦ Πυθαγόρου ἰδίᾳ εἰς τὴν περὶ ψυχῆς καὶ ἀριθμῶν θεωρίαν.

Ἐπανελθὼν ὁ Πλάτων εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τὴν πρώτην εἰς Σικελίαν ἀποδημίαν (387 π. Χ.) ἴδρυσεν εἰς κατάφυτον χῶρον ἔξω τοῦ Διτύλου, τὴν Ἀκαδήμειαν (ΝΔ τοῦ Κολωνοῦ), φιλοσοφικὴν σχολήν, ἢ ὅποια ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς θέσεως ἐκλήθη καὶ αὐτὴ Ἀκαδήμεια. Ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ περιβάλλοντος τῆς σχολῆς ὁ Πλάτων ἀφωσιώθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν πολυπληθῶν μαθητῶν του καὶ τὴν συγγραφὴν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν ἔργων του, ἐκ τῶν ὁποίων μανθάνομεν τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ σύστημα.

Ἐποδηκοντούτης τὴν ἡλικίαν καὶ διατηρῶν ὅλην τὴν ἀνθηρότητα τοῦ νοῦ ἀπέθανεν αἰφνιδίως τῷ 347 π. Χ. καὶ ἐτάφη παρὰ τὴν Ἀκαδήμειαν, τὴν ἀκριβῆ θέσιν τῆς ὁποίας ἀπεκαλύψεν ἐσχάτως διὰ συστηματικῶν ἀνασκαφῶν θερμοὺς λάτρης τοῦ πλατωνικοῦ πνεύματος, ὁ Ἕλληνας ὁμογενὴς Π. Ἀριστόφρων.

2. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Γνήσια συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος σφύζονται μέχρις ἡμῶν 36, ὅλα, ἐκτὸς τῆς Ἀπολογίας, ἐν διαλογικῇ μορφῇ. Ἐξαιρέσει τῶν Νόμων, εἰς ὅλους τοὺς διαλόγους τὴν συζήτησιν διευθύνει ὁ Σωκράτης, τοῦ ὁποίου τὴν διαλογικὴν διδασκαλίαν ἐμιμήθη ὁ φιλόσοφος καὶ διδά-

σκων καὶ γράφων. Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην ἐρευνῶνται ὅλα τὰ σοβαρὰ προβλήματα τοῦ πνευματικοῦ, ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναπτύσσονται αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι τοῦ Πλάτωνος ὡς ἰδέαι αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους.

Ἐκαστος τῶν διαλόγων ἐπιγράφεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ σπουδαιότερου μετὰ τὸν Σωκράτη ἐκ τῶν διαλεγομένων προσώπων, π. χ. Πρωταγόρας, Γοργίας, Φαίδων, Κρίτων κλπ.

3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΝ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

1. Τὰ πρὸ τῆς ἀπολογίας.

Ὁ Σωκράτης (469-399 π. Χ.), τοῦ ὁποίου τὴν αὐτοβιογραφίαν τρόπον τινὰ ἡμεῖς παρακολουθήσωμεν εἰς τὴν Ἀπολογίαν του, ἐκτὸς τῶν πολυπληθῶν θαυμαστῶν καὶ ἀφωσιωμένων φίλων εἶχε καὶ ἐχθροὺς θανασίμους.

Τῷ 399 π. Χ. τρεῖς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὁ Μέλητος, νεαρὸς καὶ ἄσημος ποιητής, ὁ Ἄνυτος, βιομήχανος καὶ πολιτευόμενος, καὶ ὁ Λύκων, ἀδόκιμος ῥήτωρ, ὑπέβαλον διὰ τοῦ Μελήτου γραφὴν, ἥτοι μήνυσιν, ἀσεβείας κατὰ τοῦ Σωκράτους. Τὸ αἰτιολογικὸν τῆς κατηγορίας ἦτο, ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς θεοὺς, τοὺς ὁποίους παρεδέχετο ἡ πολιτεία, καὶ ὅτι διέστρεφε τὴν ψυχὴν τῶν νεαρῶν μαθητῶν του καὶ ὠδήγει αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ὡς προσήκον **τίμημα**, δηλαδὴ ποινή, διὰ τὸ καταγγελλόμενον ἀδίκημα ὠρίζετο εἰς τὴν μῆνυσιν ὁ θάνατος.

Ἡ γραφὴ τοῦ Μελήτου ἐπεδόθη κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας εἰς τὸν ἄρχοντα βασιλέα — ἓνα ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων —, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπῆγοντο τὰ ἀδικήματα ἀσεβείας.

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς καταγγελίας ἐκλήθησαν οἱ ἀντίδικοι ἐνώπιον τοῦ ἀρχοντος βασιλέως. Ἀφοῦ δ' ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ κατηγορία, ὁ μὲν Μέλητος ἐβεβαίωσεν ἐνόρκως — **ἀντωμόσατο**, κατὰ τὸν δικανικὸν ὅρον — τὸ περιεχόμενον τῆς καταγγελίας, ὁ δὲ Σωκράτης ἐνόρκως ἐπίσης ἀπέκρουσε τὴν ἀποδιδόμενην κατηγορίαν. Συγχρόνως ἐδήλωσαν καὶ οἱ δύο, ὁ Μέλητος, ὅτι θὰ παραστῆ εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ τὰ ὑποστηρίξει τὴν κατηγορίαν καὶ προφορικῶς, ὁ Σωκράτης, ὅτι

θά προσέλθῃ κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἵνα ἀπολογηθῇ.

Μετὰ ταῦτα ἡ ὑπόθεσις ἠκολούθησε τὴν κανονικὴν ὁδόν. Παρεπέμφθη δηλ. εἰς τὴν Ἑλιαίαν, τῆς ὁποίας ἐν τμήμα ἐκ 501 δικαστῶν ἔμελλε νὰ τὴν ἐκδικάσῃ.

Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν δικάσιμον ὁ Σωκράτης, ἐλεύθερος μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, προσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἄφοῦ δὲ προηγήθησαν αἱ ἀπαραίτητοι διατυπώσεις καὶ οἱ κληρωθέντες δικασταὶ κατέλαβον τὰς ἔδρας των, πρῶτος ὁ Μέλητος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἀνέπτυξε τὸ κατηγορητήριον. Μετ' αὐτὸν οἱ δύο ἄλλοι συγκατήγοροι Ἄνυτος καὶ Λύκων συνηγόρησαν ἢ ἐδευτερολόγησαν — ὅπως ἐλέγετο εἰς τὴν νομικὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων περὶ ἐκεῖνων, οἱ ὁποῖοι ἐλάμβανον τὸν λόγον διὰ νὰ συμπληρώσουν τὸ κατηγορητήριον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν ἀρχικὴν ἔγγραφον κατηγορίαν προσέθεσεν ὁ Μέλητος διὰ ζώσης καὶ νέα στοιχεῖα. Ἰδιαίτερος, φαίνεται, ἐτόνισεν, ὅτι ὁ Σωκράτης παρώτρυνε τοὺς νέους νὰ περιφρονοῦν τὸ καθεστῶς πολίτευμα καὶ ἐπὶ πλέον, ὅτι δύο διεστραμμένοι φύσεις, ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας, ὑπῆρξαν μαθηταὶ του. Συγχρόνως ὥρισεν ἐκ νέου τὴν ποινὴν, ἡ ὁποία κατὰ τὴν κρίσιν του ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν Σωκράτη, αὕτη δὲ ἦτο ὁ θάνατος.

Μετὰ ταῦτα ἐκλήθη ὁ Σωκράτης νὰ ἀπολογηθῇ. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι, καίτοι οἱ μαθηταὶ τοῦ φιλοσόφου εἶχον μεριμνήσει νὰ παρασκευάσουν εἰς αὐτὸν ἀπολογίαν διὰ δοκιμωτάτου λογογράφου, τοῦ Λυσίου, συντεταγμένην καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς δικανικῆς ρητορείας, ὁ Σωκράτης ἠρνήθη νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ. Μὲ τὴν συνείδησιν ἡρεμὸν ἐδήλωσεν, ὅτι τὴν ἀπολογίαν του παρεσκεύαζεν ὁ ἴδιος διὰ βίου πράττων ἀείποτε τὸ ἀγαθόν.

2. Ἡ ἀπολογία.

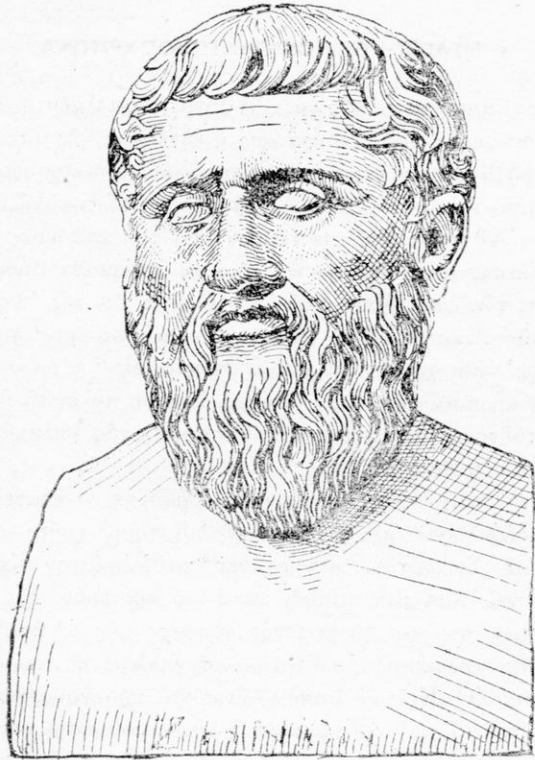
Ἡ ἀπολογία τοῦ Σωκράτους, ὅπως συνέθεσε καὶ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ Πλάτων, διαφεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον (κεφ. 1—24) ἀποτελεῖ τὴν κυρίως ἀπολογίαν, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Σωκράτης ἀνατρέπει μίαν πρὸς μίαν τὰς κατηγορίας τῶν ἀντιδίκων του. Τὸ δεύτερον (κεφ. 25—28) περιέχει τὰς ἀντιπροτάσεις τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς ἐπιβλητέας εἰς αὐτὸν ποινῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου διὰ ψευφορίας, ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν ἔνοχον τῆς ἀποδιδουμένης κατηγορίας. Τὸ

τρίτον τέλος (κεφ. 29—33), τὸ ὁποῖον ἐλέχθη μετὰ τὴν δευτέραν ψηφοφορίαν τοῦ δικαστηρίου, δι' ἧς ἐπεβλήθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου, εἶναι προσάγια πρὸς τοὺς καταδικάσαντας καὶ ἀθρόωσαντας αὐτὸν δικαστάς.

4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝΑ

Αἱ θανατικαὶ ποιναὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξετελοῦντο ἀμέσως. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ Σωκράτους ἡ ἐκτέλεσις τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀνεβλήθη ἐκ τυχαίου περιστατικοῦ. Τὴν προηγουμένην τῆς δίκης συνέβη νὰ εἶναι ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλουν διὰ τὴν Δῆλον τὸ ἱερὸν πλοῖον τῶν Ἀθηνῶν. Θὰ μετέφερον ἐκεῖ τὴν ἐπίσημον ἀντιπροσωπεῖαν τῆς πόλεως, τοὺς θεωροῦς, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῶν γενεθλίων τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, αἱ ὁποῖαι ἐτελοῦντο κατὰ μῆνα Μάιον. Συμφώνως ὅμως πρὸς παλαιὰν συνήθειαν, ἐφ' ὅσον χρόνον διήρκει ἡ θεωρία, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐκτελεσθῇ θανατικὴ ποινὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα μὴ μολυνθῇ ἡ πόλις. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Σωκράτης ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακάς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου.

Ἀλλὰ τὸ πλοῖον λόγῳ τρικυμίας ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐπὶ δλόκληρον μῆνα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ μαθηταὶ καὶ φίλοι τοῦ Σωκράτους συνηγόροντο καθ' ἑκάστην εἰς τὸ δεσμοτήριον καὶ συνέζήτουν μετ' αὐτοῦ, ὅπως καὶ πρότερον. Εἷς ἐκ τῶν φίλων του τούτων ἦτο καὶ ὁ γνωστὸς ἤδη εἰς ἡμᾶς (Ἀπολογ. κεφ. 22 καὶ 28) Κρίτων, πλούσιος Ἀθηναῖος, συνηλικιώτης καὶ συνδημότης τοῦ Σωκράτους. Ὁ Κρίτων λοιπὸν οὗτος καὶ προηγουμένως εἶχε προτρέψει κατ' ἐπανάληψιν τὸν Σωκράτη νὰ δραπετεύσῃ καὶ τότε, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας τὸ πλοῖον θὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἔσπευσε ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸ δεσμοτήριον, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ ἐντονώτερον τὴν πρότασίν του. Κατὰ τὴν νυκτερινὴν αὐτὴν συνάντησιν διεξάγεται ὁ παρῶν διάλογος, τὸν ὁποῖον ἐξελεθὼν ὁ Κρίτων διηγεῖται εἰς τοὺς συνηθροισμένους καὶ ἀναμένοντας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νέας ἀποδείξεως του μαθητάς. Τὴν διήγησιν ταύτην τοῦ Κρίτωνος λαβὼν ὡς ὑπόθεσιν ὁ Πλάτων συνέθεσε τὸν ὁμώνυμον διάλογον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναπτύσσονται ὑψίστης σημασίας ἠθικαὶ καὶ πατριωτικαὶ ἰδέαι.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

(Ἡθικός)

1. Ὅτι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν δλίγου ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμεν' οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἶπειν, οὐδὲν εἰρήκασι. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν, ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς χρὴ ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν· τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνθῆναι, ὅτι αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὴν μὴδ' ὀπωσιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι λέγειν τὸν τάληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τοῦτους εἶναι βήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὡσπερ ἐγὼ λέγω, ἢ τι ἢ οὐδὲν ἀληθές εἰρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὡσπερ οἱ τούτων, βήμασί τε καὶ ὀνόμασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῆ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι· πιστεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως· οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρόποι, ὦ ἄνδρες, τῆδε τῆ ἡλικία ὡσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι· καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧν περ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ

ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὕτωσ'· νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γεγωνὼς ἑβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως· ὡσπερ οὖν ἄν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὢν, ξυνεγινώσκετε·δήπου ἄν μοι, εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμην, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον, ὡς γέ μοι δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἕαν' ἴσως μὲν γὰρ χεῖρων, ἴσως δὲ βελτίων ἄν εἴη· αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετὴ, ῥήτορος δὲ τἄληθῆ λέγειν.

2. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρῶτους κατηγορούς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγονάσι πρὸς ὑμᾶς καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες, οὓς ἐγὼ μάλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ· Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινοῦς· ἀλλ' ἐκείνοι δεινότεροι, ὧ ἄνδρες, οἱ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγοροῦν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές, ὡς ἔστι τις Σωκράτης σοφὸς ἀνὴρ, τὰ τε μετέωρα φροντιστῆς καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητηκῶς καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν· οὗτοι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοὶ εἰσὶ μοι κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἠγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτὰ εἰσιν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ἣ ἄν μάλιστα ἐπιστεύσατε παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μεираκία, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἴ τις κωμικοποιὸς τυγχάνει ὢν· ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι ἄλλους πείθον-

τες, οὗτοι πάντων ἀπορώτατοί εἰσιν οὐδὲ γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἶόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθαῖ οὐδ' ἐλέγξαι οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενον τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιῴσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου τοὺς κατηγοροὺς γεγονέναι, ἑτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἑτέρους δὲ τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω· καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογήσασθαι· καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἤκούσατε κατηγορούντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. εἶεν· ἀπολογητέον δῆ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἐξελεῖσθαι τὴν διαβολήν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ, βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτως γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει, οἶόν ἐστιν ὅμως τοῦτο μὲν ἔτω ἔπη τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

3. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ἣ δὴ καὶ πιστεύων Μελήτης με ἐγράφατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἶεν· τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγορῶν τὴν ἀντινομσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται τὰ ζητῶν τὰ τε ὑπὸ γῆς καὶ οὐράνια καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν καὶ ἄλλους τὰ αὐτὰ ταῦτα διδάσκων. τοιαύτη τίς ἐστὶ ταῦτα γὰρ ἑώρατε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἔπαύω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστιν, μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι· ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι. μάρτυρας δὲ αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ

πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου· πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσιν· φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ μικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτων γνῶσεσθε, ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ τᾶλλα περὶ ἐμοῦ, ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

4. Ἄλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδὲν ἐστίν, οὐδὲ γ' εἴ τις ἀκηκόατε, ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἶός τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους ὡσπερ Γοργίας τε ὁ Λεοντίνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλείος. τούτων γὰρ ἕκαστος, ὃ ἄνδρες, οἶός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους, οἷς ἕξεσι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα ξυνεῖναι ᾧ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι, τὰς ἐκείνων ξυνοουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα δίδοντας καὶ χάριν προσεδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνὴρ ἐστὶ Πάριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ἠσθρόμην ἐπιδημοῦντα. ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρὶ, ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλιῶ τῷ Ἰππονίκου· τοῦτον οὖν ἀνηρόμην—ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο υἱέες—«ὦ Καλλιῶ», ἦν δ' ἐγὼ, «εἰ μὲν σου τῶ υἱέε πῶλω ἢ μόσχῳ ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, ὅς ἐμελλεν αὐτῶ καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ποιήσῃν τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν· ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἵππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ ἐστὸν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῷ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς, ἐπιστήμων ἐστίν; οἴμαι γάρ σε ἐσκέφθαι διὰ τὴν τῶν υἱέων κτῆσιν. ἐστὶ τις, ἔφη, ἐγὼ, ἢ οὐ;» «πάνυ γε», ἦν δ' ὅς. «τίς», ἦν δ' ἐγὼ, «καὶ ποδαπός, καὶ πόσου διδάσκει;» «Εὐήνος», ἔφη, «ὦ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν». καὶ ἐγὼ τὸν Εὐήνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν τέχνην καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμεν τε καὶ ἠβρυνόμεν ἂν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

5. Ὑπολάβοι ἂν οὖν τις ὑμῶν ἴσως· «ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν τί ἐστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαὶ σοι αὐταὶ γέγονασιν; οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πραγματευομένου ἔπειτα τσασύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μὴ τι ἔπραπτες ἄλλοιόν ἢ οἱ πολλοί· λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἐστίν, ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν». ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων, κἀγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδείξαι, τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποιήκε τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δή. καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν, εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὲ σοφίαν ταύτην; ἢ περ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία. πῶ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός. οὗτοι δὲ τάχ' ἂν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ' ἀνθρώπον σοφίαν σοφοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι, ἀλλ' ὅστις φησὶ ψεύδεται τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καὶ μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδὲ ἂν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἂν λέγω, ἀλλ' εἰς ἀξιοχρεῶν ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δὴ τίς ἐστὶ σοφία καὶ οἶα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε ποῦ. οὗτος ἐμός τε ἑταῖρος ἦν ἐκ νέου καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἑταῖρός τε καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ μεθ' ὑμῶν κατήλθε. καὶ ἴστε δή, οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὃ τι ὀρμήσειε. καὶ δὴ ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι· καί, ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες· ἤρετο γὰρ δή, εἴ τις ἐμοῦ εἴη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον εἶναι· καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὕτωςι μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκεν.

6. Σκέψασθε δέ, ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὕτωςί· τί ποτε λέγει ὁ θεός, καὶ τί ποτε αἰνίττεται; Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους (Ἔκδ. 1948)

ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν. τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δήπου ψεύδεται γέ· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί ποτε λέγει. ἔπειτα μόγις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπὶ τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἶπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ, ὅτι οὗτος ἐμοῦ σοφώτερός ἐστι, σὺ δ' ἐμὲ ἔφησθα. διασκοπῶν οὖν τοῦτον—ὀνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὧ ἄνδρες Ἀθηνοῖσι,—καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὐκ ἄπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι, ὅτι οἷοίτο μὲν εἶναι σοφός, εἴη δ' οὐκ ἐντεῦθεν οὖν τούτῃ τε ἀπηχθόμην καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων. πρὸς ἐμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κάγαθον εἰδέναί, ἀλλ' οὗτος μὲν οἶεταί τι εἰδέναί οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὡσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι. ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῃ σοφώτερος εἶναι, ὅτι, ἂ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναί. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ἦα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι, καὶ μοι ταῦτά ταῦτα ἔδοξε· καὶ ἐνταῦθα κάκεινῃ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην.

7. Μετὰ ταῦτ' οὖν ἤδη ἐφεξῆς ἦα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος καὶ δεδιώς ὅτι ἀπηχθανόμην, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι· ἴτερον οὖν σκοποῦντι τὸν χρησμόν, τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντας τοὺς τι δοκούντας εἰδέναί. καὶ νῆ τὸν κύνα, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,—δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τὰ ληθῆ λέγειν— ἡ μὲν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκούντες φαυλότεροι ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδειξάι ὡσπερ πόνους τινὰς πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέ-

λεγκτος ἢ μαντεία γένοιτο· μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς ἦα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τοὺς τε τῶν τραγωδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς ἄλλους ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληφόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν, ἴν' ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες, τάληθ' ὅμως δὲ ῥητέον· ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν, ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνω οὖν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφία ποιοῖεν, ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καὶ ἐνθουσιάζοντες, ὡσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμοδοί· καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλὰ, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτόν τι μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες· καὶ ἅμα ἠσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ τάλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἃ οὐκ ἦσαν. ἀπῆρα οὖν καὶ ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγεγονέναι, ὅπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

8. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνους ἦα· ἐμαυτῷ γὰρ ξηνήδην οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῦτους δὲ γ' ἤδη, ὅτι εὐρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπισταμένους· καὶ τοῦτου μὲν οὐκ ἐφυσθην, ἀλλ' ἠπίσταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην, καὶ μου ταύτη σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταυτό μοι ἐδοξεν ἔχειν ἀμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταί, καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί· διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι ἕκαστος ἡξίου καὶ τάλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι, καὶ αὐτῶν αὕτη ἢ πλημμύλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρυπτεν· ὥστ' ἐμὲ ἐμαυτὸν ἀνερωτᾶν ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ, πόττερα δεξιὰμην ἂν οὕτως, ὡσπερ ἔχω, ἔχειν, μήτε τι σοφὸς ὧν τὴν ἐκείνων σοφίαν μήτε ἀμαθὴς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφοτέρω, ἃ ἐκείνοι ἔχουσιν, ἔχειν ἀπεκρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ τῷ χρησμῷ, ὅτι μοι λυσιτελοῖ, ὡσπερ ἔχω, ἔχειν.

9. Ἐκ ταυτησί δὴ τῆς ἐξετάσεως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλὰ μὲν ἀπέχθειαι μοι γεγόνασι καὶ οἶαι χαλεπώταται καὶ βαρύτα-

ται, ὥστε πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφός εἶναι· οἶονταί γάρ με ἐκάστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω. τὸ δὲ κινδυνεύει, ὡ ἄνδρες, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφός εἶναι, καὶ ἐν τῇ χρησιμῇ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶν καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκράτη, προσκεχρησθῆναι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ εἶποι, ὅτι οὗτος ὑμῶν, ὡ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις, ὥσπερ Σωκράτης, ἐγνώκεν, ὅτι οὐδενὸς ἀξίός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτα οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιῶν ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ξένων ἂν τινα οἶμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδὴν μοι μὴ δοκῆ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἐστὶ σοφός· καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως πράξαι μοι σχολή γέγονεν ἀξίον λόγου οὔτε τῶν οἰκειῶν, ἀλλ' ἐν πενία μυριά εἰμι διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν.

10. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες, οἷς μάλιστα σχολή ἐστὶν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων, αὐτόματοι χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομένων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμνῶνται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν· κάπειτα, οἶμαι, εὐρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι ἀνθρώπων, εἰδόντων δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, ἀλλ' οὐχ αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τίς ἐστὶ μιαιώτατος καὶ διαφθείρει τοῦ νέου· καὶ ἐπειδὴν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅ τι ποιῶν καὶ ὅ τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ θεοὺς μὴ νομίζειν καὶ τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶμαι, οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατὰδηλοι γίνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ἅτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήχκα-

σιν ὑμῶν τὰ ὄτα καὶ πάλαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέλητός μοι ἐπέθετο καὶ Ἄνυτος καὶ Λύκων, Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος, Ἄνυτος δὲ ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν ρητόρων. ὥστε, ὅπερ ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυμάζοιμι ἄν, εἰ οἶός τ' εἶην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ οὕτω πολλὴν γεγονυῖαν. ταῦτ' ἔστιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τάληθῆ, καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἀποκρυφάμενος ἐγὼ λέγω οὐδ' ὑποστειλάμενος, καίτοι οἶδα σχεδόν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι· ὁ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολή ἢ ἐμὴ καὶ τὰ αἴτια ταῦτά ἐστιν καὶ ἐάντε νῦν ἐάντε αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κατηγόρουσι, αὕτη ἔστω ἰκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς· πρὸς δὲ Μέλητον τὸν ἀγαθὸν τε καὶ φιλόπολιν, ὡς φησὶ, καὶ τοὺς ὑστέρους μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογεῖσθαι. αὐθις γὰρ δὴ, ὡσπερ ἐτέρων τούτων ὄντων κατηγόρων, λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀνωμοσίαν· ἔχει δὲ πῶς ὧδε· Σωκράτης φησὶν ἀδικεῖν τοὺς τε νέους διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὐδ' ἡ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινὰ. τὸ μὲν δὴ ἐγκλήμα τοιοῦτόν ἐστιν· τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἐν ἕκαστον ἐξετάσωμεν. φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δέ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι σπουδῆ χαριεντίζεται, βραδίως εἰς ἀγῶνα καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν τούτῳ πρόποτε ἐμέλησεν· ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδειξάι.

12. Καὶ μοι δεῦρο, ὦ Μέλητε, εἰπέ· ἄλλο τι ἢ περὶ πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; «ἐγώ γε». ἴθι δὴ νῦν εἰπέ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ· δῆλον γὰρ ὅτι οἴσθα, μέλλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὡς φησί, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοῖσι καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι εἰπέ

καὶ μῆνυσον αὐτοῖς, τίς ἐστίν. ὄραξ, ὦ Μέλητε, ὅτι σιγᾶς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρὸν σοὶ δοκεῖ εἶναι, καὶ ἱκανὸν τεκμηρίον οὐδὲ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοὶ οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἶπέ, ὦ ἄγαθέ, τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; «οἱ νόμοι». ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. «οὗτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί». πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; οἶδε τοὺς νέους παιδεύειν οἳοί τέ εἰσι καὶ βελτίους ποιοῦσιν; «μάλιστα». πότερον ἅπαντες ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ; «ἅπαντες». εὐ γὰρ νῆ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δὲ δῆ; οἶδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν ἢ οὐ; «καὶ οὗτοι». τί δὲ οἱ βουλευταί; «καὶ οἱ βουλευταί». ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλητε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθεῖρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κάκεινοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; «κάκεινοι». πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλοὺς κάγαθοὺς ποιοῦσι πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθεῖρω· οὕτω λέγεις; «πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω». πολλὴν γ' ἐμοῦ κατέγνωκας δυστυχίαν. καὶ μοι ἀπόκριναί· ἢ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοὶ δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες ἄνθρωποι εἶναι, εἰς δὲ τις ὁ διαφθεῖρων; ἢ τοῦναντίον τούτου πᾶν εἰς μὲν τις ὁ βελτίους οἷός τ' ὦν ποιεῖν ἢ πάνυ ὀλίγοι, οἱ ἵππικοί, οἱ δὲ πολλοί, ἐάνπερ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθεῖρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Μέλητε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ζῴων; πάντως δῆπου, ἐάντε σὺ καὶ Ἄνυτος οὐ φῆτε, ἐάντε φῆτε· πολλὴ γὰρ ἂν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἰς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθεῖρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελούσιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Μέλητε, ἱκανῶς ἐπιδεικνύσαι, ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδὲν σοὶ μεμέληκε περὶ ὧν ἐμὲ εἰσάγεις.

13. Ἔτι δὲ ἡμῖν εἶπέ, ὦ πρὸς Διὸς Μέλητε, πότερόν ἐστιν οἰκεῖν ἀμείνον ἐν πολίταις χρηστοῖς ἢ πονηροῖς; ὦ τᾶν, ἀπόκριναί· οὐδὲν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρωτᾷ· οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακόν τι ἐργά-

ζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθὸν τι ; «πάνυ γε». ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι μάλλον ἢ ὠφελεῖσθαι ; ἀποκρίνου, ὦ ἀγαθέ· καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι ; «οὐ δῆτα». φέρε δὴ, πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νεωτέρους καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα ἐκόντα ἢ ἄκοντα ; «ἐκόντα ἐγώ γε». τί δῆτα, ὦ Μέλητε ; τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σαφέτερος εἶ τηλικούτου ὄντος τηλικόσδε ὢν, ὥστε σὺ μὲν ἐγνώκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακὸν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν, ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἤκω, ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακὸν τι λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακὸν ἐκὼν ποιῶ, ὡς φῆς σὺ ; ταῦτα ἐγὼ σοὶ οὐ πείθομαι, ὦ Μέλητε, οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ' ἢ οὐ διαφθείρω ἢ, εἰ διαφθείρω, ἄκων, ὥστε σὺ γε κατ' ἀμφοτέρα ψεύδει. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστίν, ἀλλὰ ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νοθετεῖν· δῆλον γὰρ ὅτι, ἐάν μάθω, πύξομαι ὃ γε ἄκων ποιῶ· σὺ δὲ ξυγγενέσθαι μὲν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἠθέλησας, δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἱ νόμος ἐστίν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως.

14. Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἤδη ἐστίν, ὃ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελήτην τούτων οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πρόποτε ἐμέλησεν. ὅμως δὲ δὴ λέγε ἡμῖν, πῶς μὲ φῆς διαφθεῖρην, ὦ Μέλητε, τοὺς νεωτέρους ; ἢ δῆλον δὴ ὅτι κατὰ τὴν γραφήν, ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν, οὓς ἡ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά ; οὐ ταῦτα λέγεις, ὅτι διδάσκων διαφθείρω ; «πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω». πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσιν τουτοισί. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν, πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζειν εἶναί τινας θεοῦς, καὶ αὐτὸς ἄρα

νομίζω είναι θεός, και οὐκ εἰμι τὸ παράπαν ἄθεος οὐδὲ ταύτη ἀδικῶ, οὐ μέντοι οὐσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλὰ ἐτέρους, καὶ τοῦτ' ἔστιν, ὃ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἐτέρους· ἢ παντάπασι με φῆς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεοὺς τοὺς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν; «ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς». ὦ θαυμάσιε Μέλητε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεοὺς εἶναι, ὡσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; «μὰ Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν». Ἄναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν, ὦ φίλε Μέλητε, καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἶε αὐτοὺς ἀπείρους γραμμῶν εἶναι, ὥστε οὐκ εἰδέναι, ὅτι τὰ Ἄναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομένου γέμει τούτων τῶν λόγων; καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ' ἐμοῦ μαθάνουσιν, ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένους Σωκράτους καταγελαῖν, ἐὰν προσποιητῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα; ἀλλ', ὦ πρὸς Διός, οὕτωςί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; «οὐ μέντοι μὰ Δία οὐδ' ὀπωσιτοῦν». ἀπιστός γ' εἶ, ὦ Μέλητε, καὶ ταῦτα μέντοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῷ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ οὕτωςί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστῆς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὑβρεῖ τινὶ καὶ ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γὰρ ὡσπερ αἶνιγμα ξυντιθέντι διαπειρωμένῳ· «ἄρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ χαριεντιζομένου καὶ ἐναντί' ἐμαυτῷ λέγοντος, ἢ ἐξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας;» οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὡσπερ ἂν εἰ εἴπει· ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος.

15. Ευνεπισκέψασθε δὴ, ὦ ἄνδρες, ἢ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν· οὐ δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι, ὦ Μέλητε· ὑμεῖς δέ, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρητησάμεν, μέμνησθέ μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθῆτι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι· ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὦ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀπο-

κρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω· ἔσθ' ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἵππικὰ δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνεσθαι, ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοῖσι. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ γε ἀπόκριναί. ἔσθ' ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; «οὐκ ἔστιν». ὡς ὤνησας, ὅτι μόγις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος. οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φήεις με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ εἴτε παλαιά· ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὺν λόγον, καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ· εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν μέ ἐστιν· οὐχ οὕτως ἔχει; ἔχει δὴ· τίθημι γάρ σε ἑμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει. τοὺς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἦτοι θεοὺς γε ἠγγούμεθα ἢ θεῶν παιδᾶς; φῆεις ἢ οὔ. «πάνυ γε». οὐκοῦν εἴπερ δαίμονας ἠγγούμαι, ὡς σὺ φῆεις, εἰ μὲν θεοὶ τινές εἰσιν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ ἐγὼ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἠγγούμενον φάναι ἐμὲ θεοὺς αὐτῶν ἠγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδὴ περ γε δαίμονας ἠγγούμαι· εἰ δ' αὐτοὶ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδές εἰσι νόθοι τινές ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παιδᾶς ἠγγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μὴ; ὁμοίως γὰρ ἄτοπον εἴη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππων μὲν παιδᾶς ἠγγοῖτο καὶ ὄνων τοὺς ἡμίονους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἠγγοῖτο εἶναι. ἀλλ', ὦ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην ἢ ἀπορῶν ὃ τι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθῆς ἀδίκημα. ὅπως δὲ σὺ τινα πείθοις ἂν καὶ μικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἠγεῖσθαι, καὶ αὐτοῦ τοῦ αὐτοῦ μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανὴ ἔστιν.

16. Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελήτου γραφὴν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας, ἀλλὰ ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλὴ μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλοὺς, εὐ ἴστε, ὅτι ἀληθῆς

έστιν. και τουτ' έστιν, ο έμε αίρήσει, έάνπερ αίρή, ου Μέλητος ουδέ "Ανωτος, άλλ' ή των πολλών διαβολή τε και φθόνος· α δη πολλους και άλλους και αγαθους άνδρας ήρηκεν, οίμαι δε και αίρήσειν· ουδέν δε δεινόν, μη έν έμοι στη. ίσως δ' άν ουν είποι τις· «είτ' ουκ αίσχύνει, ω Σώκρατες, τοιοϋτον επιτήδευμα επιτηδεύσας, έξ ου κινδυνεύεις νυνι αποθανείν;» έγω δε τούτω άν δίκαιον λόγον έντείποιμι, ου ου καλως λέγεις, ω άνθρωπε, ει οίει δειν κίνδυνον υπολογίζεσθαι του ζήν ή τεθάναι άνδρα, ουτου τι και σμικρόν οφέλος έστιν, άλλ' ουκ εκείνο μόνον σκοπείν, όταν πράττη, πότερον δίκαια ή άδικα πράττει, και άνδρος αγαθου έργα ή κακου. φαυλοι γάρ άν τή γε σή λόγω ειεν των ήμιθέων οσοι έν Τροία τετελευτήκασιν, οι τε άλλοι και ο της Θετίδος υίός, δε τοσοϋτον του κινδύνου κατεφρόνησε παρά το αίσχρόν τι υπομείναι, ωστε έπειδη είπεν ή μήτηρ αυτω προθυμουμένη "Εκτορα αποκτείναι, θεός ουσα, ουτωσί πως, ως έγω οίμαι· «ω παι, ει τιμωρήσεις Πατρόκλω τή έταίρω τον φόνον, αυτος αποθανεί· αυτίκα γάρ τοι», φησί, «μεθ' "Εκτορα πότμος έτοιμος»· ο δε ταυτα ακούσας του μεν θανάτου και του κινδύνου ωλιγόρησε, πολυ δε μάλλον δείσας το ζήν κακος ών και τοις φίλοις μη τιμωρείν, «αυτίκα», φησί, «τεθναίην δίκην επιθείς τή άδικουντι, ίνα μη ένθάδε μένω καταγέλαστος παρά νησι κορωνίσιν άχθος άρούρης». μη αυτον οίει φροντίσαι θανάτου και κινδύνου; ουτω γάρ έχει, ω άνδρες "Αθηναίοι, τή αληθεία· ου άν τις έαυτον τάξη ήγησάμενος βέλτιστον είναι ή υπ' άρχοντος ταχθη, ένταυθα δει, ως έμοι δοκει, μένοντα κινδυνεύειν, μηδέν υπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε άλλο μηδέν πρό του αίσχροϋ.

17. Έγω ουν δεινά άν είην είργασμένος, ω άνδρες "Αθηναίοι, ει, ου μεν με οι άρχοντες έταττον, ους υμεις είλεσθε αρχειν μου και έν Ποσειδαία και έν "Αμφιπόλει και επί Δηλίω, τότε μεν, ου εκείνοι έταττον, έμενον ωσπερ και άλλος τις και εκινδύνευον αποθανείν, του δε θεου τάττοντος, ως έγω ήγήθην τε και υπέλαβον,

φιλοσοφούντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεῖς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὅτι οὖν πράγμα λίποιμι τὴν τάξιν. δεῖνόν μὲντ' ἂν εἶη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἂν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιῶς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ ὢν. τὸ γὰρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἅ οὐκ οἶδεν· οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασε δ' ὡς εὖ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶ. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἢ ἐπονείδιστος, ἢ τοῦ οἶεσθαι εἰδέναι ἅ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δὴ τῷ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἂν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἄδου οὕτω καὶ οἶομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρὸν ἐστὶν, οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν, ὧν οἶδα, ὅτι κακά ἐστιν, ἅ μὴ οἶδα, εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ φεύξομαι· ὥστε οὐδ' εἰ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε Ἄνυτῳ ἀπιστήσαντες, ὡς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἢ, ἐπειδὴ εἰσηλθὼν, οὐχ οἶόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναι με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς, ἐπιτηδεύοντες ἅ Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται, — εἰ μοι πρὸς ταῦτα εἶποιτε· ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἄνυτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφιεμέν σε ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὅτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἀλῆθς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ· εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίετε, εἶποιμ' ἂν ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός' τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενός ἔτω ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων, οἷάπερ εἴωθα, ὅτι, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὢν, πό-

λεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνει ἐπιμελούμενος, ὅπως σοι ἔσται ὡς πλείεστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελεῖ οὐδὲ φροντίζει; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητῇ καὶ φῆ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ' ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω, καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῇ κεκτηῖσθαι ἀρετὴν, φάναι δέ, ὀνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείεστος ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φαυλότερα περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτι ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀσπῷ, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσοι μου ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός, εὐ ἴστε, καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδὲν πῶ ὑμῖν μείζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μῆτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μῆτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται λέγων, ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδία καὶ δημοσία. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἶη βλαβερὰ· εἰ δὲ τίς μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει· πρὸς ταῦτα φαίην ἂν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ ἢ μὴ, καὶ ἢ ἀφίετε ἢ μὴ ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι.

18. Μὴ θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γὰρ οὖν ἅττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὐ γὰρ ἴστε, ἐάν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναίτο· οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι·

ἀποκτείνει μεντᾶν ἢ ἴσως ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλη κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἢ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτινύναι. νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὡς τις ἂν οἶοιτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μή τι ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι· ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἀποκτείνητε, οὐ βραδίως ἄλλον τοιοῦτον εὐρήσετε, ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νοθεστέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπος τινος· οἷον δὴ μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προστεθηκέναι τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων καὶ ὄνειδίζων ἕνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ἕλην πανταχοῦ προσκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ βραδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πειθήσθε, φείσεσθέ μου· ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἂν με, πειθόμενοι Ἄνυτῳ, βραδίως ἂν ἀποκτείναιτε, εἴτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἂν, εἰ μή τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψει κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὢν τοιοῦτος, οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθένδε ἂν κατανοήσαιτε· οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἑμαυτοῦ ἀπάντων ἡμεληκέναι καὶ ἀνεχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τσαῦτα ἡδὴ ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν αἰεὶ, ἰδίᾳ ἑκάστῳ προσιόντα ὥσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς, καὶ εἰ μὲν τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμεν, εἶχον ἂν τινα λόγον· νῦν δὲ ὁρᾶτε καὶ αὐτοί, ὅτι οἱ κατήγοροι, τὰλλα πάντα ἀναισχύντως οὕτω κατηγοροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀπαναισχυνητῆσαι παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγὼ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα. ἱκανὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν.

19. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν

ταῦτα συμβουλεύω περιῶν καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ
 τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον συμβουλεύειν τῇ πό-
 λει. τούτου δὲ αἰτίον ἐστίν, ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολ-
 λαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται, ὃ δὴ καὶ
 ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμωδῶν Μέλητος ἐγράψατο· ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστίν
 ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον φωνή τις γιγνομένη, ἣ, ὅταν γένηται, αἰεὶ
 ἀποτρέπει με τούτου, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὐποτε·
 τοῦτ' ἐστίν, ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκά-
 λως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· εὐ γὰρ ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πά-
 λαι ἂν ἀπολώλῃ καὶ οὐτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὐτ' ἂν ἐμαυ-
 τόν· καὶ μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τάληθῆ· οὐ γὰρ ἐστίν ὅστις ἀν-
 θρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῃ πλῆθει οὐδενὶ γνησίως
 ἐναντιούμενος καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ
 πόλει γίγνεσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχοῦμενον
 ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεται, ἰδιω-
 τεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

20. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ
 λόγους, ἀλλ', ὃ ὑμεῖς τιμάτε, ἔργα. ἀκούσατε δὴ μου τὰ ἐμοὶ ξυμ-
 βεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐνὶ ὑπεικάθειμι παρὰ τὸ δί-
 καιον δείσας θάνατον, μὴ ὑπέικων δὲ ἅμ' ἂν καὶ ἀπολοίμην. ἐρῶ
 δὲ ὑμῖν φορτικὰ μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γάρ, ὦ Ἀθη-
 ναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἤρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβού-
 λευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἢ φυλῆ Ἀντιοχίς πρυτανεύουσα, ὅτε
 ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς
 ναυμαχίας ἐβούλεσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ
 ὑστέρω χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε· τότε ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων
 ἠναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους καὶ ἐναντία
 ἐψηφισάμην· καὶ ἐτοίμων ὄντων ἐνδεικνύμαι με καὶ ἀπάγειν
 τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευόντων καὶ βωόντων, μετὰ τοῦ
 νόμου καὶ τοῦ δικαίου ὄμην μᾶλλον με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ

μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως· ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὐτὸν μεταπεμφάμενοι με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν θόλον προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμίνας Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον, ἵνα ἀποθάνῃ· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προσέταττον βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλήσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ αὐτὸν ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανάτου μὲν μέλει, εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, οὐδ' ὀτιοῦν, τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μῆδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκαίει ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἰσχυρὰ οὔσα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ὄχοντο εἰς Σαλαμίνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ὄχόμεν ἀπιὼν οἴκαδε· καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη· καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες.

21. Ἄρ' οὖν ἂν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις καὶ, ὥσπερ χρὴ, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδεὶς. ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε, εἴ ποῦ τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος, οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὓς οἱ διαβάλλοντες ἐμέ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτε ἐγενόμην· εἰ δέ τις μου λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα, οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ οὐ, ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλούσιῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν, καὶ ἐάν τις βούληται ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων ἐγὼ εἴτε τις χρηστός γίγνεται εἴτε μὴ, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μῆτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα μῆτε ἐδίδαξα· εἰ

δὲ τίς φησι παρ' ἐμοῦ πρόποτέ τι μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ, ὅ τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εἴ ἴστε, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

22. Ἄλλὰ διὰ τί δὴ ποτε μετ' ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατρίβοντες; ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομέναις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὐσι δ' οὐ· ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδέες. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ὡς ἐγὼ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν καὶ ἐκ μαντείων καὶ ἐξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, ὥπερ τίς ποτε καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὀτιοῦν προσέξατε πράττειν. ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἔστι καὶ εὐδελγῆτα· εἰ γὰρ δὴ ἔγωγε τῶν νέων τοὺς μὲν διαφθεῖρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δήπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἔγνωσαν, ὅτι νέοις οὖσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πρόποτέ τι ξυνεβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφούς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἐμοῦ τι κακὸν ἐπεπόνθεσαν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνήσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεσιν αὐτῶν πολλοὶ ἐνταῦθα, οὓς ἐγὼ ὄρω, πρῶτον μὲν Κρίτων οὗτος, ἐμὸς ἡλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου τοῦδε πατήρ, ἔπειτα Λυσανίας ὁ Σφήττιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατήρ, ἔτι Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεὺς οὗτος, Ἐπιγένους πατήρ· ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασι, Νικόστρατος ὁ Θεοζοτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου — καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδειχθείη —, καὶ Πάραλος ἔδε ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ἔδε δὲ Ἀδείμαντος ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὗτος Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ἔδε ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινὰ ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῇ ἑαυτοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα, εἰ δὲ ἐπελάθετο, νῦν παρασχέσθω, ἐγὼ παραχωρῶ, καὶ λεγέτω, εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τούναντίον εὐρήσετε, ὦ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἐτοίμους

Χρίστου Α. Παπαναστασίου

τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὡς φασὶ Μέλητος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχουσι βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοηθοῦντες ἔμοι ἄλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον, ὅτι ξυνίστασι Μελήτη μὲν ψευδομένῳ, ἔμοι δὲ ἀληθεύοντι;

23. Εἶεν δὴ, ὦ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδὸν ἔστι ταῦτα καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα. τάχα δ' ἂν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὅτι μάλιστα ἐλεηθείη, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλοὺς, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας αὐθαδέστερον ἂν πρὸς με σχοίη, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις θεῖτο ἂν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δὴ τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, — οὐκ ἀξιῶ μὲν γὰρ ἔγωγε — εἰ δ' οὖν, ἐπεικὴ ἂν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτο λέγειν λέγων, ὅτι ἔμοι, ὦ ἄριστε, εἰσὶ μὲν πού τινες καὶ οἰκείοι· καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὀμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὥστε καὶ οἰκείοί μοι εἰσι καὶ υἱεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς, εἷς μὲν μειράκιον ἤδη, δύο δὲ παιδία· ἀλλ' ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιζόμενος, ὦ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων, ἀλλ' εἰ μὲν θαρραλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μῆ, ἄλλος λόγος, πρὸς δ' οὖν δόξαν καὶ ἔμοι καὶ ὑμῖν καὶ ὅλη τῇ πόλει οὐ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τηλικόνδε ὄντα καὶ τοῦτο τοῦνομα ἔχοντα, εἴτ' οὖν ἀληθὲς εἴτ' οὖν ψεῦδος· ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι τὸ Σωκράτη διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφία εἴτε ἀνδρεία εἴτε ἄλλη ἥτινι οὖν ἀρετῇ τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν

εἶη· οἷοιςπερ ἐγὼ πολλάκις ἐόρακά τινας, ὅταν κρίνονται, δοκούντας μὲν τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται, ὡςπερ ἀθανάτων ἐσομένων, ἂν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε· οἱ ἐμοὶ δοκοῦσιν αἰσχύνῃ τῇ πόλει περιάπτειν, ὥστε ἂν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναίων εἰς ἀρετὴν, οὓς αὐτοὶ ἑαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ἡμᾶς χρῆ ποιεῖν τοὺς δοκούντας καὶ ὅτιοῦν εἶναι, οὔτ' ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφισθε τοῦ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτ' ἀδράματα εἰσάγοντος καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιούντος ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος.

24. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὦ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὁμῶμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· οὐκ οὐκ χρῆ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιτορκεῖν οὔθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μῆτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι μῆτε δίκαια μῆτε ὄσια, ἄλλως τε μέντοι νῆ Δία πάντως καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτρου τουτουί. σαφῶς γὰρ ἂν, εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὁμωμοκότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροίην ἂν ἑμαυτοῦ, ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρίναι περὶ ἐμοῦ, ὅπῃ μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν.

**Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου
περὶ ἐνοχῆς τοῦ Σωκράτους.**

25. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονός τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἐκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν· οὐ γὰρ φέρον ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολὺ· νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων ἀποπεφύγη ἄν. Μέλητον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκιον κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἂν ὄφλε χιλίας δραχμᾶς οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.

26. Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. εἶεν ἐγὼ δὲ δὴ τίνας ὑμῖν ἀντιτιμῆσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἀξίός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι, ὅτι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἤγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὥνπερ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγοριῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνομοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος ἐμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥστε εἰς ταῦτ' ἰόντα σφίζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἦα, οἱ ἐλθὼν μήτε ὑμῖν μήτε ἐμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγὼ φημι, ἐνταῦθα ἦα, ἐπιχειρῶν ἕκαστον ὑμῶν παθεῖν μὴ πρότερον μήτε τῶν ἑαυτοῦ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμελεθῆναι, ἕπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο, μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως, τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι· τί οὖν εἰμι ἀξίος παθεῖν τοιοῦτος ὢν; ἀγαθόν τι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθαι· καὶ ταῦτά γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὃ τι ἂν πρόπει

έμοί. τί οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτη, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ' ὅ τι μᾶλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν πρυτανείῳ σιτεῖσθαι, πολὺ γὰρ μᾶλλον ἢ εἴ τις ὑμῶν ἴππῳ ἢ ξυωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπίασιν. ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ εἶναι· καὶ ὁ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τούτου τιμῶμαι, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως.

27. Ἴσως οὖν ὑμῖν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὡσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὦ Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἐκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγμεθα· εἴπει, ὡς ἐγῶμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὡσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν, ἀλλὰ πολλὰς, εἰπέσθητε ἂν· νῦν δ' οὐ βῆδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. πεπεισμένος δὲ ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἑμαυτὸν γὰρ ἀδικῆσαι καὶ κατ' ἑμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτός, ὡς ἀξιός εἰμί του κακοῦ καὶ τιμῆσεσθαι τοιοῦτου τινὸς ἑμαυτῷ. τί δείσας; ἢ μὴ πάθω τοῦτο, οὐ Μέλητος μοι τιμᾶται, ὃ φημι οὐκ εἰδέναι οὔτ' εἰ ἀγαθὸν οὔτ' εἰ κακὸν ἔστιν; ἀντὶ τούτου δὲ ἔλωμαι τι ὧν εὐ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμοτηρίῳ δουλεύοντα τῇ αἰεὶ καθισταμένῃ ἀρχῇ, τοῖς ἑνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων, καὶ δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτείσω; ἀλλὰ ταυτὸν μοι ἔστιν, ἕπερ νῦν δὲ ἔλεγον· οὐ γὰρ ἔστι μοι χρήματα, ὁπόθεν ἐκτείσω. ἀλλὰ δὲ φυγῆς τιμήσωμαι; ἴσως γὰρ ἂν μοι τούτου τιμήσαιτε· πολλὴ μεντᾶν με φιλοψυχία ἔχει, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολίταιί μου οὐχ οἴοί τε ἐγένεσθε ἐνεργεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασιν καὶ ἐπιφθονότεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι· ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς

οἴσουσι βράδιως; πολλοῦ γε δεῖ, ὦ Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἂν μοι ὁ βίος εἴη ἐξελθόντι τηλικῶδες ἀνθρώπων ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, ὅποι ἂν ἔλθω, λέγοντος ἑμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι ὥσπερ ἐνθάδε· κἂν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοι ἐμὲ αὐτοὶ ἐξελεύσιν, πειθόντες τοὺς πρεσβυτέρους· ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκείοι δι' αὐτοὺς τούτους.

28. Ἴσως οὖν ἂν τις εἴποι· «σιγῶν δὲ καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὦ Σώκρατες, οὐχ αἰὸς τ' ἔσει ἡμῖν ἐξελθὼν ζῆν;» τοῦτι δὴ ἐστὶ πάντων χαλεπώτατον πείσαι τινὰς ὑμῶν· ἐάν τε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἐστὶν καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένῳ· ἐὰν τ' αὖ λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὃν ἀνθρώπων τοῦτο, ἐκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποιεῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ὑμεῖς ἑμοῦ ἀκούετε διαλεγομένου καὶ ἑμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετάζοντος, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπων, ταῦτα δ' ἐτι ἤττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως, ὡς ἐγὼ φημι, ὦ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ βράδιον. καὶ ἐγὼ ἅμα οὐκ εἴθισμαι ἑμαυτὸν ἀξιῶν κακοῦ οὐδενός· εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν χρημάτων, ὅσα ἔμελλον ἐκτεῖσαι· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλάβην· νῦν δέ, οὐ γὰρ ἐστὶν, εἰ μὴ ἄρα, ὅσον ἂν ἐγὼ δυνάμην ἐκτεῖσαι, τοσούτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. Ἴσως δ' ἂν δυνάμην ἐκτεῖσαι ὑμῖν μὲν ἀργυρίου· τοσούτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μῶν τιμῆσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι· τιμῶμαι οὖν τοσούτου, ἐγγυηταὶ δὲ ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρηστοι.

Μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην.

29. Οὐ πολλοῦ γ' ἕνεκα χρόνου, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὄνομα ἔξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λαιδορεῖν, ὡς

Σωκράτη ἀπεικτένατε, ἄνδρα σοφόν· φήσουςι γὰρ δὴ με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμι, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν ὀνειδίζουσιν. εἰ οὖν περιεμείνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο· ὄρατε γὰρ δὴ τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τόδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους· ἴσως με οἴσθε, ὦ ἄνδρες, ἀπορία λόγων ἐάλωκέναι τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ἤμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορία μὲν ἐάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷ' ἂν ὑμῖν ἤδιστα ἦν ἀκούειν, θρηνοῦντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιούντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὔτε τότε φήθηεν δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου πράξει· οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει· οὔτως ἀπολογησάμενος, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἰρουμαι ὡς ἀπολογησάμενος τεθνάναι ἢ ἐκαίνως ζῆν. οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐμὲ οὔτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ἂν τις ἐκφυγοῖ καὶ ὅπλα ἀφείς καὶ ἐφ' ἱκετεῖαν τραπόμενος τῶν διωκόντων καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαὶ εἰσιν ἐν ἐκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπὸν, ὦ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν· θάττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἅτε βραδὺς ὢν καὶ πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, οἱ δ' ἐμοὶ κατήγοροι ἅτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας· καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλῶν, οὔτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἐγωγε τῷ τιμῆματι ἐμμένω καὶ οὔτοι. ταῦτα μὲν πού οὔτως καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετριῶς ἔχειν.

30. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμοδῆσαι, ὦ καταψηφισάμενοι μου· καὶ γὰρ εἰμι ἤδη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ μάλιστα ἀνθρώποι χρησμοδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι· φημί γάρ, ὦ ἄνδρες, οἱ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἤξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν νῆ Δία ἢ οἶαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε· νῦν γὰρ τοῦτο εἴργασθε οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου, τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποθήσεται, ὡς ἐγὼ φημί· πλείους ἔσονται ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἠσθάνεσθε· καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται, ὅσῳ νεώτεροί εἰσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴεσθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχῆσειν τοῦ δνειδίξειν τινὰ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖσθε· οὐ γὰρ ἔσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ οὔτε καλὴ, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥάστη, μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν, ἀλλ' ἑαυτὸν παρασκευάζειν, ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι.

31. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἠδέως ἂν διαλεχθείην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουῖ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι καὶ οὐπω ἔρχομαι οἱ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλὰ μοι, ὦ ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἕξεστιν. ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὖσιν ἐπιδειξάι ἐθέλω τὸ νυνὶ μοι ξυμβεβηκός, τί ποτε νοεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί,—ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς καλῶν ὀρθῶς ἂν καλοῖην—θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ ἢ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῇ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ μικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν· νυνὶ δὲ ξυμβεβηκὲ μοι, ἅπερ ὁράτε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἃ γε δὴ οἰηθείη ἂν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξίνοντι ἔωθεν οἴκοθεν ἠγαντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἠνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῇ λόγῳ οὐδαμῶς μέλλοντί τι ἔρειν· καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δὴ με

ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ· νῦν δὲ οὐδαμοῦ περὶ αὐτὴν τὴν πράξιν οὐτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὐτ' ἐν λόγῳ ἠναντιώται μοι. τί οὖν αἷτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ· κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τούτου γέγονεν· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἂν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μὴ τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν.

32. Ἐνοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε, ὡς πολλῇ ἐλπίς ἐστὶν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι· δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἰσθησὶν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολὴ τις τυγχάνει οὐσα καὶ μετοίκησης τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε μηδεμία αἰσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδὴν τις καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδὲν ἑρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἰ τίνα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ἣ οὕτω κατέδαρθεν, ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ἡδίων ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημησαὶ ἐστὶν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μείζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἂν, ὢ ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἄδου, ἀπαλλαγείς τουτωῶν τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὐρήσει τοὺς ἀληθῶς δικαστάς, ὅπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι, ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἄρα φαύλη ἂν εἴη ἢ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὅρφεϊ ξυγγε-

νέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ ἐπὶ πρόσω ἂν τις δέξαιτ' ἂν ὕμῳν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις θέλω τεθνήναι, εἰ ταῦτ' ἔστιν ἀληθῆ· ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστή ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὅποτε ἐντύχοιμι Παλαμῆδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμώνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἀδικὸν τέθνηκεν, ἀντι- παραβάλλοντι τὰ ἑαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ ἂν ἀηδῆς εἴη. καὶ δὴ τὸ μέγιστον τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὡσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστιν καὶ τίς οἴεται μὲν, ἔστι δ' οὐ. ἐπὶ πρόσω δ' ἂν τις, ὧ ἄνδρες δικασταί, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιάν ἢ Ὀδυσσεά ἢ Σίσυφον ἢ;—ἄλλους μυρίους ἂν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας· οἷς ἐκεῖ διαλέγεσθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν ἀμύχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας. πάντως οὐ δῆπου τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι· τὰ τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἔστιν.

33. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρῆ, ὧ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλὰ μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνήναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ σὺδαμῶ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον. καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγοροῖς οὐ πᾶν χαλεπαίνω· καίτοι οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ καταψηφίζοντό μου καὶ κατηγοροῦν, ἀλλ' οἴομενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὴν ἠβῆσασιν, τιμωρήσασθε, ὧ ἄνδρες, ταῦτά ταῦτα λυποῦντες, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπου, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι μὴδὲν ὄντες, ὄνειδίζετε αὐτοῖς, ὡσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἶοντάι τι εἶναι

ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθῶς ἐγὼ
ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἄλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι,
ἐμοὶ μὲν ἀποθανομένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν
ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἀδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

~~Επιτομή~~ ~~Πλάτωνος~~

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝ

(ἢ περὶ πρακτέου, ἠθικός)

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ

Ⓢ ΣΩ. Τί τηνικάδε ἀφίξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῶ ἔτι ἐστίν;

ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα;

ΚΡ. Ὅρθρος βαθύς.

ΣΩ. Θαυμάζω, ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμοτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι.

ΚΡ. Εὐνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καὶ τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ.

ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἤκεις ἢ πάλαι;

ΚΡ. Ἐπεικῶς πάλαι.

ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι;

ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αισθανόμενος, ὡς ἠδέως καθεύδεις· καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἤδιστα διάγοις. καὶ πολλάκις μὲν δὴ σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νυκτὶ παρεστῶσιν ἔμφορᾷ ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις.

ΣΩ. Ἐπιταύταις ξυμφοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἢ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ.

ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικούτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἢ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ.

ΣΩ. Ἔστι ταῦτα· ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρὸς ἀφίξαι;

ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδεύουσιν πᾶσι χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἣν ἐγὼ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι.

ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφίχται ἐκ Δήλου, οὐ δεῖ ἀφικομένον τεθνάναι με;

ΚΡ. Οὗτοι δὴ ἀφίχται, ἀλλὰ δοκεῖ μὲν μοι ἤξειν τήμερον ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἤκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγελιῶν, ὅτι ἤξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

② ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ. εἰ ταύτη τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτη ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἤξειν αὐτὸ τήμερον.

ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει;

ΣΩ. Ἐγὼ σοι ἐρῶ· τῇ γὰρ που ὑστεραῖα δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ ἢ ἂν ἔλθῃ τὸ πλοῖον.

ΚΡ. Φασὶ γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι.

ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἤξειν, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας· τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἐόρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινι οὐκ ἐγείραι με.

ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον;

ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα καλὴ καὶ εὐειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν ὦ Σώκρατες, ἡμαῖ κεν τριτάτῳ Φθίην εἰσβῶλον ἴκοιο.

ΚΡ. Ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐναργές μὲν οὖν, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

③ ΚΡ. Αἴαν γε, ὡς ἔοικεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου καὶ σώθητι· ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία ξυμφορὰ ἐστίν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν σοῦ ἐστερηθῆσαι τοιοῦτου ἐπιτηδείου, ὅλον ἐγὼ οὐδένα μὴ ποτε εὐρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός τ' ὦν σε σφίσειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελήσαι· καίτοι τίς ἂν αἰσχιῶν εἶη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοί, ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε ἡμῶν προθυμουμένω·

ΣΩ. Ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἳ γὰρ ἐπεικίστατοι, ὦν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἠγγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπραχθαι, ὥσπερ ἂν πραχθῆ.

ΚΡ. Ἄλλ' ὄραξ δὴ, ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνί, ὅτι οἰοί τ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ μικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐὰν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ἦ.

ΣΩ. Εἰ γὰρ ὠφελον, ὦ Κρίτων, οἰοί τ' εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἰοί τ' ἦσαν καὶ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ, καὶ καλῶς ἂν εἶχε· νῦν δὲ οὐδέτερα οἰοί τε· οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιοῦσι δὲ τοῦτο ὃ τι ἂν τύχωσιν·

④ ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω· τάδε δέ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι. ἄρα γε μὴ ἐμοῦ προμηθεὶ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μὴ, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἳ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψαι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γὰρ τι τοιοῦτον φοβεῖ, ἔασσον αὐτὸ χαίρειν ἡμεῖς γάρ που δίκαιοι ἐσμεν σώσαντές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καί, ἐὰν δέη, ἔτι τούτου μεῖζω· ἀλλ' ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει·

ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθεύμι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά.

ΚΡ. Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τάργυριόν

ἔστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὰς σῶσαι σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὄρας τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς κλέιδες, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἱκανά. ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἶε δεῖν ἀναλίσκειν τὰμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἔτοιμοι ἀναλίσκειν· εἰς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμίνας ὁ Θηβαῖος· ἔτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. ὥστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμης σαυτὸν σῶσαι, μήτε, ὃ ἔλεγες ἐν τῇ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθῶν, ὅτι χρῆσθαι σαυτῷ· πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε, ὅποι ἂν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε· ἐὰν δὲ βούλη εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἳ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

Ἐπι δε, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροὶ σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσάν σε διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ οὐεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοὶ ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχῆσαι καταλιπῶν, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὃ τι ἂν τύχῃ, τοῦτο πράξουσι· τεύξονται δὲ, ὡς τὸ εἰκός, τοιούτων δῖα· περ εἴωθε γίνεσθαι ἐν ταῖς ὄρφαναῖς περὶ τοὺς ὄρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χρὴ ποιεῖσθαι παιδᾶς ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δὲ μοι δοκεῖς τὰ βραθυμώτατα αἰρεῖσθαι· χρὴ δὲ, ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρείος ἔλοιτο, ταῦτα αἰρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι· ὡς ἐγώ γε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδεῖων αἰσχύνομαι, μὴ δόξη ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀναγνῆρα τινὲ τῇ ἡμετέρᾳ πεπράχθαι, καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς εἰσῆλθεν ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης, ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τοῦτ', ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως,

κακία τινί και ανανδρία τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οὔτινές σε οὐχί ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἶόν τε ὄν και δυνατόν, εἴ τι και μικρόν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὦ Σώκρατες, ὄρα μή ἅμα τῷ κακῷ και αἰσχρᾷ ἦ σοί τε και ἡμῖν. ἀλλὰ βουλευού, μάλλον δὲ οὐδὲ βουλευόσασθαι ἔτι ὦρα, ἀλλὰ βεβουλευῆσθαι. μία δὲ βουλή· τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπραχθαι. εἰ δέ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον και οὐκέτι οἶόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι και μηδαμῶς ἄλλως ποίει.

Ⓞ ΣΩ. ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετὰ τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μεῖζων, τοσοῦτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή. ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ και ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνεται. τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἐμπρόσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδὴ μοι ἦδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι και τοὺς αὐτοὺς πρῆσθεύω και τιμῶ, οὕσπερ και πρότερον· ὦν ἐὰν μή βελτίῳ ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι, ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν πολλῶν δύναμις ὡσπερ παιδᾶς ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμούς και θανάτους ἐπιπέμπουσα και χρημάτων ἀφαιρέσει. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποῖμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πρότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε ἢ οὐ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὐ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλῳς ἔνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ και φλυαρία ὡς ἀληθῶς; ἐπιθυμῶ δ' ἐγὼ· ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τί μοι ἀλοιότερος φανείτῃ, ἐπειδὴ ὡς ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, και ἐάσομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δὲ πῶς, ὡς ἐγῶμαι, ἐκάστοτε ὡς ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὡσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἅς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, θεοὶ τὰς μὲν περὶ πολλοῦ

ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή· τοῦτο πρὸς θεῶν, ὃ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; οὐ γάρ, ὅσα γε τὰνθρώπεια, ἐκτὸς εἰ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἂν σε παρακρούοι ἢ παρούσα ξυμφορά· σκόπει δὴ· οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρῆ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μὲν, τὰς δ' οὐ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ; τί φῆς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται;

ΚΡ. Καλῶς.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μή;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων;

ΚΡ. Πῶς δ' οὐ;

ΣΩ. Φέρε δὴ, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἐνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὢν;

ΚΡ. Ἐνὸς μόνου.

ΣΩ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρῆ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἐνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.

ΚΡ. Δῆλα δὴ.

ΣΩ. Ταῦτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ἢ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ, τῷ ἐπιστάτῃ καὶ τῷ ἐπαίοντι μᾶλλον ἢ ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις.

ΚΡ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν λόγους καὶ μῆδὲν ἐπαίωντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται;

ΚΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος;

ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσιν.

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τᾶλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα δίδωμεν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχυρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡ βουλή ἡμῖν ἔστι, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἔπεισθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τίς ἐστὶν ἐπαῖων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθερούμεν ἐκεῖνο καὶ λωθησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπόλλυτο. ἢ οὐδὲν ἔστι τοῦτο;

ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο σῶμα· ἢ οὐχί;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἄλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρ' ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ᾧ τὸ ἀδικον μὲν λωθᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὃ τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἢ τε ἀδικία καὶ ἢ δικαιοσύνη ἐστίν;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἄλλὰ τιμώτερον;

ΚΡ. Πολύ γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὃ τι ὁ ἐπαῖων περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων, ὃ εἰς καὶ αὐτὴ ἢ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτη οὐκ ἔρως εἰσηγεῖ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων.

ἀλλὰ μὲν δὴ, φαίη γ' ἂν τις, οἷοί τε εἰσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτινύναι.

ΚΡ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα· φαίη γὰρ ἂν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὅμοιος εἶναι τῷ καὶ πρότερον καὶ τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὐ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περι πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

ΚΡ. Ἀλλὰ μένει.

ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταῦτόν ἐστι, μένει ἢ οὐ μένει;

ΚΡ. Μένει.]

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειράσθαι ἐξιέναι μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων ἢ οὐ δίκαιον· καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται δίκαιον, πειρώμεθα, εἰ δὲ μὴ, ἐῴμεν· ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περὶ τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παιδῶν τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὦ Κριτῶν, σκέμματα ἢ τῶν βραδίως ἀποκτινύνοντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν, εἰ οἷοί τ' ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῦν τούτων τῶν πολλῶν, ἡμῖν δ' ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ ἢ ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελούντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσι καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες, κἂν φαίνωμεθα ἀδίκᾳ αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι οὗτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὅτιον πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Καλῶς μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὅρα δέ, τί δρῶμεν.

ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦ γαθέ, κοινῇ, καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοὶ πείσομαι· εἰ δὲ μὴ, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρῆ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι· ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιῶμαι

πεισάι σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψους τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγῃται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ἂν μάλιστα οἴῃ.

ΚΡ. Ἄλλὰ πειράσομαι.

10 ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμέν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὁμολογήθη; — ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο — ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ἔμολογαί ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκεχυμέναί εἰσι, καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοῖδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ πραότερα, ὅμως τὸ ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὃν παντὶ τρόπῳ; φαμέν ἢ οὐ;

ΚΡ. Φαμέν.

ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Τί δὲ δῆ; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοὶ φασί, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

11 ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀν-

θρώπων, οὐδ' ἂν ἐτιοῦν πάσχη ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὄρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογήῃς. οἶδα γάρ, ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἷς οὖν οὕτω δέδοικται καὶ οἷς μὴ, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλὰ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὀρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλευόμενα. σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ σοὶ καὶ ἀρχόμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντας οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς, ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δὲ εἴ πη ἀλλῇ δέδοικται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δ' ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

ΚΡ. Ἄλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

ΣΩ. Λέγω δὴ αὐτὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ πότερον ἂν ἐν τῇ ὁμολογήσει τῆ, δίκαια ὄντα, ποιητέον ἢ ἐξαπατητέον;

ΚΡ. Ποιητέον.

¶ 11. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει· ἀπίοντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινὰς ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὐς ἤμισα δεῖ, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὁμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γὰρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἄλλ' ὥδε σκόπει, εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ἐνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάτες ἔροιντο· «εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῦν ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοὶ οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετραφῆθαι, ἐν ἣ αἱ γινόμεναι δίκαι μὴδὲν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίνονται καὶ διαφθείρονται;» τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ

ἂν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ἔστι ἡδίκηει γὰρ ἡμᾶς ἢ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν; ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν;

ΚΡ. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.]

12. ΣΩ. Τί οὖν, ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι· «ὦ Σώκρατες, ἢ καὶ ταῦτα ὠμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοὶ ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις, αἷς ἂν ἢ πόλις δικάζη;» εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζομεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι «ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μὲν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἐλάμβανε τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφει τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν;» «οὐ μέμφομαι», φαίην ἂν· «ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ἣ καὶ σὺ ἐπικιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν;» «καλῶς», φαίην ἂν· «εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπικιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μὲν ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἄρ' ἐξ ἴσου οἶαι εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν καὶ ἅττ' ἂν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, καὶ σοὶ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἶαι δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοὶ τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, εἴ σοι ὦν ἐτύγγανε, ὥστε, ἅπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε, ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγοῦμενοι εἶναι, καὶ σὺ αὐτὸ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ' ὅσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν,

ὁ τῆ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος; ἢ οὕτως εἰ σοφός, ὥστε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατρίς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρα καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νῦν ἔχουσι, καὶ σέβασθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπέκτειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπκίνουσαν ἢ πατέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἢ ἀν κελεύῃ, καὶ πάσχειν, ἐάν τι προστάτῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπῃσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἢ ἀν κελεύῃ ἢ πόλις καὶ ἢ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἦττον τὴν πατρίδα;» τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων, ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους ἢ οὐ;

ΚΡ. Ἐμοίγε δοκεῖ.

13. ΣΩ. «Σκόπει τόνυν, ὦ Σώκρατες», φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι, «εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν, ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων ὧν οἴοι τε ἡμεν καλῶν σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιτημέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὴν δοκιμασθῆ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ὧν ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὐτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδῶν ἐστίν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι, εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἔλθῶν, ἰέναι ἐκεῖσε ὅποι ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὐτοῦ. ὅς δ' ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὄρων, ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν καὶ τᾶλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαρμέν τούτον ὁμολογημέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἢ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν, ποιήσειν ταῦτα, καὶ τὸν

μη̄ πειθόμενον τριχῆ̄ φαμεν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννηταῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν, προτιθέντων ἡμῶν καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν, ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ.

14. Ταύταις δὴ φαμεν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα. » εἰ οὖν ἐγὼ εἶποιμι· «διὰ τί δὴ;» ἴσως ἂν μου δικαίως καθάπτριντο λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὁμολογηκῶς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἂν, ὅτι «ὦ Σώκρατες, μεγάλη ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοὶ καὶ ἡμεῖς ἤρεσκομεν καὶ ἡ πόλις· οὐ γὰρ ἂν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μὴ σοὶ διαφερόντως ἤρεσκεν, καὶ οὔτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτ' ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἄπαξ εἰς Ἴφθμόν, οὔτε ἕλλασσε οὐδαμῶς, εἰ μὴ ποὶ στρατευσόμενος, οὔτε ἄλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδὲ ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμεῖς σοὶ ἱκανοὶ ἡμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ἤρου, καὶ ὁμολόγηεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύσεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ παιδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκούσης σοὶ τῆς πόλεως ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοὶ φυγῆς τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, καί, ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἐκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίξου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δεοὶ τεθνάναι σε, ἀλλὰ ἤρου, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπει, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πράττεις τε ἅπερ ἂν δοῦλος φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύσεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε ὁμολογηκέναι

πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ». τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν;

ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.]

[ΣΩ. «Ἄλλο τι οὖν», ἂν φαίεν, «ἢ ξυνηθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας οὐδὲ ἀπατηθεὶς οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἐβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν ἀπιέναι, εἰ μὴ ἤρῃσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμόνα προηροῦ οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἐκάστοτε φῆς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοὶ τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι· οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρῃσκεν ἢ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι· τίνα γὰρ ἂν πόλις ἀρῃσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὁμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστος γε ἔσει ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθῶν.]

[15. Σκόπει γὰρ δὴ, ταῦτα παραβᾶς καὶ ἐξαμαρτάνων τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσει σαυτὸν ἢ τοὺς ἐπιτηδεῖους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύουσι γέ σου οἱ ἐπιτηδεῖοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δηλον· αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἔαν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε ἢ Μεγαράδε—εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφοτέραι—πολέμιος ἦξεις, ὦ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ, καί, ὅσοιπερ κηδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέψονται σε διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι; ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεὺς ἐστι, σφόδρα πού δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι.] πότερον οὖν φεύξει τὰς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; ἢ πλησιάζεις τούτοις καὶ ἀνκισχυντήσεις διαλεγόμενος;— τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες, ἢ οὔπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ

δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἶε ἀσχημον ὄν φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἶεσθαι γε χρεῖν ἄλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἤξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούσιεν, ὡς γελοῖως ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου ἀπεδιδρασκες σκευὴν τέ τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβὼν ἢ ἄλλα, οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας ἵτι δὲ γέρων ἀνὴρ σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἶκος, ἐτόλμησας οὕτως αἰσχρῶς ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς δὲ ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μὴ τινα λυπῆς; εἰ δὲ μή, ἀκούσει, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων— τί ποιῶν ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὡσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκῶς εἰς Θετταλίαν; λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἀλλὰ δὴ τῶν παιδῶν ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί δέ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτο σοῦ ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὐ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν, πότερον ἂν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται, ἂν δὲ εἰς Ἄδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστί τῶν σοὶ φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἶεσθαι γε χρεῖν.

16. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιῶν μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἄδου ἐλθὼν ἔχῃς πάντα ταῦτα ἀπολογησασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοὶ φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιοτέρον οὐδὲ δσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ

νὺν μὲν ἡδίκημένος ἄπει, ἐὰν ἀπίης, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλὰ ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχροῦς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ἐμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβάς καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἦκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἄδου νόμοι οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέχονται, εἰδότες, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μὴ σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον ἢ ἡμεῖς».¹

Γ17. Ταῦτα, ὦ φίλε ἐταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι, ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυθαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἡγή τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς· ὅμως μέντοι εἴ τι σῶι πλέον ποιήσῃς, λέγε.

ΚΡ. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.

ΣΩ. Ἔα τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτην, ἐπειδὴ ταύτην ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

1. ὅ τι πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν = ποίαν ἐντύπωσιν ἔχουν προκαλέσει εἰς τὴν ψυχὴν σας οἱ λόγοι τῶν κατηγορῶν μου. — οὖν = ὅπωςδήποτε. — ὑπ' αὐτῶν = ὑπὸ τὴν ἐπίφρασαν τῶν λόγων των. — ὀλίγου = σχεδόν. — ἐπιλανθάνομαι ἐμαυτοῦ = λησμονῶ, ποῖος εἶμαι. — πιθανῶς = πειστικῶς. — ὡς ἔπος εἰπεῖν = διὰ τὰ περιορισθῶ εἰς τὴν σύντομον αὐτὴν ἔκφρασιν, παρατήρησιν. — θαυμάζω τί τινος = δοκιμάζω ἔκπληξιν διὰ κάτι, τὸ ὁποῖον λέγει ἢ κάμνει τις. — εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — αὐτίκα = εὐθὺς ἀμέσως. — μηδ' ὀπωσιοῦν = καθόλου, κάθε ἄλλο. — εἰ μὴ ἄρα = ἐκτός ἂν ἴσως. — εἰ μὲν τοῦτο λέγουσιν = ἂν πραγματικῶς αὐτὸ τὸ νόημα ἔχει ὁ λόγος των. — ὁμολογοίην κλπ. = ὁμολογοίην εἶναι ῥήτωρ (δεινός), [ἀλλ'] οὐ κατὰ τούτου; (= κατὰ τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν περὶ ῥήτορος). — οὐ μέντοι· ἐνν. ἀκούσεσθε. — ῥῆμα = φράσις. — ὄνομα = λέξις. — κεκοσμημένος = διηνητισμένος με ῥητορικὰ σχήματα. — εἰκῆ λεγόμενα = λόγοι ἀπλοῖ. — ἐπιτυχῶν = τυχαῖος, ἀβίαστος. — εἰσέρχομαι εἰς ὑμᾶς = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας. — πλάττοντι· κατὰ τὸ νοούμενον πρὸς τὸ τῆδε τῆ ἡλικία, τὸ ὁποῖον = τηλικῶδε ὄντι — πλάττω λόγους = τορνεύω τὸ λεκτικόν μου. — καὶ μέντοι = καὶ ἀκόμη μάλιστα. — καὶ πάνν· δέομαι. — παρίεμαι = ζητῶ ὡς χάριν. — ἐπὶ τῶν τραπεζῶν = πλησίον τῶν τραπεζῶν τῶν ἀργυραμοιβῶν καὶ τοκιστῶν νοοῦνται αἱ τράπεζαι τῶν ἀργυραμοιβῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τοποθετημέναι ὑπὸ τὰς στοὰς τῆς ἀγορᾶς, ὅπου οἱ ξένοι ἀντήλλασσον τὰ νομίσματά των. Σημειωτέον, ὅτι οἱ κύριοι τῶν τραπεζῶν, οἱ τραπεζῖται, ὅπως ἔλεγοντο, ἐδέχοντο καὶ καταθέσεις ἐπὶ μικρῶ τόκῳ καὶ ἐδάνειζον εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην χρημάτων με ὑπερβολικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τόκον. — ἴνα· ἐπίρ. = ὅπου. — ἄλλοθι· πρὸ πάντων

εἰς τὰς παλαιότητας, εἰς τοὺς περιπάτους καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηναίων ἐργαστήρια τῶν διαφόρων τεχνιτῶν. Διότι ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν εἰς κλειστὸν χώρον καὶ ὄρισμένους μαθητάς, ἀλλὰ παντοῦ ὅπου ἦσαν ἄνθρωποι πρόθυμοι νὰ τὸν ἀκούουν.— **θορυβῶ** = προβαίνω εἰς θορυβώδεις ἀποδοκιμασίας.— **ἔχει οὕτωςί** τὸ πρᾶγμα = μὲ ἐμὲ συμβαίνει τὸ ἐξῆς.— **ἐπὶ δικαστήριον ἀναβαίνω** = ἀναβαίνω τὴν κλίμακα τοῦ δικαστηρίου, παρουσιάζομαι εἰς τὸ δικαστήριον.— **ἀτεχνῶς** = ὅλως διόλου.— **ἢ ἐνθάδε λέξις** = ἢ φρασεολογία, πὺν χρησιμοποιεῖται ἐδῶ, ἢ δικανικὴ γλῶσσα.— **ὥσπερ ἄν...** **ξυνέγνωστε ἄν** ὁ β' ἄν πλεοναστικῶς.— **φωνή** = διάλεκτος.— **ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμη** (= **τέθραμμαι**) = τὰ ὁποῖα ἔχω μάθει ἀπὸ μικρὸς εἰς τὴν πατρίδα μου.— **καὶ δὴ καὶ νῦν** = οὕτω καὶ νῦν.— **δίκαιον** ὄν.— **ὁ τρόπος τῆς λέξεως** = ἡ μορφή τοῦ λόγου.— **χείρων... βελτίων** τοῦ συνήθους.— **αὕτη** = αὐτό.

2. **δίκαιός εἰμι** = δικαιῶμαι ὁμιλεῖ οὕτως ὁ Σ., διότι ἡ ἀπολογία τοῦ πρὸς τὰς πρώτας κατηγορίας εἶναι τι ἐκτὸς θέματος.— **πολλὰ ἤδη ἔτη** δηλ. κατηγοροῦντες.— **τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον** ἴδε εἰσαγωγήν (σ. 7).— **τὰ μετέωρα** = τὰ οὐράνια φαινόμενα.— **φροντιστής** = ἐρευνητής.— **τὰ ὑπὸ γῆς** = τὰ μυστικά τῆς γῆς.— **ὁ ἦττων... ὁ κρείττων λόγος** = τὸ ἄδικον, τὸ δίκαιον· οἱ σοφισταὶ πρῶτοι ἐκαναχῶντο, ὅτι εἶχον τὴν ἰκανότητα τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν καὶ τὸν κρείττω ἦττω.— **οὐδὲ θεοὺς νομίζειν** τοιαύτη πράγματι ἀντίληψις ἐκράτει περὶ τῶν φυσικῶν λεγομένων φιλοσόφων· ἀλλ' ὁ Σωκράτης πᾶν ἄλλο ἢ φυσικὸς φιλόσοφος ἦτο· αὐτὸς ἴσα ἴσα ἔστρεψε τὴν φιλοσοφικὴν ἐρευναν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, περὶ τὸν ὁποῖον ἠσυχολοῦντο οἱ φυσικοὶ φιλόσοφοι, εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου.— **κατηγορηκότες εἰσὶ** = **κατηγορήκασι**.— **λέγοντες** ἔνν. εἰσὶ.— **ἐπιστεύσατε ἄν** ὡς ὑπόθεσις νοητέα: **εἰ ἐτύχετε ἀκούσαντες**.— **ἀτεχνῶς** συναπτέον τῷ ἐρήμην.— **ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατος** ἐστὶ τόδε.— **εἴ τις κωμωδοποιός**· ἐννοεῖ τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ ὁποῖος τῷ 423 π. Χ. διέσυρεν εἰς τὰς Νεφέλας τοῦ τὸν Σωκράτη ὡς τὸν κορυφαῖον τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων. Περὶ τοῦ πράγματος θὰ ὁμιλήσῃ σαφέστερον εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον.— **χωρῶμαι φθόνῳ καὶ διαβολῇ** = ἔχω ἐλατήριον τὸν φθόνον καὶ τὴν συκοφαντικὴν διάθεσιν.— **ἀναπεῖθω** =

παραπλανῶ.— **ἀνέπειθον**· περὶ τῆς ἐνοχῆς μου.— **ἄπορος** = ὁ ἐμβάλ-
λων εἰς ἀμηχανίαν, ὁ ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος.— **ἀναβιβάζομαι τινα** =
προσάγω τινὰ ὡς μάρτυρα εἰς τὸ δικαστήριον.— **ἄξιῶ** = παραδέχο-
μαι.— **πολὺ μᾶλλον** = πολὺ περισσότερον καιρὸν.— **εἶεν** = ἔστω,
ἕως ἔδῳ καλά.— **διαβολή** = ἡ ἐκ τῆς διαβολῆς ἐσφαλμένη γνώμη.—
ἐν οὕτως ὀλίγω χρόνῳ· ὅσον δηλ. ἐπέτρεπεν ἡ **κλειψύδρα**· ἦτο δὲ
ἡ κλειψύδρα δοχεῖον, τὸ ὁποῖον ἔφερεν εἰς τὸν πυθμένα ὅπας· διὰ
τῶν ὀπῶν τούτων διέρρεε τὸ ὕδωρ, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἐπληροῦτο ἡ
κλειψύδρα, τρόπον τινὰ κρυφίως· ἐκ τούτου τὸ ὄνομα τοῦ δοχεῖου
(κλέπτειν — ὕδωρ). Ἀπὸ τῆς κλειψύδρας ἔκανονίζετο ὁ χρόνος τῆς
ἀγορεύσεως τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Πρέπει δὲ νὰ
σημειωθῆ, ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος τῆς κλειψύδρας ἦτο ἄλλοτε
ἄλλη. Εἰς τὰς μικρὰς δίκας ἦτο συνήθως εἰς ἀμφορεύς· εἰς τὰς
σπουδαίας ἔφθανε καὶ τοὺς δώδεκα. Ἐννοεῖται, ὅτι κατὰ τὴν
ἀνάγνωσιν δικαστικῶν ἐγγράφων ἡ ὕλη τοῦ ὕδατος διεκόπτετο.—
οὕτως γενέσθαι· νὰ ἐξορίσω ἐκ τῆς ψυχῆς σας τὴν πεπλανημένην
γνώμην.— **ἄμεινον**· ἢ τὸ μὴ ἐξελέσθαι.— **πλέον τι ποιῶ** = κατορ-
θώνω κάτι· ἐπὶ τοῦ προκειμένου αὐτὸ τὸ κάτι θὰ ἦτο ἡ ἀγαθὴ
γνώμη περὶ τοῦ Σωκράτους.— **τούτο**· ἡ προσπάθειά μου.— **ἴτω** =
ἄς ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον, ἄς ἀποβῆ.

3. **ἀναλαμβάνω** = ἀνασκοπῶ.— **πιστεύω τινί** = στηρίζομαι
ἐπὶ τινος.— **γράφομαι τινα γραφῆν** = ὑποβάλλω ἐγγράφως κατὰ τινος
μήγυσιν (διὰ δημόσιον ἀδίκημα).— **ὥσπερ κατηγορῶν** = ὅπως ἂν
ἐπρόκειτο περὶ πραγματικῶν κατηγορῶν· διότι ἡ μορφή τῆς κατη-
γορίας, τὴν ὁποίαν κατωτέρω ὑποτυπώνει ὁ Σωκράτης, εἶναι σχε-
δίασμα ἰδικόν του, γινόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τῶν δια-
βολῶν, τὰς ὁποίας ἔθετον εἰς κυκλοφορίαν οἱ παλαιοὶ ἐκ τῶν κατη-
γῶν του.— **ἀντώμοσι** = ἔνοχος μήγυσιν κατὰ τινος (ἴδε εἰσαγω-
γὴν σ. 7).— **ἀδικῶ** = εἶμαι ἔνοχος ἀδικήματος, ἀποτελῶ δημόσιον
κίνδυνον.— **καὶ περιεργάζεται**· ὁ καὶ ἐπεξηγηματικός.— **περιερ-
γάζομαι** = χάνω τὸν καιρὸν μου εἰς περιττὰ καὶ ἐπιβλαβῆ πράγματα.
ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ· εἰς τὰς Νεφέλας. Ἐκεῖ ὁ Σ.
παρουσιάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους «ἐπὶ κρεμάθρας αἰωρούμε-
νος καὶ ἀποσκοπῶν τὰ μετέωρα», ὅταν δὲ ἐν ἐκ τῶν σπουδαιοτέ-
ρων προσώπων τῆς κωμῳδίας τὸν ἐρωτᾷ, τί κάμνει ἐκεῖ ἐπάνω.

αὐτὸς ἀποκρίνεται: «ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ (=περιεργάζομαι) τὸν ἥλιον». — περιφέρωμαι = ἀφοροῦμαι ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω. — καὶ οὐχ ὡς . . . ἐπιστήμην ἢ πλοκῆ = καὶ λέγω (τοῦτο) οὐχ ὡς ἀτιμάζων τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην (δηλ. τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν). — μὴ πως = διὰ τὰ μή. — φεύγω δίκην = ὑφίσταμαι δικαστικὴν δίωξιν διὰ κατηγορίας. — ἀλλά· ἔνν. λέγω ταῦτα. — ἐμοὶ γάρ· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ οὐχ ὡς ἀτιμάζων. — μέτεστί μοι τινοῦς = ἔχω ἰδέαν τινός. — αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς = τοὺς πολλοὺς ὑμῶν αὐτῶν. — περὶ ἐμοῦ ᾧ = ᾧ περὶ ἐμοῦ.

4. ἀλλὰ γάρ· βραχυλογία· τὸ πλήρες = ἀλλὰ τί δεῖ πλείω λέγειν· καὶ γάρ· ἄς ἐρμηνευθῆ = καὶ πράγματι. — τούτων· δηλ. τῶν περιεχομένων εἰς τὰς πρώτας κατηγορίας. — οὐδέν ἐστιν· ἔνν. ἀληθές. — ἐπεὶ = μολονότι. — Γοργίας· ὁ Λεοντίνος· διάσημος σοφιστὴς ἐκ Λεοντίνων τῆς Σικελίας, πατὴρ τῆς ἐντέχνου ὁητορείας. Ἐγκατασταθεὶς εἰς τὰς Ἀθήνας ἴδρυσεν ὁητορικὴν σχολὴν καὶ εἰσέπραττε παρὰ τῶν μαθητῶν του ὑψηλὰ δίδακτρα. Συνήθως ἐλάμβανεν 100 μνᾶς. Δίδακτρα ἐπίσης ἐλάμβανον καὶ οἱ ἄλλοι σοφισταί. — Πρόδικος ὁ Κεῖος· κατήγετο ἐκ τῆς νήσου Κέω (σημερ. Τζιά)· ἡ διδασκαλία του εἶχεν ὑποκείμενον θέματα γλωσσικὰ καὶ ἠθικὰ καὶ παρείχετο ἀντὶ μετορίας ἀμοιβῆς (1/2, 1, 2, 4, 50 δραχμ.). — Ἴππίας· ὁ Ἡλεῖος· διάσημος καὶ οὗτος σοφιστὴς, πλουτήσας ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἔργου του. — προῖκα = δωρεάν. — σύνειμι = συναναστρέφομαι, μαθητεύω. — τούτους πείθουσιν· ἀντὶ πείθειν (οἷός τ' ἐστί)· ὁ πληθυντικὸς κατὰ τὸ νοούμενον· διότι τούτων ἕκαστος = πάντες οὗτοι. — ἀπολείπω = διακόπτω. — ἐπεὶ· αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην πρότασιν· καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτοί. — τελῶ = πληρώνω. — Καλλία τῷ Ἴππονίκου· ὁ Καλλίας ἦτο ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος Ἀθηναῖος, κατασπαταλήσας τὸν πλοῦτόν του εἰς ἐπιδείξεις ἀκαίρους. — ἦν· παρατ. τοῦ ποιητικοῦ ὁ. ἡμῖ = λέγω· παρ' ἀπτικοῖς τίθενται παρενθετικῶς οἱ τύποι ἦν δ' ἐγώ, ἦ δ' οὗς (= οὗτος). ἔχω· μετ' ἀπαρεμφ. = δύναμαι. — λαβεῖν καὶ μισθῶσασθαι = λαβεῖν ἐπὶ μισθῷ, πληρωμῇ. — ἡ προσηκουσα ἀρετῆ = ἡ δεξιότης, ἡ ὁποία προσιδιάζει εἰς τὴν φύσιν τινός. — ἀνθρωπίνη καὶ πολιτικὴ ἀρετῆ = ἡ ἱκανότης, ἡ ὁποία χαρακτηροῖζει τὸν τέλειον ἄνθρωπον καὶ τὸν χρηστὸν πολίτην. — πάνυ γε = μάλιστα. — Εὐῆνος

Χρίστου Α. Παπαναστασίου

σοφιστῆς καὶ ποιητῆς ἀρκούμενος εἰς ὀλίγα δίδακτρα.— **μνᾶ**· ποσὸν (ὄχι νόμισμα) 100 δραχμῶν.— **ἐμμελῶς**· μετ' εἰρωνείας, ἡ ὁποία σκοποῦν ἔχει νὰ ἐξάγῃ τὴν μεταξὺ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Εὐδήνου καὶ τοῦ τιμήματος τῆς διδασκαλίας του δυσαρμονίαν.— **καλλύνομαι** = καμαρώνω.— **ἀβρύνομαι** = τὸ παίρνω ἐπάνω μου.— **ἀλλ' οὐ'** ἔνν. καλλύνομαι καὶ ἀβρύνομαι.

5. **ὑπολαμβάνω**· ἔνν. τὸν λόγον = διακόπτω ἐρωτῶ.— **τί ἐστὶ τὸ σὸν προᾶγμα** = τί συμβαίνει μὲ σέ.— **περιττός** = ἐξαιρετικός.— **πραγματεύομαι** = σοβαρῶς καταγίνομαι εἰς τι.— **ἔπειτα** = ἐν τούτοις.— **ταυτί**· συναπτεόν τῷ ὁ λέγων.— **ὄνομα**· τοῦ σοφοῦ.— **ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην**; ἔνν. λέγεις· ἡ ἐρώτησις ὑποβάλλεται δῆθεν ὑπὸ τινος τῶν δικαστῶν.— **ἀνθρωπίνῃ**· καὶ ἐπομένως ἀπλῆ.— **κινδυνεύω**· μετ' ἀπαρεμφ. (**εἶναι**) = φαίνεται.— **τάχα** = ἴσως.— **ἢ οὐκ ἔχω κλπ.** = ἢ, ἂν τοῦτο θεωρηθῆ ὑπερβολή, δὲν ἠξεύρω, πῶς νὰ τὴν χαρακτηρίσω.— **φησί**· ἔνν. **ἐπίστασθαί με αὐτήν**.— **μέγα τι λέγω** = μεγαληγορῶ, λέγω παχὰ λόγια.— **ἀξιόχρεως** = ἀξιόπιστος.— **ὑμῖν** = κατὰ τὴν κρίσιν σας.— **ἀναφέρω** = ἀποδίδω.— **τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς**· δηλ. τὸν Ἀπόλλωνα.— **Χαιρεφῶντα**· ἀφωσιωμένον ὄπαδὸν τοῦ Σωκράτους.— **τὸ πλῆθος** = ὁ δῆμος.— **ξυνέφυγε τὴν φυγὴν**· νοεῖται ἢ μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τριάκοντα φυγῆ ἔξ Ἀθηνῶν τῶν ἐπιφανῶν δημοκρατικῶν.— **κατέρχομαι** = ἐπανερχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα· ἔδῳ πρόκειται περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐξορίστων δημοκρατικῶν μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν (403 π.Χ.).— **σοδορός** = ἐνθουσιώδης.— **ὅπερ λέγω** = διὰ νὰ ἐπαναλάβω τὴν παράκλησιν, τὴν ὁποίαν ὑπέβαλα ἀνωτέρω.— **ἀναιρῶ** = χρησιμοδοτῶ.— **μηδένα σοφώτερον εἶναι· «ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος»** ἦτο ἡ ἀπάντησις τῆς Πυθίας.— **ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ**· ὁ Χαιρεκράτης.

6. **αἰνίττεται**· διότι οἱ χρησμοὶ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἦσαν αἰνιγματώδεις καὶ διαφορούμενοι.— **θέμις**· ἔνν. ἐστὶν = ἐπιτρέπεται.— **μόγις πάνυ** = μετὰ μεγάλης δυσκολίας.— **ζήτησις** = ἔρευνα.— **ἐνταῦθα** = ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ σοφοῦ τούτου.— **εἶπερ που** = παρὰ ὀπουδήποτε ἄλλου.— **διασκοπῶ τινα** = ὑποβάλλω τινὰ εἰς ἐξουμυ-
Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους (Ἔκδ. 1948)

στικὴν ἐξέτασιν. — **πάσχω πρὸς τινα** = ἀποκομίζω τὴν ἐντύπωσιν παρὰ τινος. — **καὶ διαλεγόμενος** = (διασκοπῶν) ἐν τῷ διαλέγεσθαι. — **ἔδοξέ μοι**· ἀνακολούθως πρὸς τὸ διασκοπῶν καὶ διαλεγόμενος ἀντὶ ἐνόμισα. — **ἀπεχθάνομαι τινι** = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα. — (τούτου) **μὲν** = (τούτου) **μὴν** = ἀσφαλῶς. — **ὥσπερ οὖν** = ὅπως εἶναι γεγονός. — **ἔοικα** = δοκῶ. — **ἐνταῦθα** = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐλέγχου τούτου.

7. **τὸ τοῦ θεοῦ** = τὸ νόημα τῆς ἀποκρίσεως τοῦ θεοῦ. — **σκοποῦντι τὸν χρησμὸν** = ἐν τῇ ἐρευνῇ τοῦ χρησμοῦ. — **ἰτέον**· ἐνν. ἐστὶν ἐπανάληψις τοῦ κατ' ἰδίαν διαλογισμοῦ τοῦ Σωκράτους. — **νῆ τὸν κύνα**· ὁ Σωκράτης, διὰ νὰ μὴ ὀρκίζεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Διὸς ἢ ἄλλων θεῶν δι' ἀσήμαντα πράγματα (πρὸβλ. τὴν γραφικὴν ἐντολήν· οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ), ἐχρησιμοποιοεῖ συνήθως εἰς τοὺς ὄρκους του τὰ ὀνόματα ζώων ἢ δένδρων. Ἰδιαιτέρως προσφιλῆς εἰς αὐτὸν ὄρκος ἦτο **νῆ τὸν κύνα** ἢ **νῆ τὸν χῆνα**. — **ἢ μὴν**· ἐπὶ ὄρκων καὶ ἰσχυρῶν διαβεβαιώσεων = σᾶς διαβεβαιῶ. — **ἔπαθόν τι τοιοῦτον** = ἔδοξίμασα τὴν ἐξῆς ἀνέλπιστον ἐκπληξιν. — **εὐδοκίμῳ** = χαίρω ὑπολήψεως. — **ἐνδεής εἰμι τοῦ πλείστου** (τῆς σοφίας) = παρουσιάζω μεγίστας ἐλλείψεις εἰς τὴν σοφίαν. — **κατὰ τὸν θεόν** = σχετικῶς μὲ ὅ,τι ἔδογματίσεν ὁ θεός. — **ἐπιεικῆς** = ἱκανός, ἀνώτερος. — **εἶναι**· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ **ἔδοξάν μοι**. — **φρονίμως ἔχω** = εἶμαι σοφός. — **πλάνη** = περιπλανήσις. — **ἐμὴν** = ἐμοῦ. — **πονῶ** = ἐκτελῶ ἄθλον· ἢ μετοχὴ **πονοῦντος** ὑποθετικῆ. — **ἀνέλεγκτος** = ἀδιαφιλονίκητος. — **διθυράμβων**· ὁ διθυράμβος ἦτο εἶδος πομπῶδους ποιήσεως πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν. — **ἀναλαμβάνω** = λαμβάνω εἰς χεῖρας. — **μάλιστα πραγματεύομαι** = τυγχάνω μεγίστης προσοχῆς καὶ ἐπεξεργασίας. — **διηρώτων ἄν**· δηλοῖ ἐπανάληψιν τῆς πράξεως = ἠρώτων εἰς κάθε διδομένην εὐκαιρίαν. — **ὀλίγου (δεῖν)**· συναπτόεν τῷ βέλτιον (τῶν ποιητῶν) ἄν ἔλεγον (εἰ ἠρωτῶντο). — **φύσις** = φυσικὴ προδιάθεσις. — **ἐνθουσιάζω** = ἐμπνέομαι ἀπὸ θεῖαν ἔμπνευσιν. — **θεομάντις** = θεόληπτος προφήτης (ὅπως λ.χ. ἡ Πυθία). — **χρησμοῦδος** = ὁ δίδων χρησμοὺς εἰς στίχους. **τῷ αὐτῷ**· δηλ. εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἀγνοίας. — **περιγεγονέναι**· ἐνν. τῶν ποιητῶν. — **περίεμι** = ὑπέροιμι = εἶμαι ἀνώτερος.

8. δημιουργός = τεχνίτης, βιομήχανος. — ἐξεργάζομαι τὴν τέχνην = ἐξασκῶ τὴν τέχνην μὲ ἐπιτυχίαν. — τὰ μέγιστα = τὰ σοβαρότατα ζητήματα· ἐννοεῖ τὰ πολιτικά. — πλημμέλεια = ἐλάττωμα. — ὑπὲρ τοῦ χρησιμοῦ = ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ χρησιμοῦ.

9. ἀπέχθεια = ἀντιπάθεια. — καὶ οἶα χαλεπώταται = τοιαῦτα ἀπέχθεται, οἶα ἂν εἶησαν χαλεπώταται· κατ' ἐννοιαν = καὶ μάλιστα... — χαλεπός = ἐπικίνδυνος. — βαρὺς = ἐμπαθής. — τοῦτο = τὸ γνωστόν· ὁμοίως καὶ κατωτέρω τῷ χρησιμῷ τοῦτω. — λέγεσθαι· ὑποκείμεν. ἐγώ. — ὄνομα· σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ λέγεσθαι. — ἐξελέγξω· μὴ σοφὸν ὄντα. — τὸ δὲ = κατ' ἀλήθειαν ὅμως. — τοῦτο· δηλ. τὸ σοφὸν εἶναι, τὸν ὄρον «σοφός». — οὐδενὸς ἄξιός εἰμι = δὲν ἀξίζω τίποτε. — (ἐγώ) μὲν = (ἐγώ) μήν. — βοηθῶ τῷ θεῷ = θέτω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θεοῦ· τοῦτο λέγει ὁ Σωκράτης, διότι τὸ «γνώθι σαυτὸν» ἦτο γενικὸν αἴτημα τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου. — πρῶτῳ τι τῶν τῆς πόλεως ἄξιον λόγου = ἀσχολοῦμαι μὲ τὰ πολιτικά ἐπωφελῶς. — μυρίος = ἀμέτρητος, ἀφάνταστος· διότι ἡ περιουσία τοῦ Σωκράτους ἦτο ἀξίας ὁ μῶν.

10. ἐξετάξω = ἐλέγχο. — ἦ = ἦ διὰ τὴν ἀκρίβειαν. — οὐχ αὐτοῖς· διὰ τὴν ἀμάθειάν των. — ἀπορῶ = εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν. — ταῦτα = τὰ γνωστά προχειρολογήματα. — ὅτι = ὅτι διαφθείρει διδάσκων (ἐξ οὗ ἐξαετῶνται αἱ αἰτιατικαὶ τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἀπαρέμφατα νομίζειν καὶ ποιεῖν). — φιλότιμος = φιλόδοξος, ἐγωιστής. — σφοδρός = ἐμπαθής. — ξυντεταγμένως = ἀπὸ συμφώνου. — πιθανῶς = κατὰ τρόπον πειστικόν. — σφοδρῶς = μὲ λύσσαν. — ἐκ τούτου = ἀπὸ τὴν ἐμπάθειαν αὐτὴν κινούμενος. — ἀρχόμενος ἔλεγον· κεφ. 2. — οὕτω πολλὴν γεγонуῖαν = ἐνῶ ἔχει λάβει τόσον εὐρείας διαστάσεις. — ὑποστέλλομαί τι = ἐκ φόβου (διὰ τὸ σαρκίον μου) παραλείπω τι. — τοῖς αὐτοῖς = διὰ τὸν ἴδιον λόγον (δηλ. τῷ μηδὲν ἀποκρούπτεσθαι καὶ ὑποστέλλεσθαι, ἦτοι διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν του). — ὄ· δηλ. ἡ ἀπέχθεια. — αὕτη ἐστίν = αὕτην τὴν προέλευσιν ἔχει. — νῦν = κατὰ τὴν σημερινὴν διαδικασίαν. — εὐρήσετε· ἐνν. ἔχοντα.

11. αὕτη ἔστω = ταῦτα ἔστω. — λάβωμεν = ἄς λάβωμεν καὶ ἄς

ἐξετάσωμεν.— ἔχει ὠδέ πως· κατ' ἀρχαίαν μαρτυρίαν τὸ κείμενον τῆς γραφῆς εἶχει ὡς ἐξῆς· «τάδε ἐγράψατο καὶ ἀντωμόσατο Μέλητος Μελήτου Πιτθεὺς Σωκράτει Σωφρονίσκου Ἴλωπεκῆθεν. Ἄδικεῖ Σωκράτης οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινὰ εἰσηγούμενος· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Τίμημα θάνατος».— τὸ ἐγκλημα = τὸ κατηγορητήριον.— ἐν ἕκαστον· κεφάλαιον.— σπουδῆ χαριεντίζομαι = παίζω μὲ ζητήματα σοβαρά.— ῥαδίως = μὲ ἑλαφρὰν συνείδησιν.— εἰς ἀγῶνα καθίστημί τινα = ἐμπλέκω τινά εἰς δικαστικὸν ἀγῶνα.— σπουδάξω = ἐνδιαφερόμαι σοβαρῶς.

12. μοι = παρακαλῶ.— ἄλλο τι· ἐνν. ποιεῖς = σὲ ἀπασχολεῖ τίποτε ἄλλο.— ἔγωγε = βεβαιότατα.— βελτίους· ἐνν. ἑαυτῶν.— οἱ νεώτεροι· νοοῦνται οἱ ἔχοντες ἡλικίαν μέχρι τοῦ 20 ἔτους· οἱ πέραν αὐτοῦ ἦσαν ἐκκλησιασταί.— μέλον γέ σοι· αἰτιατ. ἀπόλυτος = ἐπεὶ μέλει σοι (εἰδέναί, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ).— μνηνύω = ἀποκαλύπτω, κατονομάζω.— οὐ δοκεῖ· τὸ σιγᾶν.— ὧ γὰρ καὶ ὠγαθὲ = χρυσέ μου ἄνθρωπε.— βέλτιστε = ἐντιμότετε κύριε.— τί δὲ δῆ· ἐνν. λέγεις περὶ τοῦδε.— ἄρα = ἴσως.— πάνυ σφόδρα τοῦτο λέγω = αὐτὸ διακηρύττω μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων μου.— καταγιγνώσκω τινός τι = θεωρῶ τινα ὡς τι.— ἦ = ἀλήθεια;— ἵππικὸς = ὁ ἐντριβῆς εἰς τὰ ζητήματα τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους.— ξύνειμι ἵπποις = ἀνακατεύομαι μὲ ἵππους.— χρῶμαι ἵπποις = παίρνω εἰς τὰ χέρια μου ἵππους.— ἐὰν οὐ φῆτε· ἀντὶ μὴ φῆτε· ἀλλὰ τὸ οὐ φῆτε ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν = ἀρνεῖσθε.

13. πρὸς Διὸς = εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Διός.— ὦ τᾶν = φίλε.— πάνυ γε = μάλιστα.— οἱ ξυνόντες = ἐκεῖνοι μετὰ τῶν ὁποίων ἔρχεται τις εἰς συνάφειαν.— καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει· κατὰ τὸ ἀπικὸν δίκαιον ἐκάτερος ἐκ τῶν διαδίκων εἶχε τὸ δικαίωμα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀγορεύσεως αὐτοῦ νὰ ὑπὲρβάλλῃ πρὸς τὸν ἀντίδικον ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐκεῖνος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀπαντᾷ.— μοχηρὸς = ἀνῆθικος.— ταῦτα· δηλ. τὴν λογικὴν αὐτὴν, ὅτι τόσοσὺν μεγάλον κακὸν κάμνει ἐκ προθέσεως.— τῶν τοιούτων· γενικῆ τῆς αἰτίας.— εἰσάγειν· τὸν δραστήν.— οἶ· ἐπίρρο. = ὅπου.

14. δῆλον δὴ ὅτι· ἔνν. φῆς με διαφθείρειν.—γράφομαι γραφὴν = καταγγέλλω ἐγγράφως διὰ δημόσιον ἀδίκημα.—οὐ ταῦτα λέγεις... διαφθείρω = οὐ λέγεις, ὅτι διδάσκων ταῦτα διαφθείρω.—μὲν οὖν· πρὸς ἐπίτασιν τοῦ πάνυ σφόδρα.—μανθάνω = ἐννοῶ.—ἄρα = κατ' ἀκολουθίαν.—τὸ παράπαν = τελείως.—ταύτη = ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο.—Ἀναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν· ὁ Ἀναξαγόρας, διάσημος φιλόσοφος ἐκ Κλαζομενῶν τῆς Μ. Ἀσίας—σημερινὰ Βουρλά—, ἔζησε κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα (500—428 π. Χ.) καὶ ἠσχολεῖτο κυρίως μὲ τὰ μαθηματικά καὶ τὴν ἀστρονομίαν. Ὁριμος τὴν ἡλικίαν ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας (462 π. Χ.), ὅπου ἐξέδωκε τὸ περὶ Φύσεως ἔργον του, τοῦ ὁποίου μόνον ἀποσπάσματα διεσώθησαν. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀνέπτυσε κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὰς θεωρίας, τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τὸν Σωκράτη ὁ Μέλητος.—τῶνδε· δηλ. τῶν δικαστῶν.—καὶ δὴ = τότε, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει.—εἰ πάνυ πολλοῦ· ἔνν. πρῖαιντο = ἂν δεχθῶμεν ἔστω, ὅτι τὰ ἡγόραζον μὲ τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς τιμῆς.—δραχμῆς· γενικὴ τῆς ἀξίας. ἐκ τῆς ὀρχήστρας· οὕτως ἐκαλεῖτο τόπος τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηναίων, ὅπου ὑπῆρχαν τὰ βιβλιοπωλεῖα.—ἄτοπος = παράδοξος.—οὐδ' ὀπωσιοῦν = ἀπολύτως καθόλου.—ἄπιστος = ἀπίστευτος.—καὶ ταῦτα μέντοι = καὶ τὸ σπουδαιότερον.—ὑβριστῆς = ὑπερόπτης, ἐξημμένη κεφαλή.—ἀκόλαστος = θρασύς.—νεότης = νεανικὴ παραφορά.—ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ ὕβρει, ἀκολασία, νεότητι.—ἔοικεν· δηλ. ἀνθρώπων.—συντίθημι = καταρτίζω.—διαπειρωμένω· ἢ μετοχὴ αἰτιολογικὴ = διότι θέλει νὰ δοκιμάσῃ.—δὴ = ὅπως ὅλοι τὸν γνωρίζομεν.—ἐναντία ἑμαυτῷ λέγω = ἀντιφάσκω.—ὥσπερ ἄν· ἔνν. λέγοι τὰ ἐναντία ἑαυτῷ.

15. ξυνηπισκοποῦμαι = ἐξετάζω ἀπὸ κοινοῦ (μὲ ἄλλον).—ἦ = πῶς.—ταῦτα λέγειν· ὅτι δηλ. περιίπτει εἰς αὐτὰς τὰς ἀντιφάσεις.—παραιτοῦμαί τινα = υποβάλλω πρὸς τινα παράκλησιν.—τῷ εἰδῶτί τρόπῳ = μὲ τὴν συνήθη μεθόδόν μου (δηλ. διαλογικῶς, ἀπὸ τῶν γνωστῶν παραδειγμάτων εἰς τὰ ἄγνωστα).—μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω = ἄς μὴ φωνασκῇ περὶ ἄλλων καὶ ἄλλων.—ἰππικὰ πράγματα = ζητήματα σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους.—τὸ ἐπὶ τούτῳ = εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν.—δαίμονας· δαίμονες καλοῦνται κατώτεροι θεότητες, οἱ υἱοὶ θεῶν καὶ ὄχι αὐτοὶ οἱ θεοί.—ὥς ὠνήσας (τοῦ ὄ.

δόννημι) = πόσον μὲ ἠχαρίστησες! — μόγις = μόλις, μὲ χίλια βάσανα. — οὖν = τέλος πάντων. — διόμνυμι (ἢ διόμνυμαι) = βεβαίω ἐνόρως. — ἀντιγραφή καὶ ἀντωμοσία = γραφή. — τίθημι = θεωρῶ. — ἦτοι = ἢ πάντως. — θεοὶ τινες = εἶδος θεῶν. — αἰνίττομαι' ἐδῶ = προβάλλω αἰνίγματα. — ἐκ νυμφῶν' ὡς λ. χ. ὁ Ἀσκληπιὸς ἀπὸ (τὸν Ἀπόλλωνα καὶ) τὴν νύμφην Κορωνίδα. — ἢ ἔκ τινων ἄλλων' ὡς ὁ Ἡρακλῆς ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Ἀλκμήνης, οἱ Διόσκουροι ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Λήδας κλπ. — ὦν... λέγονται' ἐνν. εἶναι παῖδες. — οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχί = εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ μὴ κατ' ἔννοιαν = εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι. — ἀποπειρώμενος ἡμῶν = ἐπειδὴ ἠθέλες νὰ πειραματισθῆς μὲ ἡμᾶς (ἐμὲ καὶ τοὺς δικαστάς). — ἀπορῶ = στεροῦμαι. — ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἄν... , οὐδεμία μηχανή ἐστι = οὐδεμία μηχανή ἐστιν, ὅπως σύ τινα ἀνθρώπων πείθοις ἄν... ἢ πλαγία ἔρωτ. πρότασις ὑποκείμενον ἀντι ἀπαρεμφάτου. — οὐ τοῦ αὐτοῦ ἐστιν = δὲν στέκεται λογικῶς ὁ ἴδιος ἄνθρωπος νά. — οὐδεμία μηχανή ἐστιν = δὲν ὑπάρχει κανεὶς τρόπος = εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον.

16. δοκεῖ μοι οὐ πολλῆς εἶναι ἀπολογίας = φρονῶ, ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀποδειχθῆ ἀπὸ διεξοδικὴν ἀπολογία. — αἰρῶ = καταδικάζω. — ἐάνπερ αἰρῆ = ἂν πράγματι ἔχη τὴν δύναμιν νὰ καταδικάζῃ. — καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας' ὅπως ὁ Παλαμήδης καὶ ὁ Αἴας, περὶ τῶν ὁποίων θὰ κάμῃ λόγον εἰς τὸ κεφ. 33. — δεινὸν = φόβος. — μὴ ἐν ἐμοὶ στή = μήπως τὸ κακὸν σταματήσῃ εἰς ἐμέ. — εἶτα = ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. — ἐπιτηδεύω = καταπιάνομαι, ἀσκῶ. — ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν = ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ (διὰ τοὺς ἄλλους) κάποια, ἔστω καὶ ἀσήμαντος ὠφέλεια. — ἀλλ' οὐ = καὶ ὄχι. — φαῦλος = κατώτερος ἄνθρωπος. — τῶν ἡμιθέων' ἡμίθεοι ἐκαλοῦντο ὄχι μόνον ἥρωες, τῶν ὁποίων ὁ ἕτερος τῶν γονέων εἶναι θεός — ὡς λ. χ. ὁ Ἀχιλλεὺς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος — ἀλλὰ καὶ οἱ ἥρωες τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ μάλιστα οἱ ἀκμάσαντες κατὰ τὰ τρωικά. — παρὰ τὸ = ἐμπρὸς εἰς τό. — τὸ αἰσχροὺν = ὁ ἠθικὸς ἐξευτελισμὸς. — οὕτωςί πως' διότι ὁ Σωκράτης δὲν ἐνθυμεῖται ἀκριβῶς τοὺς ὁμηρικὸς στίχους, τοὺς ὁποίους θὰ ἀναφέρῃ. Παρέλαβε δὲ τούτους ἐκ τοῦ διαλόγου μεταξὺ Θέτιδος καὶ Ἀχιλλεῶς, ὅτε ἐκείνη μετέβη μετὰ τῶν Νηρηίδων πρὸς

συνάντησιν τοῦ υἱοῦ τῆς ὀδυρομένου διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του Πατρόζλου.—**τιμωρῶ τινι τὸν φόνον** = ἐκδικουῖμαι τὸν φόνον τινός.—**τοι** = σοι.—**πότμος** = θάνατος.—**ὁ δὲ** = ἐκεῖνος.—**κακὸς ὢν** = μὲ τὸ σίγμα τῆς ἀνανδρίας.—**δίκην ἐπιτίθημί τινι** = τιμωρῶ τινά.—**ὁ ἀδικῶν** = ὁ αἴτιος τοῦ κακοῦ.—**κορωνὶς ναῦς** = ἡ ἔχουσα τὰ ἄκρα κυρτὰ ναῦς, κυρίως δὲ τὴν πρύμνην· ὅθεν = καμπυλόπρουνος.—**ἄχθος** = βάρος.—**οὕτω γάρ· ὁ γὰρ** αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην ἀποκορισίαν· οὐδαμῶς.—**οὕτω ἔχει τῇ ἀληθείᾳ** = ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἠθικὴν ἀρχὴν τοῦτο.—**μένω** = μένω ἀκλόνητος.

17. **δεινὰ ἐργάζομαι** = διαπράττω ἀσυγχώρητον σφάλμα.—**ὑμεῖς**· διότι τοὺς δικαστὰς θεωρεῖ ὁ Σωκράτης ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.—**ἐν Ποτειδαίᾳ..., Ἀμφιπόλει..., Δηλίῳ**· ἡ Ποτειδαία, πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ στενοῦ λαίμου, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν χερσόνησον Παλλήνην (Κασσάνδραν) μὲ τὴν στερεάν, ἀπεστάτησε τῷ 432 ἀπὸ τῆς Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας καὶ συνετάχθη μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ μετὰ δύο ἔτη παρεδόθη εἰς αὐτούς. Εἰς τὴν πολιορκίαν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Σωκράτης, ὅπως ἐπίσης μετὰ δεκαετίαν εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως—ἀθηναϊκῆς ἀποικίας καὶ αὐτῆς πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος—, ἡ ὁποία εἶχεν ἀποστατήσῃ ὁμοίως ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Μετέσχεν ἐπίσης ὁ Σωκράτης καὶ τῆς μάχης τοῦ Δηλίου (424 π. Χ.), ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τὴν Βοιωτίαν, πλησίον τῆς Τανάγρας, καὶ ἐθαυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν του.—**ὥσπερ καὶ ἄλλος τις** = ὑπὲρ πάντα ἄλλον.—**δεῖν**· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ **τάττοντος** = ὅτε μὲ ἐπεφόρτισε μὲ τὴν ὑποχρέωσιν.—**ἐνταῦθα** = εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν.—**δέ**· πλεοναστικῶς.—**δοκεῖν γάρ.. ἃ οὐκ οἶδεν** = (τὸ γὰρ δοκεῖν ἑαυτῷ εἶναι σοφὸν) ἔστι δοκεῖν εἰδέναι, ἃ οὐκ οἶδεν.—**οὐδ' εἰ τυγχάνει** = (οὐδεὶς οἶδεν οὐ μόνον εἰ τυγχάνει μέγιστον τῶν κακῶν, ἀλλ' οὐδ' εἰ τυγχάνει...— αὕτη = ἐκεῖνη.—**ἐπονείδιστος** = κατηραμένη.— ἡ τοῦ οἶεσθαι εἰδέναι· ἐπεξηγήσεις.—**ἐνταῦθα** = εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.—**ὅτι οὐκ εἰδώς**· ἐπεξηγήσεις.—**οὕτω** = δι' αὐτὸν τὸν λόγον.—**τῶν κακῶν**· νοεῖ τὴν ἀπειθειαν εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ.—**ἃ** (= εἰ τινά) μὴ οἶδα· δηλ. τὸν θάνατον.—**τὴν ἀρχήν**· ἐπίρρ.= καθόλου.—**ἤδη** = ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐ-

τῆς.—εἶ μοι εἶπότε=ἄν, ἐπαναλαμβάνω...—ἐπὶ τούτῳ ἐφ' ὧτε=ὑπὸ τὸν ὄρον νά.—ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ· δηλ. τῷ ἐλέγχῳ.—ἀσπάζομαι=ἀγαπῶ.—φιλῶ τινα=ἔχω μέσα εἰς τὴν καρδιά μου κάποιον.—ἐνδείκνυμαι=ὑποδεικνύω τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς.—ἄριστος ἀνδρῶν=ἔξοχώτατος.—εὐδόκιμος=φημισμένος.—ἰσχὺς=ἠθικὴ ἐπιβολή, μεγαλεῖον.—φρόνησις=ἡ πνευματικὴ μόρφωσις.—μᾶλλον=τοσοῦτ' ἄλλο.—εἰμὶ ἐγγυτέρω τινὸς γένει=συγγενεῦς πρὸς τινα περισσότερον.—ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ=καὶ ὡς ἀτόμων καὶ ὡς μελῶν τῆς ὀργανωμένης πολιτείας.—ταῦτα ἂν εἴη βλαβερά=τότε αὐτὰ (ἡ διδασκαλία μου) ἠμποροῦν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐπιβλαβῆ.—οὐδὲν λέγω=ψευδολογῶ.—πρὸς ταῦτα=ὡς κατακλεῖδα (ὄλον) αὐτῶν.

18. οἷς=τούτοις, ἅ.—βοῶ=φανάζω δυνατά, βάζω τὶς φωνές.—θεμιτὸν=τὸ συγχωρημένον ἀπὸ τὸν θεῖον νόμον.—μεντᾶν—μέντοι ἄν.—μέντοι=τὸ πολὺ πολὺ.—ἐξελαύνω=ἐξορίζω· ἡ δὲ ἐξορία ἦτο ἡ πρόσκαιρος ἢ ἰσόβιος (ἀειφυγία).—ἀτιμῶ=στερῶ τῶν πολιτικῶν δικαιοματῶν· ἡ στέρησις τῶν πολιτικῶν δικαιοματῶν ἦτο ἡ γ'ενικὴ ἢ κατὰ πρόσταξιν, τουτέστιν ὠρισμένων μόνον.—που=ἐνδεχομένως.—πολλοῦ δέω ἀπολογεῖσθαι=κάθε ἄλλο παρὰ ἀπολογοῦμαι.—ἄλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἀπολογοῦμαι=λέγω.—μή τι ἐξαμάρτητε· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ νοουμένου φοβούμενος.—ἡ δόσις=τὸ δῶρον (ἐννοεῖ τὸν ἑαυτὸν του).—τοῦ θεοῦ=ὅπερ ὁ θεὸς ἐδωρήσατο.—ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ πρόσκειμαι τῇ πόλει.—γελοιότερον=κάπως ἀστεῖον, ὀλίγον ἀστεία παρομοίωσις.—πρόσκειμαι τῇ πόλει=εἶμαι κολλημένος ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν.—γενναῖος=εὐγενής, ἀπὸ καλὴν ῥάτσαν.—νωθέστερος=ὀλίγον τι νωθρός, δυσκίνητος.—ἐγείρομαι=ξυπνῶ.—μύψ=ἀλογόμνια.—οἷον δὴ=ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως (τὴν ἀλογόμνιαν εἰς τὸ ἄλογον).—τοιούτῳ τινα=μὲ τοιαύτην περίπου ἀποστολήν.—ὅς· ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις=διότι καὶ ἐγώ.—πείθω=νουθετῶ.—ὀνειδίζω=ἐπιπλήττω.—προσκαθίζω=(πηγαῖνον καὶ) καθίζω πλησίον (τινός).—τάχα· πλεονασμὸς=ἴσως, εἶναι ἐνδεχόμενον.—ἄν· καὶ οὗτος καὶ ὁ ἀμέσως κατωτέρω εἰς τὸ (ἄν) ἀποκτείναιτε.—ἀχθόμενοι=ἐπειδὴ εἴσθε ἐξηρηθισμένοι (ἀπὸ τὰς διαρκεῖς ἐνοχλήσεις μου).—ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι=ὅπως ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους σηκώνομεν ἀπὸ τὸ κρεβάτι μὲ τὸν ὕπνον εἰς τὰ μά-

τια.— **κρούω** = καταφέρω πλήγμα· ἐδῶ μεταφορικῶς=ἐπιβάλλω σκληρὰν τιμωρίαν.— **ῥαδίως** = με ἐλαφρὰν τὴν καρδίαν.— **τοιούτος οἶος** = τοιοῦτος ὥστε.— **ἐνθένδε** = ἀπὸ τὸ ἐξῆς γεγονός.— **οὐκ ἀνθρωπίνῳ ἔοικεν** = δὲν ὁμοιάζει μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον γίνεται μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.— **τὰ ἔμαυτοῦ** = αἱ ἀτομικαὶ ὑποθέσεις μου.— **οἱ οἰκεῖοι** = ἡ οἰκογένειά μου.— **πράττω τὸ ὑμέτερον** = ἐξυπηρετῶ τὰ συμφέροντά σας.— **πείθοντα**· ἐνεστῶς τῆς προσπαθείας.— **μισθός** = ἀμοιβή.— **οὕτω**· συναπτόν τῷ **ἀναισχύντως**.— **ἀπαναισχυντέω** = ἰσχυρίζομαι μὲ ἀσύστολον, ἄνικκόν θράσος.

19. **ιδία** = κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας ὁμιλίας μου.— **πολυπραγμονῶ**=ἀσχολοῦμαι μὲ πολλὰ ζητήματα (ὅπερ ὑπερβαίνει τὸ μέτρον καὶ τὴν κοσμιότητα καὶ ἀποβαίνει ἄξιον κολασμοῦ).— **ἀναβαίνω εἰς τὸ πλῆθος** = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ πλήθους ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας.— **θειόν τι καὶ δαιμόνιον**· ἐνν. σημειον.— **δαιμόνιος** = ὑπερφυσικός.— **ἐπικωμωδῶν** = γελοιοποιῶν, θέλων νὰ πωλήσῃ πνεῦμα, ὅπως οἱ κωμικοὶ ποιηταί· διότι ὁ Μέλητος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Σωκράτους μήνυσιν ἔπαιξε μὲ τὰς λέξεις **θεοὺς**—**δαιμόνια** (οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει **θεοὺς** οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ **δαιμόνια**...).— **γράφομαι ἐν τῇ γραφῇ**=ἀναφέρω εἰς τὴν μήνυσίν μου.— **φωνή τις**=ἐν εἶδος φωνῆς· ἡ περιφημος αὐτὴ φωνή—τὸ **δαιμόνιον**, ὅπως τὸ ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης—ἦτο προφανῶς διαίσθησίς τις, ἡ ὁποία συνεκράτει τὸν Σ. ἀπὸ πάσης παρεκτροπῆς.— **ὅταν γένηται** = ὅταν ἐκδηλωθῇ, ὁμιλήσῃ.— **τὰ πολιτικὰ πράττω** = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν πολιτικὴν.— **ἀπολώλη**=ἀπολώλειν.— **ὑμῖν**=τῷ πλῆθει ὑμῶν=εἰς τὰς ἀπόψεις τῶν δημοκρατικῶν συνελεύσεων ὑμῶν.— **γνησίως**=εὐσυνειδήτως· τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ κατωτέρω **τῷ ὄντι**.— **ιδιωτεύω** = ζῶ μακρὰν τῆς πολιτικῆς.— **δημοσιεύω** = πράττω τὰ τῆς πόλεως.

20. **ὑπεικάθοιμι**· ἀόρ. β' τοῦ **ὑπείκω**=ὑποχωρῶ.— **φορτικὸς**=ὁ προκαλῶν τὴν δυσφορίαν.— **δικανικὸς**=ὁ χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τῶν δικανικῶν ῥητόρων διὰ λόγους ἐντυπωσιακοῦς· οἱ ἀγορεύοντες δηλ. πρὸ τῶν δικαστηρίων, ἀπέφευγον συνήθως νὰ ἀπολογηθοῦν ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἀνέφερον δὲ γεγονότα ἄσχετα πρὸς τὴν υπόθεσιν, διὰ νὰ ἐξάρουν τὴν δρασίν των εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον βίον

αὐτῶν (ἀποχὴ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων, ἐκπλήρωσις τῶν φορολογικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων κλπ.).— **ἀρχὴν ἄρχω** = ἀναλαμβάνω ἀξίωμα, ὑπούργημα.— **ἐβούλευσα**· τῷ 406 π. Χ.— **πρυτανεύουσα**· περὶ πρυτάνεων καὶ πρυτανευούσης φυλῆς ἴδε ἱστορίαν.— **τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας**· βραχυλογία· τὸ πλήρες=**τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἀπολομένους ἐκ τῆς ναυμαχίας** (=ἐκ τῆς θαλάσσης, ὅπου ἔγινεν ἡ ναυμαχία)· νοεῖται ἡ ναυμαχία τῶν Ἀργινουσῶν, συστάδος νήσων παρὰ τὰ μικρασιατικὰ παράλια ἀπέναντι τῆς Λέσβου. Ἡ ναυμαχία διεξήχθη τῷ 406 π. Χ., μολοντί δὲ κατ' αὐτὴν ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ διοικοῦντες τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον στρατηγοί, 8 τὸν ἀριθμὸν, εἰσῆχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, **ὄτι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς»,** καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Κατὰ τὴν δίκην ταύτην ὁ Σωκράτης ἦτο πρῦτανις — ἴσως ἐπιστάτης, ἦτοι πρόεδρος, τῶν πρυτάνεων — καὶ ἔδειξεν ἐξαιρετικὴν ἀκαμψίαν καὶ ἀφοβίαν ἐν τῇ προασπίσει τοῦ δικαίου. Τὰ τοῦ δραματικοῦ τούτου ἐπεισοδίου τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας παρηκολουθήσαμεν εἰς τὰ Ἑλληνικά τοῦ Ξενοφῶντος (Βιβλ. Α', κεφ. 7). — **τάναντία ψηφίζομαι** = μειοψηφῶ.— **ἐνδείκνυμι** = μὴγῶ· **ἐνδειξις** ἐκαλεῖτο εἰδικώτερον ἢ ὑποβαλλομένη μήνυσις πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα ἐναντίον πολίτου, τοῦ ὁποίου ἐζητεῖτο ἡ ἄμεσος σύλληψις καὶ φυλάκισις.— **ἀπάγω** = ὀδηγῶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν αὐτοφώρων ἀδικημάτων· ὁ χρησιμοποιῶν δηλ. τὴν νομικὴν προᾶξιν τῆς **ἀπαγωγῆς** συνελάμβανεν ὁ ἴδιος τὸν ἀδικοῦντα πολίτην καὶ ὠδήγει ἐνώπιον τῆς οικείας ἀρχῆς, ἡ ὁποία ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὸν ἀμέσως τὴν νόμιμον τιμωρίαν.— **ρήτωρ** = πολιτικός.— **κελευόντων καὶ βοώντων = βοῆ κελευόντων.** — **δεσμὸς** = φυλάκισις.— **ὀλιγαρχία ἐγένετο**· τῷ 404· νοεῖται ἡ ὀλιγαρχία τῶν τριάκοντα, ἡ ὁποία ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Αἰγῶς ποταμοὺς καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν Ἀθηνῶν.— **πέμπτον αὐτὸν** = ἐπὶ κεφαλῆς τεσσάρων ἄλλων.— **εἰς τὴν θόλον**· ἡ θόλος ἦτο θολωτὸν οἰκοδόμημα κατὰ τὰς βορείους κλιτῆς τῆς Ἀκροπόλεως πλησίον τοῦ βουλευτηρίου· ἐπὶ τῆς δημοκρατίας συνήρχοντο εἰς αὐτὴν καὶ συνέτρωγον δαπάναις τῆς πόλεως οἱ πρυτάνεις· ἐπὶ τῶν τριάκοντα μετεβλήθη εἰς Κυβερνεῖον. Εἰς τὴν θόλον ἐπίσης ἦτο καὶ ἡ ἐστία τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκαίετο ἄσβεστον πῦρ.— **Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον**· ἐπιφανῆ δημοκρατικὸν **καὶ**

ὄντα καὶ δοκοῦντα ἰκανὸν εἶναι, ἀδικοῦντα δ' οὐδέν» κατὰ τὸν Ξενοφῶντα.— οἷα δὴ...προσέταττον = τοιαύτας, ὡς γνωστὸν, διαταγὰς ἔδιδον.— ἀναπίμπλημι σιτιῶν = φορτῶν με κατηγορίας συνειροχῆς εἰς ἐγκλήματα. — εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν = ἂν δὲν εἶναι κάπως χονδροειδῆς (ὑπερβολικῆ) ἢ ἔκφρασις αὐτῆ.— οὐδ' ὅτι οὖν = ποσῶς. — ἄδικον—ἀνόσιον = τὸ ἀντίθετον πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους — τὸ ἀντίθετον πρὸς τοὺς θεῖους νόμους. — ἐκπλήττω = πτωῶ.— διὰ ταχέων κατελύθη· μετὰ ὀκτῶ μηνῶν, ἦτοι τὸν Σ/βριον τοῦ 403 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων φρυγᾶδων.

21. ἄν' εἰς τὸ διαγενέσθαι.— διαγίγνομαι = ζῶ.— βοηθῶ τοῖς δίκαιοις = ὑπερασπίζω τὸ δίκαιον. — πολλοῦ γε δεῖ· διαγενέσθαι με τοσάδε ἔτη. — οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος· ἔνν. διεγένετο, εἰ ἔπραττε τὰ δημόσια. — εἴ ποῦ τι ἔπραξα = ἂν εἰς καμμίαν περίστασιν διεχειρίσθην ἀρχὴν τινα. — ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι· ὑπονοεῖ τὸν Κριτίαν, τὸν αἰμοβορώτατον τῶν τριάκοντα, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν τυχοδιώκτην πολιτικόν, τοὺς ὁποίους οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σωκράτους παρουσίαζον ὡς ζωντανὰ δείγματα τῆς ὀλεθρίας διδασκαλίας του, ἐπειδὴ ἐμαθήτευσαν πλησίον του εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν των. — πρῶτῳ τὰ ἐμαυτοῦ = ἐκπληρῶ τὴν ἀποστολήν μου. — φθονῶ = ἀπαγορεύω, ἀποκλείω κινούμενος ἐκ ταπεινῶν ἐλατηρίων.— καὶ ἕάν τις...λέγω = καὶ ἕάν κανεῖς ἔχη τὴν διάθεσιν, ἀκούων ὅσα ἐγὼ λέγω, νὰ ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου. — τις· συναπτεῖα τῶ τούτων (τῶν ἀνθρώπων). — ὑπέχω τὴν αἰτίαν = φέρω τὴν εὐθύνην. — ὦν· ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις = ἐφόσον.

22. ἀκηκόατε· κεφ. 10.— ἐξεταζομένοις = διὰ τὴν ἐξέτασιν, τὸν ἔλεγχον. — οὐκ ἀηδές· τὸ ἐξετάζειν. — καὶ παντὶ τρόπῳ· δηλ. μετὰ τὰς πτήσεις καὶ τοὺς κρωγμοὺς τῶν πτηνῶν (οἰωνοῖς), μετὰ τὰς φωνάς, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐξ ἀοράτων ὄντων (φημιαίς), μετὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα προαγγέλλουν κάτι, ὅπως λ. χ. τὰ φυσικὰ φαινόμενα (συμβόλοις) καὶ τέλος μετὰ τὰς θυσίας.— θεῖα μοῖρα = ἡ θεῖα πρόνοια. — καὶ ἄλλη θεῖα μοῖρα = καὶ ἄλλης φύσεως θέλησις τῆς θεῖας προνοίας. εἰ δὲ μή· ἀντὶ εἵτε.— οἱ προσήκοντες = οἱ συγγενεῖς.— μεμνησθαι καὶ τιμωρεῖσθαι· τὰ ἀπαρέμματα ἐκ τοῦ χρόνῳ. — πάντως = πράγματι. — Κρίτων· θὰ τὸν γνωρίσωμεν εἰς τὸν ὁμώνυμον διάλογον.—

Σφήττιος· ὁ ἐκ τοῦ δήμου Σφηττοῦ τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς· ἔκειτο κατὰ τὸ σημερινὸν Κορωπί. — **Αἰσχίνου**· τοῦ σοκρατικοῦ λεγομένου πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τοῦ νεωτέρου του Αἰσχίνου τοῦ ῥήτορος. — **ἄλλοι τοίνυν οὔτοι** = ἐπὶ πλέον καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπ' ἔδῳ (= οὔτοι). — **διατριβή** = ἀναστροφή. — **ἐκεῖνος**· δηλ. ὁ Θεόδοτος. — **οὐκ ἂν καταδεηθεῖη**· ἔνν. **Νικιστράτου μή μου καταμαρτυρεῖν**. — **Ἀπολόδοτος**· ἄλλος ἀφωσιωμένος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους «τᾶλλα δ' εὐήθης», ὅπως λέγει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν ἰδικήν του Ἀπολογία Σωκράτους. — **ἐγὼ παραχωρῶ**· ἔνν. **τοῦ ὕδατος** = ἐγὼ τοῦ δίδω αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Ἐπειδὴ ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τῶν ἀντιδίκων ἐκανονίζετο, ὡς εἶδομεν (σελ. 63), διὰ τῆς κλεψύδρας, οὐδεμία διακοπὴ ἐπετρέπετο. Ἐξαίρεσις ἐγένετο προκειμένου νὰ ἀναγνωσθοῦν νόμοι, νὰ γίνονιν μαρτυρικαὶ καταθέσεις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὁπότε ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος ὑπῆρθεῖς ἐκράτει τὴν ῥοὴν τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας. Δὲν ἦτο ἐπίσης σπάνιον ὁ ὁμιλῶν διάδικος νὰ προκαλῆ τὸν ἀντίδικον νὰ τὸν ἐλέγξῃ, ἂν ἦτο εἰς θέσιν, «ἐν τῷ ἑαυτοῦ ὕδατι». — **τούτου**· τοῦ παρασχέσθαι μάρτυρας καταμαρτυροῦντας. — **λόγον ἔχοιεν**· μήπως δηλ. παρουσιάζοντο καὶ αὐτοὶ ὄντες διεφθαρεμένοι.

23. **εἶεν δὴ** = ἄς εἶναι τέλος πάντων. — **ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ** = ἐνθυμηθεὶς, τί ἔκαμεν ὁ ἴδιος εἰς ἀνάλογον περίστασιν. — **εἰ ὁ μὲν** = διότι αὐτὸς μὲν. — **ἀγωνίζομαι ἀγῶνα** = ἐμπλέκομαι εἰς δίκην. — **ἐδεήθη καὶ ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς** κλπ.· ταῦτα πάντα ἦσαν συνηθέστατα εἰς τὰ δικαστήρια τῶν Ἀθηνῶν. — **ἐλεοῦμαι** = προκαλῶ τὴν συμπάθειαν. — **ἄρα** = ὡς ἀποδεικνύουν τὰ πράγματα. — **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. — **ὡς ἂν δόξαιμι** = ὅπως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς. — **ἐννοῶ** = λαμβάνω ὑπ' ὄψει μου, κάμνω σκέψεις. — **αὐθαδῶς ἔχω πρὸς τινα** = κινούμενος ἀπὸ ἐγωισμὸν λαμβάνω ἀπέναντί τινος ἐχθρικὴν στάσιν. — **αὐθαδέστερον**· τοῦ δέοντος. — **αὐτοῖς τούτοις** = ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν (λόγω τῆς στάσεώς μου). — **τίθεμαι ψῆφον** = δίδω τὴν ψῆφόν μου. — **μετ' ὀργῆς** = ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ὀργῆς, τοῦ πείσματός του. — **οὕτως** = ὑπ' αὐτὰς τὰς ψυχολογικὰς συνθήκας. — **ἀξιῶ** = πιστεύω. — **μὲν** = **μὴν** = τοῦλάχιστον. — **γάρ**· αἰτιολογεῖ τὴν ὑπονοουμένην φράσιν· καὶ ὁμιλῶ ὑποθετικῶς, διότι... — **ἐπιεικῆς** = φρόνιμος. — **καὶ οἰκείοι**· πρὸς τὸ ἐμοὶ = καὶ ἐμοὶ οἰκείοι. — **αὐτὸ τοῦτο τὸ τοῦ Ὀμήρου**· ἔνν. ἔστι μοι = καὶ

δι' ἐμὲ ἰσχύει ἀκριβῶς ὁ γνωστός στίχος τοῦ Ὅμηρου (Ὀδύσσ. τ 162 κ. ἐ.).— **πέτρα** = βράχος (**πέτρος** = λίθος).— **μειράκιον** = παλληκάρι.— **τρεις**· ὁ μεγαλύτερος Λαμπροκλῆς καὶ οἱ νεώτεροι Σωφρονίσκος καὶ Μενέξενος.— **αὐθαδίζομαι** = ἔχω ὑπερβολικὸν ἐγωισμόν.— **ἀτιμάζω τινὰ** = περιφρονῶ, δὲν λογαριάζω κάποιον.— **δόξα** = ὑπόληψις, ἀξιολογία.— **καλὸν ἐστὶ** = εἶναι τιμητικόν.— **τοῦτο τὸ ὄνομα**· δηλ. τοῦ σοφοῦ.— **ἀλλ' οὖν** = τὸ γεγονὸς εἶναι.— **δεδογμένον ἐστίν** = κρατεῖ ἡ γνώμη.— **οἱ δοκοῦντες ὑμῶν** = ἐκεῖνοι ἀπὸ σᾶς, διὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ἡ γνώμη.— **τοιούτοι ἔσονται** = θὰ παρουσιάζονται μὲ τοιούτου εἴδους ἀδυναμίας (δηλ. νὰ ἰκετεύουν τοὺς δικαστὰς).— **θανμάσιος** = παράδοξος, ἀλλόκοτος.— **ὥστ' ἂν ὑπολάβειν** = **ὥστ' ἂν τις ὑπολάβοι** = ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν (= νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα) νὰ σχηματίσῃ κανεὶς τὴν ἀντίληψιν.— **Ἀθηναίων**· διαιρετική.— **ἐν ἀρχαῖς** κλπ.· ὁ Σωκράτης προφανῶς ὑπαινίσσεται τὸν Περικλέα, ὁ ὁποῖος, ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν βίον τοῦ Περικλέους, ὅτε ἡ σύζυγός του Ἀσπασία ἐδικάζετο ἐπὶ ἀσεβείᾳ, παρουσιάσθη εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἐξελιπάρησε τοὺς δικαστὰς διὰ τὴν ἀθώωσίν της «ἀφείς ὑπὲρ αὐτῆς δάκρυα».— **γὰρ** = βεβαίως.— **τιμαὶ** = τιμητικαὶ θέσεις.— **εἰσάγω τὰ ἔλεεινὰ ταῦτα δράματα** = μεταφέρω (ἐκ τοῦ θεάτρου) εἰς τὰ δικαστήρια αὐτὰς τὰς δραματικὰς σκηνάς, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τὴν συμπάθειαν.— **ἡσυχίαν ἄγω** = μένω ἡρεμὸς καὶ ἀτάραχος.

24. **χωρὶς τῆς δόξης** = ἀσχέτως πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ γοήτρου τῆς πόλεως.— **καταχαρίζομαι τὰ δίκαια** = ἀπονέμω τὴν δικαιοσύνην χαριστικῶς ποδοπατῶν τὴν ἐννοιαν τοῦ δικαίου.— **δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους**· συμφώνως πρὸς τὸν ἡλιαστικὸν ὄρκον, ὅστις ἔλεγε: «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων γνώμη τῇ δικαιοτάτῃ καὶ οὔτε χάριτος ἔνεκ' οὔτ' ἔχθρας».— **δίκαιος** = ἠθικός.— **ὄσιος** = θεάρεστος.— **μέντοι** = ἴσα ἴσα.— **πάντως** = πρὸ πάντων.— **φεύγω ὑπὸ τινος** = διώκομαι δικαστικῶς ὑπὸ τινος.— **εἰ πείθοιμι ὑμᾶς**· ἔνν. καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια.— **πείθοιμι . . . βιαζοίμην**· οἱ ἐνεστώτες τὴν προσπάθειαν.— **ἀτεχνῶς**· συναπτέον τῷ **κατηγοροῖν ἂν ἐμαυτοῦ**.— **οὕτως ἔχειν τὸ πρῶγμα**· ὅτι δηλ. εἶμαι ἄθεος.— **ἐπιτρέπω** = παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Σωκράτης περατώνει τὴν ἀπολογία του καὶ ἐπανερχεται εἰς τὴν θέσιν του. Μετὰ ταῦτα οἱ δικασταὶ προβαίνουν εἰς ψηφοφορίαν (**διαψήφισιν**) περὶ τῆς ἀθωότητος ἢ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαλογῆς ὑπῆρξε καταδικαστικόν, ὁ δὲ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἐκάλεσε πρῶτον τὸν Μέλητον, ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, τὴν ὁποίαν εἶχε προτείνει διὰ τὸν Σωκράτη· μετὰ τοῦτον κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν Σωκράτη, διὰ νὰ ὀρίσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ποινὴν, τῆς ὁποίας ἔκριεν ἄξιον ἑαυτόν. Διότι προκειμένου περὶ ὑποθέσεων, διὰ τὰς ὁποίας τὸ εἶδος τῆς ἐπιβλητέας τιμωρίας δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι, εἰς τὴν ποινὴν τοῦ κατηγοροῦ ἀντιπροστέινεν ὁ κατηγορούμενος ἰδικήν του (**ἄγων τιμητός**). Φαίνεται δέ, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο τούτων μόνον ποινῶν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξουν οἱ δικασταὶ κατὰ τὴν δευτέραν διάσκεψιν αὐτῶν.

25. τὸ μὴ ἀγανακτεῖν = ὡς πρὸς τὸ ὅτι δὲν ἀγανακτῶ = εἰς τὸ νὰ μὴ μὲ κατέχη ἀγανάκτησις. — **συμβάλλομαι** = συντελῶ. — **τὸν γεγονότα ἀριθμὸν ἑκατέρων τῶν ψήφων** = τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν καταδικαστικῶν καὶ τῶν ἀθωωτικῶν ψήφων. Συμφώνως πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν ὁ Σωκράτης κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν κατεδικάσθη διὰ 28 ψήφων ἐπὶ συνόλου 501. — **οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσσεσθαι**· ἔνν. **τὸν ἀριθμὸν ἑκατέρων τῶν ψήφων** = ὅτι θὰ παρουσιασθῇ τόσον μικρὰ ἢ διαφορὰ. — **παρὰ πολὺ** = πολὺ μεγάλη. — **εἰ μετέπεσον** = ἂν ἐρρίπτοντο εἰς τὴν ἀθωωτικὴν κάλπην· ἢ ψηφοφορία τῶν δικαστῶν ἐν Ἀθήναις ἐγίνετο ὡς ἑξῆς: εἰς τὸ δικαστήριον ἐτοποθετοῦντο δύο καθίσκοι (εἶδος κληρωτίδων), ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἰς ἦτο χαλκοῦς καὶ ἑκαλεῖτο **κύριος** — προωρίζετο διὰ τὰς ἀθωωτικὰς ψήφους —, ὁ δὲ ἄλλος ξύλινος καὶ ἑκαλεῖτο **ἄκυρος** — ὑπεδέχετο τὰς ἀκύρους διὰ τὸν κατηγορούμενον ψήφους, διὰ τῶν ὁποίων ἐλογίζετο ἢ ὑπὲρ τοῦ κατηγοροῦ πλειονοψηφία. Εἰς ἑκάτερον τῶν καθίσκων τούτων ἔρριπτον οἱ δικασταὶ ἀνά μίαν ψήφον ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς παραδιδομένων δύο· ἦσαν δ' αἱ ψήφοι αὐτὰ χαλκῶ δισκάρια, τὰ ὁποῖα ἔφερον εἰς τὸ κέντρον κάθετον ἄξονα, **τὸν αὐλίσκον**, ὅστις ἔξειχε καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τοῦ δισκαρίου· καὶ αἱ μὲν καταδικαστικαὶ ψήφοι ἔφερον τὸν αὐλίσκον διάτρητον (**ψήφος τετραπημένη**), αἱ δὲ ἀθωωτικαὶ πλήρη (**ψήφος πλήρης**). Οὕτως

ἐπροστατεύετο τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας, διότι δὲν ἐγένετο ἀντιληπτόν, ποίαν ψήφον ἔσχιπεν ὁ δικαστὴς εἰς τὸν κύριον καδίσκον καὶ ποίαν εἰς τὸν ἄκυρον.— **Μέλητον μὲν οὖν καὶ νῦν ἀποπέφυγα** = τὸ βῆρος πάντως τῆς κατηγορίας τοῦ Μελήτου τὸ ἔχω ἀποσείσει ἐκ τῶν ὤμων μου καὶ τώρα ἀκόμη.— **ὄφλισκάνω** = καταδικάζομαι εἰς πρόστιμον.— **μεταλαμβάνω** = παίρω μὲ τὸ μέρος μου.— **τὸ πέμπτον τῶν ψήφων**· διότι ἂν κατανεμηθοῦν αἱ 281 ψῆφοι, διὰ τῶν ὁποίων ἐκρίθη ἔνοχος ὁ Σωκράτης, εἰς τοὺς τρεῖς κατηγορούς, εἰς τὸν Μελήτον δὲν ἀναλογοῦν οὔτε 100. Κατὰ τὸ ἀπτικὸν δίκαιον ὅμως, ὅταν ὁ κατήγορος δὲν ἐλάμβανεν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων τοῦ δικαστηρίου, κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον 1000 δραχμῶν.

26. **τιμῶμαί τινί τινος**· ἐπὶ τοῦ κατηγόρου = προτείνω διὰ τινά τι· ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐλέγετο **τιμῶμαι ἢ ἀντιτιμῶμαι ἐμαυτῷ τινος**.— **ὕμιν** = διὰ νὰ σᾶς ἱκανοποιήσω, νὰ γίνῃ τὸ κέφι σας.— **τῆς ἀξίας**· ἔνν. ποιητής.— **ἀποτείνω** = πληρῶνω πρόστιμον.— **ὄ τι μαθῶν** = τί μαθῶν, διότι τί ἔβαλα μὲ τὸν νοῦν μου.— **οἰκονομία** = διοικήσεις τοῦ οἴκου, τὸ σπιτί, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς σήμερον.— **δημηγορία** = ἡ πολιτική.— **καὶ τῶν ἄλλων** = καὶ ἀκόμη...— **ξυνωμοσίαι** = πολιτικοὶ σύλλογοι.— **στάσις** = στάσις κατὰ τοῦ καθεστώτος.— **ἐπιεικῆς** = ἀξιοπρεπής.— **ἐνταῦθα** = εἰς αὐτὰ (χορηγισμὸν, στρατηγίας κλπ.).— **οἶ** = ὄπου, ποῦ.— **μηδενὸς τῶν ἑαυτοῦ**· δηλ. τῶν ὑλικῶν συμφερόντων του.— **ἐμαυτοῦ ἐπιμελοῦμαι** = φροντίζω διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν βελτίωσίν μου.— **αὐτῆς τῆς πόλεως** = αὐτῶν τῶν πολιτῶν.— **τιμᾶσθαι**· ἔνν. ἐμαυτῷ.— **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα.— **ἄγω σχολὴν** = εὐκαιρῶ.— **παρακέλευσις** = ἡ καθοδήγησις πρὸς τὴν ἀρετὴν.— **οὕτως ὡς** = τόσον, ὅσον.— **πρυτανεῖον**· κεφ. 20 (θόλος).— **ἵππων**· δηλ. τῶν ἵπποδρομιῶν.— **ξυνωρίς** = ἄρμα συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων.— **ζεῦγος** = τέθριππον ἄρμα.— **νενίκηκεν Ὀλυμπίαςιν**· εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐτρέφοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ ὄχι μόνον οἱ πρυτάνεις (κεφ. 20), ἀλλὰ καὶ οἱ πρέσβεις ξένων πόλεων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ξένοι καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσέφερον ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν πολιτείαν ἢ προσέδιδον εἰς αὐτὴν αἴγλην καὶ δόξαν, ὡς οἱ Ὀλυμπιονίκα.

27. **ὥσπερ**· ἔνν. ἐδόκουν, ὅτε ἔλεγον.— **ἀντιβόλησις** = παρὰ-

κλήσις (βλ. κεφ. 23).—**τὸ δὲ οὐκ ἔστι τοιοῦτον**—τὸ πρῶγμα (δηλ. τὸ τιμᾶσθαι τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως) δὲν ἔχει οὕτω (τουτέστι δὲν προέροχεται ἀπὸ ὑπερβολικὸν ἐγωισμόν).—**ἐκὼν εἶναι**—ἐκουσίως, ὅσον ἐξαορτάται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θέλησίν μου.—**διειλέγεμθα**· εἰς τὴν κυρίως ἀπολογίαν (κεφ. 10-24).—**ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις**· ὅπως λ. χ. εἰς τὴν Σπάρτην καὶ γενικῶς εἰς ὅλας τὰς δωρικὰς πόλεις.—**μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν**· κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον πᾶσα διαδικασία ὄφειλε νὰ περαιωθῇ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἔφεις δὲ κατὰ τῆς ἐκδιδομένης ἀποφάσεως δὲν ἐπετρέπετο.—**ἀπολύομαι**—ἀνατρέπω.—**τί δέισας**· ἔνν. ἀδικήσω ἑμαυτὸν κλπ.—**ἔλωμαι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων**· συμφορμὸς δύο συντάξεων: **ἔλωμαί (τι) τούτων, ἃ εὖ οἶδ' ὅτι κακὰ ἔστι καὶ ἔλωμαί τι τῶν, εὖ οἶδ' ὅτι** (=εἶμαι βέβαιος), **κακῶν ὄντων**.—**δεσμὸς** = φυλάκισις.—**τοῖς ἔνδεκα**· οἱ ἔνδεκα ἦσαν ἄρχοντες κληρωτοί, εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς ὁποίους συγκατηριθμεῖτο καὶ ὁ γραμματεὺς ὡς ἐνδέκατος· ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἦτο ἐνιαύσιος, ἔργον δὲ εἶχον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, δηλ. τὴν μεταγωγὴν τῶν καταδικαζομένων εἰς τὸ δεσμοτήριον, τὴν φρούρησιν καὶ τὴν θανάτωσιν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἐπεβάλλετο ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου. Εἶχον ἐπίσης καὶ δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφῶρῳ παραπτώματων, διὰ τὰ ὅποια ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλλουν καὶ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.—**δέομαι· δοῦμαι**—εἶμαι ἐγκάθειρκτος.—**ἀλλὰ δὴ** = ἀλλὰ μήπως ἐπὶ τέλους.—**φιλοψυχία**—ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς τὸ σαρκίον.—**πολίτης**—συμπολίτης.—**διατριβὴ**—φιλοσοφικαὶ ἀσχολίαι.—**βαρύτεραι... ἐπιφθονότεραι**· ἢ ὅσον ἐνεγκεῖν αὐτάς.—**βαρὺς**—ἐνοχλητικὸς.—**ἐπίφθονος**—μισητός.—**ἄρα**—φυσικά.—**καλός**· μετ' εἰρωνείας.—**ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμείβομαι** = περιπλανῶμαι ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἄλλην.—**ἐξελαύνομαι**—ἀπελαύνομαι.—**δι' αὐτοὺς τούτους**· ἐκ φόβου μήπως διαφθαροῦν πλησίον του.

28. **σιγῶν δέ... ἐξελθὼν ζῆν· ἡ πλοκῆ**—ἐξελθὼν δ' ὑμῖν (δοτ. χαριστ.) οὐχ οἴός τ' ἔσει ζῆν σιγῶν καὶ ἡσυχίαν ἄγων.—**τούτο**· δηλ. τὸ σιγᾶν καὶ ἡσυχίαν ἄγειν.—**καὶ τῶν ἄλλων** = καὶ περὶ τῶν ἄλλων.—**ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος**· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ὅτι.—**τὰ δέ**—**τὸ δὲ** (κεφ. 27).—**ἅμα**—ἐπίσης, μετ' τὴν σειρᾶν μου.—**νῦν δέ**· ἔνν. οὐ δύναμαι χρημάτων τιμῆσασθαι.—**μνᾶν**· κεφ. 4.—**αὐτοὶ δέ**· ἔνν. φασίν (ἐκ τοῦ κελεύουσιν).

Χρίστου Α. Παπαναστασίου

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διεξάγεται νέα ψηφοφορία ἐπὶ τῶν δύο ποινῶν, αἱ ὁποῖαι προετάρησαν παρὰ τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ὑπῆρξεν ἀπροσδόκητον· διὰ μεγάλης πλειοψηφίας τὸ δικαστήριον ἀπεδέχθη τὴν ὀρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μελήτου ποινήν τοῦ θανάτου. Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ὁ Σωκράτης ἐπωφελοῦμενος τὸν ὀλίγον χρόνον, ὁ ὁποῖος ἀπητεῖτο διὰ τὴν καταγραφὴν τῆς ἀποφάσεως εἰς τὰ οἰκεία βιβλία καὶ τὴν περαιώσιν τῶν ἀπαραιτήτων διατυπώσεων πρὸς παράδοσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἔνδεκα, ἀπευθύνει ὀλίγας λέξεις πρὸς τοὺς δικαστάς.

29. **οὐ πολλοῦ ἔνεκα χρόνου** = διότι δὲν μὲ ἀφήσατε νὰ ζήσω ὀλίγα χρόνια ἀκόμη.— **ὄνομα ἔχω** = βγάζω κακὸν ὄνομα, δυσφημοῦμαι.— **πόρρω ἐστὶ τοῦ βίου** = ἔχει προχωρήσει πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ζωῆς.— **τοῦτο** δηλ. ὅτι ὄνομα καὶ αἰτίαν ἔχετε.— **λόγοι** = ἐπιχειρήματα.— **ἀλίσκομαι** = ; (κεφ. 16).— **ἅπαντα ποιῶ καὶ λέγω** = χρησιμοποιῶ κάθε μέσον.— **δίκη** = καταδίκη.— **τόλμα** = θράσος.— **τότε** δηλ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπολογίας.— **ἐκείνως**· κατόπιν παρακλήσεων καὶ ἱκεσιῶν καὶ θρηνῶν καὶ ἀναβάσεως τέκνων καὶ γυναικός.— **ἀλλά**· ἔνν. σκοπεῖσθε.— **δεινὸς** = γεμᾶτος ζωῆν, ἀκαμῆτος.— **ὄξυς** = εὐκίνητος.— **ὀφλισκάνω δίκην θανάτου** = καταδικάζομαι εἰς θάνατον.— **ἐμμένω τῷ τιμήματι** = μένω μὲ τὴν ποινήν μου.— **μετρίως** = ὀρθῶς.

30. **τὸ μετὰ τοῦτο** = τὸ μέλλον.— **χρησμοφῶ** = κάμνω προφητικὴν ἀποκάλυψιν. Κατὰ τὰς παλαιὰς δοξασίας, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκειται εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του, ἀποκτᾷ τὴν δύναμιν νὰ προβλέπῃ τὸ μέλλον.— **ἐνταῦθα** = εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς ζωῆς.— **ἢ οἶαν** = ἢ τοιαύτην, οἶαν.— **τὸ δὲ** = ἀλλά.— **πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται** = αἱ συνέπειαι θά εἶναι κατὰ πολὺ διαφορετικά.— **κατέχω** = συγκρατῶ.— **χαλεπὸς** = ἐνοχλητικός.— **ἐπέχω** = ἐμποδίζω.— **τινὰ** = ἄλλους τινάς.— **ἢ ἀπαλλαγῆ** = ἢ μέθοδος τῆς ἀπαλλαγῆς.— **δυνατὸς** = ἀποτελεσματικός.— **καλὸς** = τίμιος, ἠθικός.— **κολούω** = ἐμποδίζω.— **ἀπαλλάττομαι** = σᾶς ἀφήνω ὑγείαν, σᾶς ἀποχαιρετίζω.

31. τὸ γεγονός **πραῖγμα** = τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης.— **οἱ ἄρχοντες**· δηλ. ὁ ἄρχων βασιλεύς, ὅστις ἔπρεπε νὰ καταχωρίσῃ εἰς τὰ οἰκεία μητροῦα τὴν ἀπόφασιν, καὶ οἱ ἔνδεκα.— **οἷ** = ἐκεῖσε, οἷ.— **ἀλλὰ παραμείνατε** = ἐμπρὸς λοιπὸν παραμείνατε.— **διαμυθολογήσαι πρὸς ἀλλήλους** = νὰ συζητήσωμεν μεταξύ μας μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν μύθων· ὑπαινιγμὸς ὑποδηλῶν, ὅτι ὁ Σωκράτης εἰσέρχεται ἤδη εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ μύθου καὶ κατατάσσεται εἰς τὸ πάνθεον τῶν ἡρώων. **τὸ ξυμβεβηκὸς** = τὸ πάθημα, ἡ περιπέτεια.— **τί ποτε νοεῖ** = ποίαν σημασίαν ἔχει τέλος πάντων.— **ὧ ἄνδρες δικασταί**· πρώτην φορὰν ἐδῶ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὴν λέξιν δικασταί— ὁ Μέλιτος κατὰ τὴν στιχομυθίαν του πρὸς τὸν Σωκράτη τὴν ἐχρησιμοποίησεν ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς δικαστὰς (κφ. 14)— διότι μόνον ἐκεῖνους, οἵτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀθροτικὴν ψῆφον, κρίνει ἀξίους τοῦ τίτλου τοῦ δικαστοῦ ἐν συνειδήσει, ὅτι μόνον αὐτοὶ ἀπένειμαν τὸ δίκαιον.— **μαντικὴ** = προφητικὴ φωνή.— **πυκνή... ἦν** = συχνὰ πυκνὰ ἠκούετο.— **ἐναντιουμένη**· ἡ μετοχὴ συναπτά τῷ ἦν.— **ἔωθεν** = πρῶί.— **πολλαχοῦ** = εἰς πολλὰς περιστάσεις.— **λέγοντα μεταξύ** = εἰς τὸ μέσον τῆς ὁμιλίας μου, ἐκεῖ πὸν ὠμιλοῦσα.— **περὶ αὐτὴν τὴν πράξιν** = κατὰ τὴν διεξαγωγὴν αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως.— **οὐκ ἔσθ' ὅπως** = καθόλου.— **οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ** = ἀσφαλῶς.— **ἀγαθόν τι πράττω** = ἀποκομίζω κέρδος τι.

32. **ἐννοῶ** = ἐξετάζω καὶ ἀποσαφῶ.— **τῆδε** = καὶ ἀπὸ τῆς ἐξῆς πλευρᾶς.— **αὐτό**· δηλ. ὁ θάνατος.— **οἷον μηδὲν εἶναι** = τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον μηδὲν εἶναι = ἐν εἶδος ἀνυπαρξίας.— **κατὰ τὰ λεγόμενα**· ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ὅμηρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, οἱ ὁποῖοι ἐδίδασκον, ὅτι αἱ ψυχαὶ μετὰ θάνατον μεταβαίνουν εἰς τὸν Ἄδην ἢ εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία ἢ εἰς τὰς νήσους τῶν Μακάρων ἢ τὸν Τάρταρον.— **μεταβολή... τοῦ τόπου** = ἀλλαγὴ τοῦ τόπου διαμονῆς.— **τοῦ ἐνδένδε** = τοῦ ἐνθάθε.— **καὶ εἴτε** = καὶ λοιπὸν ἐὰν μὲν.— **αἰσθησίς ἐστιν**· ὑποκείμενον ὁ θάνατος.— **εἴ τινα ἐκλεξάμενον... εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν**· ἡ πλοκὴ = εἰ δέοι εἰπεῖν τινα σκεψάμενον, ἐκλεξάμενον ταύτην τὴν νύκτα... καὶ ἀντιπαραθέντα τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου... **ταύτη τῆ νυκτί, πόσας... οἶμαι εὐρεῖν ἂν αὐτὸν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά... εὐαριθμήτους ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ**

νύκτας.—**ἀντιπαρατίθημί τι**—συγκρίνω πρὸς τι.—**καταδαρθά-
νω** = κατακλίνομαι, κοιμῶμαι.—**μὴ ὅτι**—ὄχι μόνον.—**ιδιώτης** =
κοινὸς ἄνθρωπος.—**εὐαρίθμητος**—ὀλιγοστός, ὁ μετρούμενος εἰς τὰ δά-
κτυλα.—**ὁ πᾶς χρόνος**—ὀλόκληρος ἢ αἰωνιότης.—**οὕτω δὴ**—ὕπ' αὐ-
τὰς ἀκριβῶς τὰς προϋποθέσεις.—**ἄρα**—τάχα.—**Μίνως καὶ Ῥαδά-
μανθυς**· υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης· ὁ Μίνως ἐβασίλευσε τῆς Κρή-
της καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς σοφὸς καὶ δίκαιος νομοθέτης·
ἐπικοινωνῶν μετὰ τοῦ πατρὸς του ἀνὰ πᾶν ἔνατον ἔτος ἐνεπνέετο ὑπ'
αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι ἐχρειάζετο διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομοθεσίας του.
Λόγῳ τῆς δικαιοσύνης του ἔγινε μετὰ θάνατον, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφὸς του
Ῥαδάμανθυς, κριτὴς τῶν ἐν Ἄδῃ νεκρῶν.—**Αἰακὸς καὶ Τριπτόλε-
μος**· ὁ πρῶτος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ἐθαυμάζετο, ὡς ὁ Μί-
νωσ, διὰ τὴν δικαιοσύνην του καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, χάρις εἰς τὴν
ὁποίαν ἔγινε καὶ αὐτὸς μετὰ θάνατον δικαστὴς εἰς τὸν Ἄδην· ὁ δεύτε-
ρος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἐλευσίνας Κελεοῦ, ἔγινε νομοθέτης τῶν
Ἀθηναίων, καθιερώσας τὴν λατρείαν τῶν θεῶν καὶ γενικῶς ἠθικὴν τά-
ξιν εἰς τὴν κοινωνίαν.—**καὶ ἄλλοι ὅσοι** = καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους
ὅσοι.—**φαῦλος**—ἀσήμαντος, ἄσχημος.—**Ὀρφεύς, Μουσαῖος, Ἡσίο-
δος**· ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Μουσαῖος ἦσαν θρησκευτικοὶ ποιηταὶ καὶ μουσι-
κοί· ἔζησαν κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς τοὺς προομηρικὸς χρόνους. Ὁ
Ἡσίοδος εἶναι περισσώτερον ἱστορικὸν πρόσωπον, ἀκμιάσας τὸν 8ον
αἰῶνα π. Χ. Ἐσυστηματοποίησε τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων διὰ τοῦ
ἔπους του, τῆς **Θεογονίας**, καὶ ἐδίδαξε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς δι'
ἄλλου ποιήματος, τῶν **Ἔργων καὶ ἡμερῶν**.—**ἐπὶ πόσῳ ἂν τις
δέξαιτ'** = πόσα θὰ ἐδέχετο νὰ πληρώσῃ κανεὶς.—**ἐπεὶ** = καὶ γάρ.—
ἔμοιγε καὶ αὐτῷ = δι' ἐμὲ ἴσα ἴσα.—**Παλαμῆδει καὶ Αἴαντι**· καὶ
οἱ δύο ἀναφερόμενοι ἦρωες τοῦ τρωικοῦ πολέμου ἀπέθανον ἀπὸ ἄδικον
κρίσιν. Ὁ Παλαμῆδης, υἱὸς τοῦ Ναυπλίου, θαυμαστός ἦρως καὶ διὰ
τὴν ἀνδρείαν καὶ διὰ τὴν σοφίαν του, ἐσυκοφαντήθη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσ-
σεῶς, ὅτι εὐρίσκειτο εἰς συνεννόησιν πρὸς τοὺς Τρῶας καὶ ἐθανατώθη
ὑπὸ τοῦ στρατοῦ διὰ λιθοβολισμοῦ. Ὁ Αἴας πάλιν, υἱὸς τοῦ βασιλέως
τῆς Σαλαμίνας Τελαμῶνος, ὁ ἀνδρειότερος μετὰ τὸν Ἀχιλλεῖα Ἀχαιοὺς,
ἐπειδὴ ἐθεώρησε τὸν ἑαυτόν του ἠδικημένον, διότι τὰ ὄπλα τοῦ φονευ-
θέντος Ἀχιλλεῶς δὲν ἐδόθησαν εἰς αὐτόν, ἀλλ' εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα, ἠτύ-
κτόνησε.—**οὐκ ἂν ἀηδῆς εἶη**· ἀνακόλουθος ἐπανάληψις τοῦ **θαυμα-
στῆ ἂν εἶη**.—**καὶ δὴ τὸ μέγιστον**· ἐνν. ἐστὶ τότε (δηλ. διάγειν ἐξε-

τάζοντα καὶ ἐρευνῶντα).— **Σίσυφον** ὁ Σίσυφος, βασιλεὺς τῆς Ἐφύρης (Κορίνθου) κατὰ τὸν Ὅμηρον, ἦτο ὁ πανουργότατος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον κατεδικάσθη μετὰ θάνατον νὰ κυλίῃ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ἐν Ἄθῃ ὄρους μέγαν λίθον, τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν κατώρθωνε νὰ ἀναβιβάσῃ ἕως ἐκεῖ ἐπάνω· μόλις ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέρμα του, τοῦ διέφευγε καὶ ἐκυλίετο εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.— **ἀμήχανον εὐδαιμονίας** = ἐξαιρετικὴ εὐτυχία.— **τούτου ἔνεκα** δηλ. του ἐξετάζειν.

33. **καὶ ἔν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές** = καὶ μία μόνη σκέψις νὰ κυριαρχῇ εἰς τοὺς στοχασμούς σας, σκέψις ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἀλήθειαν.— **τὰ πράγματα** = ἡ τύχη.— **τὰ ἐμὰ** = ἡ λύσις τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσίς μου.— **ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου** = τυχαίως.— **πράγματα** = αἱ τλαιπωρίαί, τὰ βάσανα τῆς ζωῆς.— **οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου** = δὲν μοῦ ἔδωκαν τὴν καταδικαστικὴν ψῆφον, διότι εἶχον τὰς ἰδικὰς μου ἀντιλήψεις περὶ θανάτου.— **μέντοι** δηλ. παρὰ τὴν ἐχθρότητα, τὴν ὁποίαν τρέφουν πρὸς ἐμέ.— **πρότερον** = περισσότερον.— **δίκαια πεπονθὸς ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν** = θὰ ἔχω τύχει δικαίως ἀνταποδόσεως ἐκ μέρους ὑμῶν (λόγω τῶν σωφρονιστικῶν μαθημάτων πρὸς τοὺς υἱούς του).— **ἀλλὰ γάρ** βραχυλογία· τὸ πλήρες = **ἀλλὰ παύομαι καὶ γάρ**.

ΚΡΙΤΩΝ

1. **τηνικάδε** = ταιαύτην ὥραν, τόσον προῖ.— **ἔτι** = πλέον.— **πάνυ μὲν οὖν** = καὶ πολὺ μάλιστα, βεβαίωτατα.— **πηνίκα μάλιστα** = ποῖα ὥρα περίπου.— **ὄρθρος**· ἐκαλεῖτο ὄρθρος ὁ χρόνος ὁ μετὰ τὸ μεσονύκτιον μέχρι τῆς αὐγῆς.— **βαθύς**· λέγεται ὁ ὄρθρος, ὁ ὁποῖος ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὰ ἐξημερώματα, ἢ βαθειὰ αὐγή, ὅπως λέγομεν σήμερον.— **θαυμάζω** = ἀπορῶ.— **ὅπως ἠθέλησε**· ἀπορεῖ ὁ Σωκράτης πῶς ἐπετράπη ἢ εἴσοδος εἰς τὸν Κρίτωνα, διότι τὸ δεσμοτήριον δὲν ἦνοιγε προῖ.— **ὑπακούω**· ἐπὶ θυρωροῦ = ἀποκρίνομαι εἰς τὸ κτύπημα καὶ ἀνοίγω τὴν θύραν.— **ξυνήθης** = σχετικὸς, γνωστός.— **διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν**· ὁ Κρίτων πολλάκις ἐπεσεκέφη τὸ δεσμοτήριον κατὰ τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰρημένα (σ. 11).— **καὶ τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ**· ὁ πρῶτος καὶ συνδέει τὸ **συνήθης ἐστὶ καὶ εὐεργέτηται**, ὁ δεῦτερος εἶναι ἐπιδοτικὸς = οὐ μόνον συνήθης ἐστὶ, ἀλλὰ καὶ εὐεργέτηται = προσέτι καί...— **ἄρτι** = ταύτην τὴν στιγμὴν.— **ἐπικῶς πάλαι** = ἀρκετὰ πρὸ πολλοῦ, ἔχω κάμποσιν ὥραν, πού ἦλθα.— **εἶτα**· ἐπὶ ἐρωτήσεως δηλοῖ ἀπορίαν καὶ θαυμασμόν = καὶ ὕστερα.— **ἐπεγείρω** = ἐξυπνίζω (διὰ τινα σκοπόν).— **οὐδ' αὐτὸς** = οὐδ' ἐγὼ αὐτός.— **οὐ μὰ τὸν Δία..οὐδ' ἂν αὐτὸς ἦθελον...** = ὄχι μὰ τὸν Δία, οὐδ' ἐγὼ θὰ ἠθελε νὰ εὐρίσκομαι εἰς τόσῃν ἀγρυπνίαν καὶ λύπην — εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκομαι —, πολὺ δὲ ὀλγώτερον νὰ τὴν μεταδώσω καὶ εἰς σέ.— **αἰσθάνομαι** = βλέπω.— **ὥς**· εἰδικός.— **δὴ** = ἦδη.— **τρόπος** = τάξις, τὴν ὁποῖαν τηρεῖ κανεῖς εἰς τὸν βίον του, χαρακτήρ. Ὁ χαρακτήρ τοῦ Σ. ἦτο εὐθυμός.— **ὥς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρῶως φέρεῖς**· ἐπεξηγήσεις εἰς τὴν γεν. τοῦ τρόπου.— **πλημμελὲς** = ἀνάρμοστον.— **ἀγανακτεῖν**· ὑποκ. τινὰ ἢ ἐμέ.— **τηλικούτων ὄντα**· ὁ Σωκράτης ἦτο τότε 70 ἐτῶν.— **ἀλίσκομαι** = περιπίπτω.— **οὐδέν**· ἐπίρρ. = οὐδόλως.— **ἐπιλύεται ἡ ἡλικία** = ἐμποδίζει ἡ ἡλικία.— **τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν**· εἶναι τὸ συμπέρασμα τοῦ **ἐπιλύεται** = ὥστε νὰ μὴ ἀγανακτοῦν.— **τύχη**· μέση λέξις σημαίνουσα εὐτυχίαν καὶ δυστυχίαν.— **ἔστι ταῦτα**· ἐνν. ἀληθῆ.— **ἀλλὰ τί δὴ...**· ἀφίξει· ἐπανέρχεται εἰς τὰ προηγούμενα = ἀλλὰ (διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον) διατὶ τέλος πάντων ἔχεις ἔλθει.— **χαλεπήν καὶ βαρείαν**· συνωνυ-

μία.— **χαλεπός** = δυσάρεστος.— **φέρων** ἔνν. ἀφιγμαι.— **ἐπιτήδειοι** = φίλοι· ἀλλαχοῦ λέγονται **ἐταῖροι**, **γνώριμοι**, **συνόντες**.— **ἐν τοῖς βαρύντατ' ἂν ἐνέγκαιμι**. τὸ πλήρες = **ἐν τοῖς φέρουσι βαρέως ἐγὼ βαρύντατ' ἂν ἐνέγκαιμι**.— **τίνα ταύτην** δηλ. **φέρεις**· τὸ πλήρες· **τίς ἐστὶν αὕτη ἢ ἀγγελία, ἣν φέρεις**.— **τὸ πλοῖον** ἢ Δηλιάς ναῦς, ἢ ὁποῖα ἐστέλλετο κατ' ἔτος εἰς Δῆλον μετὰ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, τῶν Δηλιαστών.— **οὔτοι** = ὄχι βέβαια.— **δὴ** = ἦδη.— **(δοκεῖ) μὲν = (δοκεῖ) μὴν** = ἀσφαλῶς.— **ἐξ ὧν = ἐκ τούτων ἅ.**— **ἦκοντες ἀπὸ Σουνίου** εἰς τὴν ἐλλίμενον παραλίαν τοῦ Σουνίου εἶχε καταπλεύσει τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου, ἐμποδιζόμενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων νὰ κατευθυνθῇ εἰς Πειραιᾶ.

2. **τύχη ἀγαθῆ** = ἡ ὥρα ἢ καλή.— **ταύτη** ἔπιρρ. = οὕτως.— **γὰρ** = βεβαίως.— **που** = ἂν δὲν ἀπατώμαι.— **γέ τοι δὴ** = βεβαίως.— **οἱ τούτων κύριοι** δηλ. οἱ ἔνδεκα (ἴδε Ἄπολογ. κεφ. 27).— **τῆς ἐπιούσης ἡμέρας** ἔννοεῖ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κρίτων εἶπε δις **τήμερον**. Ἐπειδὴ ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν διελέγοντο, ἦτο ὄρθρος βαθυῦς καὶ δὲν εἶχε φανῆ ἀκόμη ἢ ἡμέρα, ὁ Σωκράτης ὀρθῶς τὴν ὀνόμασεν ἐπιούσαν.— **τῆς ἐτέρας** ἦτοι τὴν ἐπομένην.— **ταύτης τῆς νυκτός**· γενικὴ τοῦ χρόνου.— **κινδυνεύεις**· μετ' ἀπαρεμφάτου = φαίνεται.— **ἐν καιρῷ τινι**· τὸ τινι πρὸς ἐπίτασιν = εἰς πολὺ κατάλληλον ὥραν.— **καλῆ—εὐειδής**· τὸ πρῶτον γενικώτερον (= μὲ ὠραῖον παρουσιαστικόν) τοῦ δευτέρου, τὸ ὁποῖον λέγεται ἐπὶ τοῦ προσώπου μόνον.— **λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα**· ὡς παρ' ἡμῖν τὸ λευκὸν θεωρεῖται χροῶμα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς χαρᾶς δηλωτικόν, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ λευκὸν ἦτο σύμβολον ἀγνότητος καὶ ἀγιότητος.— **καλέσαι με καὶ εἰπεῖν**· ἢ μὲν κλήσις ἦτο τὸ «ὦ Σώκρατες», ὁ δὲ λόγος ὁ παρατιθέμενος ὀμηρικὸς στίχος «ἦματι κλπ.— ἦματί κεν τριτάτω Φθίην ἐρίβωλον ἴκιο· ὁ στίχος οὗτος ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς Ἰλιάδος (I 363), ὅπου ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπειλεῖ, ὅτι θὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Τροίας. Εὐστόχως δὲ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὰς λέξεις τοῦ Ἀχιλλέως μέλλοντος νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, περὶ τοῦ ἑαυτοῦ, ὅστις πρόκειται ν' ἀποδημήσῃ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ἢ ὁποῖα εἶναι ἡ ἀληθὴς πατρίς.— **Φθίην ἐρίβωλον**· αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως, τιθεμένη παρὰ ποιηταῖς ἄνευ προθέσεως.— **ἐρίβωλος καὶ ἐρίβωλαξ** = εὐφορος.— **ἄτοπον** = παράδο-

ξον.— **έναργής** = φανερός.— **μὲν οὖν** = καὶ ὅμως, ἀλλ' ὅπωςδήποτε.

3. **λίαν γε** (έναργής) = καὶ πολὺ μάλιστα.— **ὦ δαιμόνιε**· ἐπὶ προσφωνήσεων φιλικῶν = θαναμάσιε.— **ἔτι καὶ νῦν πείθου**· ἐξ αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι ὁ Κρίτων κατέβαλε καὶ πρότερον προσπαθείας νὰ πείσῃ τὸν Σωκράτη, ἀλλ' αὐτὰ ἀπέβησαν ἄκαρποι.— **χωρὶς μὲν σοῦ ἔστερησθαι** = **πρὸς τὸ ἔστερησθαι σοῦ**.— **ἀμελήσαι**· ἔνν. τούτου.— **δόξα** = γνώμη.— **ἡμῶν προθυμουμένων**· ἔνν. ἐξάγειν = **εἰ καὶ ἡμεῖς ἡμεν πρόθυμοι**· ἔννοεῖ ὁ Κρίτων καὶ τοὺς συμμαθητὰς του Σιμίαν καὶ Κέβητα, ἴσως καὶ ἄλλους.— **ὦ μακάριε Κρίτων**· φιλόφρων προσφώνησις = καλέ μου Κρίτων, καλότυχε... — **οἱ ἐπιεικέστατοι** = οἱ χρηστότατοι (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πολλοὺς, τὸν ὄχλον). **ἠγήσονται... οὕτω πεπράχθαι, ὥσπερ ἂν πραχθῆ** = θὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν πράξιν μας τὸν ἀληθῆ αὐτῆς χαρακτηρισμόν. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων εἶναι, ὅτι ἡ γνώμη τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων θὰ εἶναι πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἦτοι καὶ αὐτοὶ θὰ θεωρήσουν μὲν, ὅτι ἐπράχθησαν καλῶς, ἂν πράγματι ἐπράχθησαν καλῶς, τοῦναντίον δὲ θὰ θεωρήσουν, ὅτι ἐπράχθησαν αἰσχροῦς, ἂν πράγματι ἐπράχθησαν αἰσχροῦς.— **αὐτὰ δὲ δήλα τὰ παρόντα νυνὶ** = ἡ ἰδική σου περίπτωσις τώρα πιστοποιεῖ.— **ἐν αὐτοῖς** = ἐνώπιον αὐτῶν.— **εἰ γὰρ ὄφελον... οἰοί τε εἶναι** = μακάρι νὰ ἠμποροῦσαν.— **νῦν δὲ οὐδέτερα οἰοί τε**· ἔνν. εἰσὶν ἐξεργάζεσθαι.— **οὔτε γὰρ φρόνιμον** κλπ· ὁ Σωκράτης ἐθεώρει ὡς μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν τὴν φρόνησιν, τῶν δὲ κακῶν τὴν ἀφροσύνην· ἐκ τούτων δὲ οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο δύνανται οἱ πολλοί· ὁ δὲ θάνατος, τὸν ὅποιον ἔχουν τὴν δύναμιν οὔτοι νὰ ἐπιβάλουν, δὲν εἶναι κατ' αὐτὸν μέγα κακόν.

4. **προμηθέομαι**· μετὰ γενικῆς ἢ αἰτιατικῆς = λαμβάνω πρόνοιαν, ἐνδιαφέρομαι.— **οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχουσιν**· πᾶς πολίτης ἀθηναῖος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσαγάγῃ εἰς δίκην πάντα ἄλλον πολίτην ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι. Ἐπειδὴ δὲ λόγῳ τῆς πληθώρας τῶν δικαστῶν ἦτο δύσκολος ὁ διαφωτισμὸς τῶν περὶ τῆς ἀθρότητας ἢ ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὸ πλεῖστον ἐξηροῦτο ἀπὸ τὴν δημοτικὴν δεινότητα τοῦ κατηγοροῦ, οὐδεὶς ἦτο ἀσφαλῆς, οὐδ' ὁ ἀθρότατος, ὅτι θὰ διέφευγε τὴν καταδίκην. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς Ἀθήνας πλῆθος συκοφαντῶν, οἱ ὅποιοι

ἔξεβίαζον τοὺς εὐπορωτέρους πολίτας, ἀπειλοῦντες, ὅτι θὰ τοὺς εἰσαγάγουν εἰς δίκην ἐπὶ ἀνυπόκριτῳ ἐγκλήματι· διὸ οἱ πολῖται ἐξηγόραζον τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειάν των παρὰ τῶν συκοφαντῶν τούτων ἀντὶ χρημάτων.— **ἐκλέπτω** = κρυφίως ἐξάγω, φυγαδεύω.— **οὐσία** = περιουσία.— **ἄλλο τι παθεῖν** δηλ. φυλάκισιν, ἐξορίαν, θάνατον.— **ἔασον αὐτὸ χαίρειν** δηλ. τὸ φοβεῖσθαι = ἄφησέ το νὰ πάῃ εἰς τὸ καλὸ, μὴ τὸ βάζῃς καθόλου εἰς τὸ μυαλό σου.— **ἡμεῖς δίκαιοί ἐσμεν** ἢ προσωπικῇ [σύνταξις ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου = **δίκαιόν ἐστιν ἡμᾶς ὠσαντας**...— **καὶ ταῦτα... καὶ ἄλλα πολλὰ**· διὰ μὲν τοῦ **ταῦτα** ὑποδηλοῦνται τὰ χρήματα, διὰ δὲ τοῦ **ἄλλα πολλὰ** τὰ ἄλλα κολύματα, τὰ ὁποῖα ὁ Σωκράτης ἐξέθεσεν εἰς τὴν Ἀπολογία.— **ὡς εὐτελεῖς** = πόσον μικροπρεπεῖς.— **ἐπ' αὐτοὺς** = πρὸς τὸ διαφθεῖραι αὐτοὺς = διὰ νὰ βουλώσωμεν τὸ στόμα των.— **ξένοι οὔτοι** τὸ **οὔτοι** ὡσεὶ νὰ ἦσαν παρόντες καὶ τοὺς ἐδείκνυε = νά...— **ἐπ' αὐτὸ τοῦτο** ἐπὶ τὸ ἐξαγαγεῖν σε ἐνθένδε.— **Σιμίας καὶ Κέβης**· ἀμφοτέροι ἦσαν Θηβαῖοι φίλοι καὶ ἀκροαταὶ τοῦ Σωκράτους.— **μῆτε ἀποκάμῃς σαυτὸν ὥσαι**· τὸ ἀποκάμνω ὡς καὶ παρ' ἡμῖν = ἀπὸ κόπον πᾶνω νὰ κάμνω τι = διστάζω.— **ὁ ἔλεγε ἐν τῷ δικαστηρίῳ** ἴδε Ἀπολογ. κεφ. 27.— **δυσχερὲς μοι γίνεταί τι** = μὲ δυσκολεύει τι.— **ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις... ὅτι χρῶο σαυτῷ**· εἶναι ἐπεξηγήσεις τοῦ ἀνωτέρω **ὁ ἔλεγε**... = ὅτι δὲν θὰ ἤξευρες, τί νὰ κάμῃς τὸν ἑαυτὸν σου, τί νὰ γίνῃς.— **ἀγαπῶ τινα** = περιβάλλω τινὰ μὲ σεβασμόν.— **ξένοι**· οὔτω καλοῦνται φίλοι ἀλλοδαποί, τῶν ὁποίων καθῆκον ἦτο νὰ ξενίζωσι τὸν ξένον των ἐπιδημοῦντα εἰς τὴν χώραν των, νὰ τὸν βοηθοῦν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων του καὶ νὰ προστατεύουν αὐτὸν ἀπὸ ἀδικίας ἢ ὕβρεως.

δ. οὐδὲ δίκαιον... σαυτὸν προδοῦναι... ἢ σύνταξις: **δοκεῖς μοι οὐδὲ δίκαιον πράγμα ἐπιχειρεῖν σαυτὸν προδοῦναι**.— **προδίδωμι ἑμαυτὸν** = παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὴν ἀπώλειαν, εἰς θανάτωσιν.— **ἐξὸν σωθῆναι** = εἰ καὶ ἐξέστί σοι σωθῆναι.— **διαφθείρω** = ἐξοντῶν.— **τοὺς υἱεῖς**· ἴδε Ἀπολογ. κεφ. 23.— **οἰχήσει καταλιπὼν** = θὰ τοὺς ἀφήσῃς καὶ θὰ φύγῃς παρὰκαίρα.— **τὸ σὸν μέρος** = ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ.— **ὅτι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι** = θὰ εὐρίσκωνται εἰς κατάστασιν, τὴν ὁποίαν θὰ τοὺς παρασκευάζῃ ἢ τύχη = θὰ ἀκολουθήσουν τὴν φορὰν τῆς τύχης· **τὸ πράξουσι**, ἂν καὶ εἶναι μεταβατικόν, ἐνταῦθα λαμβάνεται ἀμεταβ. (= θὰ

εφύσικοντα εἰς τοιαύτην κατάστασιν).— **περὶ τοὺς ὄρφανούς**: ἦτοι οἱ παῖδές του μετὰ τὸν θάνατόν του θὰ ἐγκατελείποντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ περιήρχοντο εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, δεδομένου ὅτι ἡ περιουσία, τὴν ὁποίαν θὰ ἐκληροδοτοῦν εἰς αὐτοὺς ὁ Σ., ἦτο ἀσήμαντος (πόση;).— **ῥαθυμότατα** = ἀναπαυτικώτατα.— **ταῦτα αἰρεῖσθαι**: τὸ ὑποκ. τινά.— **ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σέ** = ὅλη ἡ ἀφορῶσα σε ὑπόθεσις (δηλ. τὰ κατωτέρω: ἡ εἴσοδος τῆς δίκης, ἡ διεξαγωγή της καὶ τὸ τέλος).— **ὡς εἰσηλθὲν** = ὅτι...— **ὡς ἐγένετο** = ὅπως...— **ὁ ἀγὼν τῆς δίκης** = ἡ διεξαγωγή τῆς δίκης.— **καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τοῦτι... δοκεῖν** = καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο δά, δηλ. τὸ νὰ ἔχη τὴν ἐντύπωσιν ὁ κόσμος.— **ὥσπερ κατάγγελως τῆς πράξεως** = τὸ κορυφωμα τρόπον τινὰ τῆς γελοιοποιήσεως τοῦ ὅλου δράματος.— **κακία** = ἀμέλεια, κακοριζικία.— **διαπεφευγέναι**: ὑποκείμ. **τὴν σωτηρίαν σου**.— **εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν** = ἂν ἀξίζαμεν κάτι.— **ἄμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρῷ ἦ** = ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι κακά, προσάπτουν καὶ ὄνειδος, ἠθικὴν ἔκπτωσιν.— **μία δὲ βουλή (ἔστω)**: ἔνν. **ποιεῖν ἅ ἐγὼ λέγω**.— **οὐκέτι οἷόν τε**: πάντα ταῦτα πράττεσθαι.

6. ἡ **προθυμία σου** = ὁ πρὸς σωτηρίαν μου ζῆλος σου.— **ἀξία**: ἔνν. **ἔστί**.— **εἰ δὲ μή...** ἔνν. **εἴη ἡ προθυμία σου μετὰ τινος ὀρθότητος, τοσούτω χαλεπωτέρα (ἔστίν), ὅσω μείζων (ἔστίν)**.— **χαλεπός** = ὁ δυσκοινομήτος, ὁ δυσκόλως ἱκανοποιούμενος.— **τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ** = ἐκ τῶν τριῶν στοιχείων τοῦ ψυχικοῦ μου βίου νὰ μὴ ὑπακούω εἰς κανέν ἄλλο παρὰ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Τὰ **ἐμὰ** εἶναι τὰ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ἐγὼ μου: δὲν περιλαμβάνεται δὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὰ τρία μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα συνήθως διηρεῖτο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, τὸ λογιστικόν, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Λέγει λοιπόν, ὅτι πείθεται εἰς τὸ λογιστικὸν μόνον ἐκ τῶν ἑαυτοῦ.— **ἐκβάλλω** = ἀπορρίπτω, στέλλω περίπατον, ὅπως λέγομεν σήμερον.— **τύχη**: κερ. 1.— **οὐ μὴ ξυγχωρήσω μέλλ.** = δὲν θὰ πεισθῶ, δὲν θὰ ἐνδῶσω.— **οὐδ' ἂν πλείω... ἡμᾶς μορμολύττηται**: τὸ πλείω σύστοιχος αἰτ., τὸ δὲ ἡμᾶς ἀντικείμενον.— **μορμολύττομαι**: ἀποθ. = ἐκφοβῶ διὰ τῆς ἐκφωνήσεως **Μορμῷ**: ἡ δὲ **Μορμῷ** ἦτο μυθικὸν τέρας, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ γυναῖκα καὶ μητέρες ἐτρόμαζαν τὰ παιδιά.— **ἐπιπέμπω** = ἐπισείω.— **μέτρωτάτα** = ὀρθότατα.— **ἀναλαμβάνω** = ἀναθεωρῶ τι καταλειφθὲν πρότερον· ἐδῶ τὸ καταλειφθὲν

εἶναι τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατέληγον κατὰ τὰς συζητήσεις των πρὸ τῆς συμφορᾶς, ἀνάληψις δὲ ἡ ἀνασκόπησις αὐτῶν, ἂν ἦσαν ὀρθὰ ἢ ὄχι.—**ὄτι ἄλλως ἔνεκα λόγου**—ὅτι μάτην, τοῦ κάκου, διὰ νὰ γίνεταί συζήτης. Τὸ ἔνεκα λόγου εἶναι ἐπεξηγήσις τοῦ μάτην, ἢ δὲ φράσις «ὁ λόγος ἐλέγετο ἔνεκα λόγου» εἶναι λογοπαίγνιον γινόμενον ἐκ τῆς διττῆς σημασίας τῆς λέξεως λόγος.—**ὡς ἀληθῶς** = τῇ ἀληθείᾳ, πράγματι.—**ἐπισκοπέομαι**—ἐξετάζω.—**ὥδε ἔχω** ἀνωτέρω ἢ δε ἡ τύχη γέγονε—ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὐρίσκομαι.—**ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν**—ὑπ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι λέγουν τι ἄξιον λόγου.—**ὅσα γε τάνθρωπεια**—καθ' ὅσον δύναται τις νὰ κρίνη ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα συνήθως εἰς τοὺς ἀνθρώπους (κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ ὕγιης συνήθως δὲν ἀποθνήσκει τὴν ἐπομένην).—**οὐκ ἂν σὲ παρακρούοι**—δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σὲ παρασύρῃ εἰς παραλογισμούς.—**δόξα**—δοξασία.

7. **φέρε δὴ**—ἔλα τώρα.—**τὰ τοιαῦτα**· δηλ. τὰ ἐπόμενα.—**γυμναζόμενος**· ἐπεξηγήσις.—**τοῦτο πράττων**—ἔχων τοῦτο ὡς κύριον ἔργον.—**ιατρός**· ὅστις καθώριζε τοὺς ὄρους τῆς διαίτης καὶ τῆς ὑγιεινῆς τῶν γυμναζομένων.—**παιδοτρίβης**· διδάσκαλος τῆς γυμναστικής, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε τοὺς νέους τὴν τέχνην τοῦ ἀγωνίζεσθαι καὶ ἄλλα ὅμοια· οὗτος ὄφειλε νὰ γνωρίζῃ ἀκόμη, τί ἕκαστος ἔπρεπε νὰ πράττῃ καὶ εἰς τί νὰ ἀσκῆται ἀναλόγως τῆς ὑγείας καὶ τῶν δυνάμεών του.—**ἐπισιᾶτης** = ὁ ὠρισμένος νὰ ἐπιστατῇ ἐπὶ τινος ἔργου, ὁ ἐπιμελητής.—**ἐπαῖω** = εἶμαι βαθὺς γνώστης.—**ἔστι ταῦτα**· ἐνν. ἀληθῆ.—**εἶεν**· ἐπίρρ.= ἄς εἶναι, ἔως ἐδῶ καλά.—**ἀτιμάζω**—περιφρονῶ.—**πῶς γὰρ οὐ**· δηλ. πείσεται κακόν.—**ποῖ τείνει** = ποῦ ἄγει (εἰς φθορὰν ἢ εἰς ὄλεθρον), ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ.—**καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντο**· δηλ. τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχὴν (ἀναφέρεται).—**δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα τοῦτο γὰρ διόλλυσιν**· εἶναι ἡ ἀπόκρισις εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἀνωτέρω συνθέτου ἐρωτήματος.—**οὕτως**· ἐνν. ἔχει.—**διέρχομαι** = ἀναφέρω λεπτομερῶς.—**ῶ**—τούτῳ γάρ.—**ἐγέννετο...ἀπόλλυτο**· ὁ λέγων μεταθέτει τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸ παρελθόν καὶ θεωρεῖ τὸ συζητούμενον ἐν τῷ παρόντι ζήτημα ὡς γνώμην πρότερον ἐπιδοκιμασθεῖσαν. Δύναται δὲ νὰ συμπληρωθῇ τὸ ὅλον ὡς ἐξῆς: ὁ τῷ μὲν δικαίῳ εὐρίσκετο βέλτιον γινόμενον, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπολλύμενον.

8. **τὸ ὑγιεινόν...τὸ νοσῶδες**· ἀντὶ τῶν ἀφηρημένων (πρβλ. καὶ

κατωτέρω «τὸ ἄδικον... τὸ δίκαιον».— **που** = ἂν δὲν ἀπατωῶμαι.— **μοχθηρὸς** = ἐλεεινός, ἄθλιος.— **διεφθαρμένος** = ἐξητηλημένος.— **λωβάομαι** = βλάπτω.— **όνινημι** = ὠφελῶ.— **φραυλὸς** = πρόστυχος, μικρᾶς ἀξίας.— **ὅ τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων** = ὅ,τιδήποτε εἶναι τοῦτο ἀπὸ τὰ ἰδικά μας, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ζωῆς μας' εἶναι δὲ τοῦτο ἢ ψυχῆ.— **περὶ ὃ ἢ τε... ἐστὶ** = μετὸ ὅποιον ἔχει σχέσιν.— **οὐδαμῶς** = κατ' οὐδένα τρόπον (νομίζομεν αὐτὸ εὐτελέστερον).— **τίμιος** = πολῦτιμος.— **πολύ γε**· ἔνν. τιμώτερον.— **ὦ βέλτιστε** = φίλτατέ μου.— **ἡμᾶς** = περὶ ἡμῶν.— **ὁ εἷς καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια**· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς πολλοὺς = ὁ εἷς καὶ μάλιστα αὐτὴ ἡ ἀλήθεια· ἡ λέξις **ἀλήθεια** ἔχει ἐδῶ τὴν μεταφυσικὴν σημασίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρεται συνήθως παρὰ Πλάτωνι· σημαίνει δηλ. τὴν καθαντὸ πραγματικότητα, τὸν θεόν.— **ταύτη** = κατὰ τοῦτο, ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ.— **εἰσηγοῦμαι** = προτείνω.— **ἀλλὰ μὲν δή... οἳοί τε εἰσὶν**· εἶναι ἐπανάληψις τοῦ λόγου τοῦ Κρίτωνος (ἴδ. ἀνωτέρω κεφ. 3) περὶ τῆς δυνάμεως τῶν πολλῶν.— **ἀποκτίννυμι** = ἀποκτείνω.— **οὗτος ὁ λόγος**· δηλ. ὅσα εἶπομεν τώρα συζητοῦντες περὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης εἶναι ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἄλλοτε εἶπομεν.— **ἀλλὰ μένει** = μάλιστα ἔχει ἀκόμη ἰσχύν· ὁ **ἀλλὰ** ἐν τῷ διαλόγῳ ἔχει συνήθως παραχωρητικὴν ἔννοιαν.

9. ἐκ τῶν ὁμολογουμένων = σύμφωνα πρὸς ὅσα ὠμολογήσαμεν.— **ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις** = αἱ σκέψεις δέ, ἄς σὺ λέγεις.— **μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα σκέμματα ἢ**· κατὰ παραλείψιν τοῦ ὀήματος ὄρα.— **ὡς ἀληθῶς** = ἀληθέστατα, εἰς τὴν πραγματικότητα.— **σκέμμα** = σκέψις.— **ῥαδίως** = ἐπιπολαίως, μετ' ἐλαφρόν τὴν καρδίαν.— **καὶ ἀναβίωσκομένων γ' ἂν**· καὶ τούτων, οἳ ἀνεβίωσκοντο γ' ἂν.— **ἀναβίωσκομαι** = ἀναζῶ· ἐδῶ μεταβ. = ἐπαναφέρω εἰς τὴν ζωὴν.— **οὐδενὶ ξὺν νῶ** = σὺν οὐδενὶ νῶ· **ῥαδίως**.— **ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ** = ὁ ὀρθὸς λόγος οὕτως ἐπιβάλλει· ὅτι δηλ. τὸ εὖ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, τοῦτο δὲ ὅτι ταυτὸν τῷ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν.— **μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ**· ὡς ἀνωτέρω παρελείφθη τὸ ὀήμα ὄρα.— **καὶ αὐτοὶ** = καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ (δηλ. ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι).— **ἐξάγοντες** = συνηγοῦντες εἰς τὴν ἐξαγωγήν, φυγάδευσίν μου.— **ἐξαγόμενοι**· ἀντὶ ἐξαγόμενος, διότι μόνος ἐξαγόμενος θὰ ἦτο ὁ Σωκράτης.— **κἂν φαινόμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι** = καὶ ἐὰν φαινόμεθα, ὅτι αὐτά,

ἃ ἐργαζόμεθα, εἰσὶν ἄδικα. — **μὴ οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι**· κατὰ παράλειψιν, ὡς ἄνωτέρω, τοῦ ῥήματος ὄρα = (πρόσεχε), μήπως δὲν πρέπει νὰ λογαριάζωμεν. — **τί δρῶμεν** = τί χοῖ δρᾶν. — **πη** = εἰς κανὲν σημεῖον τοῦ λόγου μου. — **ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαι σε πρᾶττειν ταῦτα, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος**· ὑποκ. τοῦ πρᾶττειν ἐγὼ = διότι ἐγὼ μεγάλην σημασίαν ἀποδίδω εἰς τὸ νὰ σε πείσω νὰ πρᾶττω ταῦτα (νὰ σεβασθῶ δηλ. τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου) καὶ ὄχι παρὰ τὴν θέλησίν σου (νὰ τὰ πρᾶττω). — **σοι** = κατὰ τὴν κρίσιν σου. — **ἦ** = ὅπως. — **μάλιστα** = ἀκριβῶς.

10. **ἐκκεχυμένοι εἰσὶ** = ἐκκέχυνται τῆς μνήμης = ἔχουν λησμονηθῆ. — **ἄρα** = ὡς φαίνεται. — **ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες** = δὲν ἐνοήσαμεν, ὅτι δὲν διαφέρομεν καθόλου ἀπὸ παιδιὰ (τὰ ὁποῖα ὅτι δέχονται τὴν μίαν στιγμὴν ἀρνοῦνται τὴν ἄλλην). — **παντὸς μᾶλλον** = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα, ἀναντιρρήτως. — **ἡμῖν** = ὑφ' ἡμῶν. — **ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται**· οἱ παλαιοὶ εἶχον τὴν γνώμην **τοὺς μὲν φίλους εὖ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν, ἢ ἄλλως τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἀνίαν**· μόνον ὁ Σωκράτης, πρωτοπόρος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας τοῦ «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν..., καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς», ἤχθη εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ὑψηλοῦ ἠθικοῦ διδάγματος «οὐ δεῖ ἀνταδικεῖν ἀδικούμενον». — **ἀντικακουρογέω** = ἀνταποδίδω τὸ κακόν. — **καθομολογέω** = παραδέχομαι. — **δόξα** = πεποίθησις. — **οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ**· δηλ. μεταξύ τῶν πρεσβευόντων τὸ «μὴ δεῖν μηδενὶ τρόπῳ μηδένα κακῶς ποιεῖν» καὶ τῶν ἀποδεχομένων τὸ «τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς». — **οὐκ ἔστι κοινὴ βουλὴ** = δὲν ὑπάρχει ὁμοφροσύνη, σύμπτωσις ἀντιλήψεων. **κοινωνεῖς**· ἐνν. τῆς βουλῆς = συμμερίζεσαι τὰς ιδέας αὐτάς. — **ξυνδοκεῖ σοι** = συμφωνεῖς μὲ τὰς ιδέας αὐτάς. — **τῆς ἀρχῆς** = τῆς θεμελιώδους βάσεως τῆς συζητήσεως, δηλ. ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος κλπ. — **εἰ πη ἄλλη δέδοκται** = ἂν ἔχης ἄλλην τινὰ γνώμην. — **δίκαια ὄντα**· συναπτόεν πρὸς τὸ ποιητέον ὡς ἐξῆς: ἂ ἂν τις ὁμολογήσῃ τῷ (= τινὶ), ἔπει δίκαιά ἐστι, ποιητέον ἢ ἐξαπατητέον; — **ἐξαπατητέον**· ἐνν. ἐν τούτοις.

11. **ἐκ τούτων** = συμφώνως πρὸς αὐτὰ (τὰ ὁμολογούμενα). — **ἀθρόεω** = βλέπω μετὰ προσοχῆς, προσέχω. — **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλι-

στα... οὐδ' ἤμιστά δεῖ· δηλ. τοὺς νόμους καὶ τὴν πατριδα.— ἀποδιδράσκειν· ἐπιφέρει τὴν πρότασιν εἴθ' ὅπως δεῖ (= οἰαδήποτε ἄλλη λέξει) κλπ., διὰ τὴν μετριάση τὴν κακὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποδιδράσκειν, τὸ ὁποῖον ἐλέγεται ἐπὶ δούλων.— ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τό... ἐπιστάντες ἔροιντο· αἱ μετοχ. δὲν συνδέονται, διότι τὸ ἐλθόντες διορίζει χρονικῶς τὸ ἐπιστάντες, τὸ δὲ ἐπιστάντες τὸ ἔροιντο.— τὸ κοινόν = τὸ δημόσιον.— ἄλλο τι· ἔνν. διανοεῖ.— εἶναι τὴν πόλιν καὶ μὴ ἀνατεράφθαι = νὰ στέκη ὀρθία ἢ πόλις καὶ νὰ μὴ ἀνατραπῆ, νὰ διατηρηθῆ καὶ νὰ μὴ διαλυθῆ.— γενόμεναί δίκαι = ἐδικασθεῖσαι δίκαι, αἱ ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων.— ἄλλως τε καὶ = καὶ μάλιστα ... (μετὰ τινος εἰρωνείας διὰ τοὺς ῥήτορας). Εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ καταργηθῆ νόμος τις κατὰ πρότασιν πολίτου, ὠρίζοντο ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς ῥήτορες συνήγοροι τοῦ νόμου, οἱ ὅποιοι ἀγορεύοντες δημοσίᾳ ὑπερήσπιζον αὐτὸν ἐνώπιον τῶν νομοθετῶν, ἀντικρούοντες τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας τοῦ εἰσηγουμένου τὴν κατάργησιν αὐτοῦ πολίτου. Κατὰ τὴν δίκην λοιπὸν αὐτὴν τοῦ ὑπάρχοντος νόμου εἶναι εὐνόητον, ὅτι ἀνεπτύσσετε πολλὴ ῥητορικὴ δεξιότητι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μεριδίων, τῆς κατηγοροῦσης καὶ τῆς ὑπεραπολογουμένης τοῦ νόμου.— ἀπολλυμένου = ὁ ὁποῖος κινδυνεύει νὰ καταλυθῆ.— κυρία = ἔγκυρος.— ὅτι ἡδίκη γὰρ ἡμᾶς· βραχυλογία· τὸ πλήρες: ὅτι ἐπιχειροῦμεν ἀπολέσαι τοὺς νόμους δικαίως· ἡδίκη γὰρ ἡμᾶς ἢ πόλις.

12. τί οὖν· ἔνν. ἐροῦμεν.— ἦ· ἐπίρρ. = ἀλήθεια; — ταῦτα· ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα τῆς προτάσεως «ἡδίκη γάρ...»· δηλ. ἂν κρίνης τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου δικαίαν, νὰ τὴν θεωρῆς ἔγκυρον καὶ σεβαστὴν, εἰ δὲ μὴ ἄκυρον καὶ ἐπομένως ἀξίαν καταφρονήσεως.— φέρε γάρ· ἔνν. εἰπέ = ἔλα λοιπὸν εἰπέ.— ἐγκαλῶ τινί τι = ἀποδίδω εἰς τινὰ κατηγορίαν διὰ τι.— καὶ δι' ἡμῶν· ὁ καὶ ἐπεξηγηματικός.— φυτεύω· ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν φυτῶν = γεννῶ.— τοῖς περὶ τοὺς γάμους = οἱ ὅποιοι ἀναφέρονται εἰς τοὺς γάμους, κανονίζουν τὰ τῶν γάμων· οἱ νόμοι οὗτοι δὲν ἦσαν ὑποχρεωτικοί, ἀλλ' ἀπλῶς ἐρρῶθιμιζον τὰ τῶν γάμων, διὰ τὸ εἶναι ἔγκυροι καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ἐπακόλουθα αὐτῶν.— τροφήν καὶ παιδείαν = τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνατροφὴν· οἱ νόμοι οὗτοι ἦσαν μὲν ὑποχρεωτικοί, εἶναι ὅμως προφανές, ὅτι οὐδεὶς ἐλεύθερος Ἀθηναῖος πολίτης ἔξετέλει τὰ πρὸς τὰ τέκνα του καθήκοντα ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ βουλήσεως.—

ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ· διὰ τῆς πρώτης ἐδήλουν οἱ ἀρχαῖοι δλόκληρον τὴν διανοητικὴν παιδείαν, διὰ τῆς δευτέρας δὲ τὴν σωματικὴν.— εἶναί σοι τὸ δίκαιον ἐξ ἴσου = ὅτι εἶναι ἐξ ἴσου κατανεμημένον τὸ δίκαιον εἰς σέ... = ὅτι ἔχεις τὰ ἴδια δικαιώματα.— ἄρα = τάχα, ὡς φαίνεται.— ἢ οὕτως εἶ σοφὸς = ἢ τόση εἶναι ἡ σοφία σου.— ἐν μείζονι μοίρᾳ = ἐν μείζονι τιμῇ, εἰς θέσιν ἀνωτέραν.— ὑπείκω = ὑποτάσσομαι.— χαλεπαίνω = ὀργίζομαι.— πείθειν = πειροᾶσθαι πείθειν (δηλ. νὰ μεταβάλλῃ ἀντιλήψεις).— ἡσυχίαν ἄγω = ἡσυχάζω.— ἡσυχίαν ἄγοντα = ἀδιαμαρτυρήτως.— ἐάν τε τύπτεσθαι ... ἐάν τε δεῖσθαι· ἐπεξηγήσεις τοῦ παθεῖν. δέομαι -δοῦμαι = ὀπίπτομαι εἰς τὸ δεσποτήριον.— ἐάν τε ἄγῃ· ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω ποιητέον ταῦτα.— ὑπεικτέον· ὑπείκω, ὅπερ ἐνταῦθα = ἀποφεύγω τὴν στρατεύσειν.— ἀναχωρῶ = ὀπισθοχωρῶ.— ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε = ὅπως ἐπιβάλλει τὸ φυσικὸν δίκαιον.— βιάζομαι = μεταχειρίζομαι βίαια μέσα.— ὅσιος = ὁ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον νόμον.

13. δοῶ τινά τι = κάμνω εἰς τινά τι (καλὸν ἢ κακόν, δίκαιον ἢ ἄδικον).— τῷ ἐξουσίαν πεποιημέναι = μὲ τὸ νὰ ἔχωμεν δώσει τὴν ἄδειαν.— τῶν Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ συναπτέον πρὸς τὸ ἀνωτέρω τῷ ἐξουσίαν...— ἐπειδὴν δοκιμασθῆ· διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐγγραφῇ εἰς τὸ οἰκεῖον μητροφῶν ὁ ἀθηναῖος ἔφηβος, ἔπρεπε προηγουμένως νὰ δοκιμασθῆ· ἔπρεπε δηλ. νὰ υποβληθῶν εἰς ἔλεγχον τὰ οἰκογενειακὰ αὐτοῦ στοιχεῖα, ἵνα ἀποδειχθῆ, ἂν προήρχετο ἐκ γνησίων ἀθηναίων πολιτῶν.— ὧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν· συναπτέον τῷ ἐξεῖναι ... ἀπιέναι.— καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων κλπ· εἶναι διασάφῃς τοῦ προαγορεύομεν ἐξεῖναι, δηλ. δὲν προηγόρευε μὲν νόμος τάνωτέρω, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπηγόρευεν αὐτά, τ. ἔ. σιωπηρῶς ἐδίδετο ἡ ἄδεια νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως πᾶς μὴ ἐπιδοκιμάζων τοὺς νόμους αὐτῆς.— ὁμολογηκέναι ἔργῳ· προσετέθη τὸ ἔργῳ, ἐπειδὴ συνήθως αἱ ὁμολογίαι γίνονται διὰ λόγον, ἐνῶ ἐδῶ ἡ παραμονὴ εἰς τὴν πόλιν ἀποτελεῖ ἔμπρακτον ὁμολογίαν, ὅτι ἀρέσκουσιν εἰς αὐτὸν οἱ νόμοι.— τριχῇ = κατὰ τρεῖς τρόπους.— γεννητῆς = γεννήτωρ.— προτιθέντων· ἐνν. αἴρουν τοῦ πείθειν ἢ πείθεσθαι· ἢ μετοχὴ ἐναντιωματικῆ.

14. ἐνέξεσθαι· μετὰ παθ. σημασίας.— ἐνέχομαί τινι = καθίσταμαι ἔνοχος εἰς τι.— οὐχ ἥμιστα = μάλιστα.— ἐν τοῖς μάλιστα =

ἐν τοῖς μάλιστα ἐνεξομένοις σὺ μάλιστα ἐνέξει = ἰδιαίτατα.—
 διὰ τί δὴ· ἐνν. ἐν τοῖς μάλιστα ἐμέ.— δὴ = τάχα.— καθάπτομαι
 τινος = προσβάλλω τινά.— τῶν ἄλλων... διαφερόντως = διαφόρος
 τῶν ἄλλων, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους.— ὅτι μὴ = εἰ μὴ.— ἐπὶ θεωρίαν =
 θεασόμενος τοὺς ἀγῶνας· ἐννοεῖ τοὺς ἀγῶνας τοὺς τελομένους
 κυρίως κατὰ τὰς τέσσαρας μεγάλας πανελληνίους ἑορτὰς τῶν Ὀλυμ-
 πίων, Πυθίων, Ἰσθμίων, Νεμείων.— εἰ μὴ ποι στρατευσόμενος·
 ἴδε Ἀπολογ. κεφ. 17.— εἰδέναι = ὥστε νὰ γνωρίσης.— πολιτεύ-
 ομαι· ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πολιτεύω = ζῶ ὡς πολίτης.
 — ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι = εἶχες τὸ δικαίωμα νὰ ὀρίσης
 διὰ τὸν ἑαυτὸν σου ὡς τιμωρίαν τὴν ἐξορίαν (ἴδε Ἀπολογ. κεφ. 27).—
 ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν = ἐκαμάρωνες προσποιούμενος,
 ὅτι δὲν ἠγανάκτιεις.— ἐντρέπομαι τινος = φροντίζω περὶ τινος.—
 συντίθεμαι = συμφωνῶ.— ἄλλο τι· ἐνν. ποιεῖς.— Λακεδαίμονα...
 Κρήτην· ἦσαν καὶ αἱ δύο δωρικαὶ χῶραι ἔχουσαι τὸ αὐτὸ πολί-
 τευμα καὶ τὰ αὐτὰ ἦθη. Ταύτας προέβαλλε συχνὰ ὁ Σωκράτης ὡς ὑπο-
 δείγματα εὐνομουμένων πόλεων.— (ἄς) δὴ = ὡς γνωστόν.— ἐλάττω
 = ἐλάττους ἀποδημίας.— ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· ἐνν.
 ἔμμενεῖς.

15. οἱ ἐπιτήδειοι· οἱ ὁποῖοι ἐσκέφθησαν νὰ φυγαδεύσουν αὐτὸν
 ἐκ τοῦ δεσποτηρίου.— καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν
 = καὶ θὰ ἐνισχύσης ὑπὲρ τῶν δικαστῶν (= πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν δικαστῶν)
 τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ πιστεύουν, ὅτι ὀρθῶς ἐδίκασαν
 τὴν δίκην.— (σφόδρα) που = κατὰ τὴν γνώμην μου.— τίνας λόγους,
 ὦ Σώκρατες· ἐρωτοῦν πάλιν οἱ νόμοι, ὡς νὰ ἔδωκεν ὁ Σωκράτης κατα-
 φατικὴν ἀπόκρισιν.— ἄσχημον· οὐδ. τοῦ ἐπιθ. ἀσχήμων = ἀπρεπής.—
 τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα· περιφρασις = ἡ πρᾶξις, ἡ διαγωγή τοῦ
 Σωκράτους.— ἀπαίρω = ξεσηκώνομαι, ἀναχωρῶ.— ἐκεῖ γὰρ πλείστη
 ἀταξία· οἱ Θεσσαλοὶ ἦσαν περιβόητοι ἐπὶ ἀπάτη καὶ ἀπιστία (πρβλ. τὸ
 τοῦ Δημοσθ. Α' Ὀλυνθ. § 22), ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀκολασία.— σκευὴν πε-
 ριτίθεμαι = ἐνδύομαι φόρεμα.— διφθέρα· εἶδος ἱματίου ἐκ δερμάτων
 ζώων.— ἐνσκευάζομαι = ἐνδύομαι, ἀλλάσσω φόρεμα.— σχῆμα =
 τὸ ἔξωτερικόν.— μεταλλάσσω = μεταβάλλω.— ὑπέρχομαι τινα =
 κολακεύω τινά.— δουλεύω = φέρομαι δουλικῶς.— τί ποιῶν· ἐνν.
 βιώσει ἐν Θετταλία.— ἢ εὐωχούμενος· οἱ Θεσσαλοὶ ἐφημίζοντο ὡς

πολυφάγοι· ὁ Σωκράτης ἐπομένως, διὰ τὰ μὴ τοὺς δυσαρεστῆ καὶ τὰ εἶναι ἀνεκτός, ὄφειλε τὰ τοὺς μιμηθῆ συζητῶν μετ' αὐτῶν περὶ δειπνοῦ μᾶλλον παρὰ περὶ ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς.— **ποῦ ἡμῖν ἔσονται** = τί θὰ γίνουσι, παρακαλοῦμεν; — **ἢ τοῦτο μὲν οὐ** ἔνν. πείσονται.— **αὐτοῦ** = ἐνταῦθα.— **εἴπερ γέ τι ὄφελος** = ἂν ἀξίζουσι τίποτε.— **οἶεσθαι γε χρῆ** ἔνν. ἐπιμελήσεσθαι.

16. **ἵνα εἰς Ἄδου ἔλθῶν** ὅ,τι ἐνταῦθα ἐκρίθη ὡς δίκαιον καὶ ἄδικον, καὶ ἐκεῖ ὁμοίως θὰ κριθῆ, δηλ. τὸ ἀνταδικεῖν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς θεωρεῖται ἄδικον καὶ αἰς τὸν Ἄδην ὁμοίως θὰ χαρακτηρίζεται.— **τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν** Ἀπολ. κεφ. 32.— **ἐνθάδε** = ἐν τῇ γῆ, ἐν τῷ παρόντι βίῳ.— **σοι** ἢ δοτ. συναπτέα τῷ ἄμεινον κλπ. καὶ οὐχὶ τῷ φαίνεται.— **ἄμεινον** τοῦ ἐγκαταμεῖναι καὶ ἀποθανεῖν.

17. **κορυβαντιῶντες** οἱ Κορύβαντες ἦσαν ἱερεῖς τῆς θεᾶς Κυβέλης, τῆς μητρὸς τῶν θεῶν, ἡ ὁποία ἦτο θεοποιηθεῖσα γῆ. Ἐλατρεύετο δὲ αὕτη εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Φρυγίαν, ὁπόθεν ἡ λατρεία τῆς διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Κορύβαντες λοιπὸν οὗτοι ἐτέλουν τὰ τῆς λατρείας τῆς θεᾶς χορεύοντες μανωδῶς, ὡς οἱ δερβίσαι τῶν μωαμεθανῶν, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν αὐτῶν καὶ ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων καὶ ἐκβάλλοντες ἀγρίας κραυγὰς καὶ ποικιλοτρόπως παραφερόμενοι. Οἱ ἦχοι οὗτοι καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως παρέμενον καὶ ἐβόμβουν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰ ὄτα των, ὥστε τὰ μὴ δύνανται τὰ ἀκούσουσι ἄλλο τι.— **ἠχῆ** = ἠχώ.— **ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα** = κατὰ τὴν γνώμην τοῦλάχιστον, τὴν ὁποίαν ἔχω τώρα.— **πλέον ποιῶ** = κατορθῶνω.— **καὶ πράττωμεν ταύτη** = καὶ αἷς κάμωμεν ἔτσι, αἷς ἀκολουθήσωμεν αὐτὴν τὴν γραμμὴν.— **ὕφηγοῦμαι** = ὑποδεικνύω.

024000019980

